



00111

Ordn. Nr. 2113

Meyfartens, J.

n. d. weiten hands

P. VIII. 111.



2
P R O D R O M I

Pars altera,

sive

D I S T I N C T I O N U M
T H E O L O G I C A R U M

C E N T V R I A S E C V N D A ,

*Ex omnium, propè, Theologorum, qui post exhibitam
Augustanam Confessionem floruerunt, scriptis,
Collecta & Selecta.*

V B I

Proponuntur, è fontibus Topicis explican-
tur, ubi opus probantur, Commentariolo pratico illustrantur,
& post accuratam Quæstionum controversarum, quàm quo ad statum, de
quo disputatur, quam quo ad scopum, quorum pars aberrans affirman-
do vel negando respiciat, formationem, argumentis
Adversariorum cum solutione Lo-
gicâ, applicantur;

Premissa, donec tres Chiliades, sive 999, sequentur,

A V T H O R E ,

M. IOH ANNE MATTHÆO

MEYFARTO, IN ILLVSTRI CASIMIRI-

ANO Saxonico, SS. Theologiae

Professore.



Impensis Authoris.

C O B U R G I ,

Typis Ducalibus, per ANDREAM FORCKEL,

Anno M, DC, XX.



Nobilissimis,

*tam antiquæ gentis profapia, quam generosâ indole,
florentissimis*

ADOLESCENTIBVS;

**BODONI, LVDOVICO VVILHELMO,
LVDOVICO HERMANO, Fratribus
Germanis, ab Adeptesen;**

**IOHANNI BAPTISTÆ, VVOLFFGANGO
MATTHÆO, THOMÆ, Fratribus
germanis, Patruelibusq̃,
EISELERIS,**

*In Illustri Pædagogio, Casimiriani Gymnastii,
quod est Coburgi, partim, non ita pridem, partim
etiannum, Pietati & Literis
operam navantibus,*

**Discipulis, nuper, & pro tempore, suis Carissimis,
Hanc alteram Distinctionum Theologicarum
Centuriam,**

**Pio affectu, inscribit & offert,
A U T H O R.**



VREOLUM illud est, *Adolescentes genere & indole Nobilissimi*, quod Platonius Ma-
daurensium Philosophus, lib. I. florid, in-
hanc habet sententiam: *invenitur hoc quoque*
(hominum) genus, qui meliores obtrectare ma-
lunt quam imitari: Et quorum similitudinem
desperant, eorum affectent similitatem: scilicet
ut qui suo nomine obsuri sunt, aliorum (infamia) innotescant. Hoc
si unquam verum est, in foro literario est verissimum, ita qui-
dem, ut ab hoc hominum genere nec verba ore tenus prola-
ta, nec scripta, imò nec ipsa pulpita sint immunia; sed omnia
acriter examinantur, sedulo pensculantur, ad limam & line-
am rediguntur: imò cum torno & cothurno iterum atque
iterum comparantur. Adèd quidem, ut in vario hoc & dif-
fuso hominum genere, nemo singulis satisfacere possit, ne-
dum placere universis.

Hanc fortunam me mosq; labores manere, ego non
sum nescius? Cum enim Hunnii, Chemnicii, & alij Theolo-
giae, non quidem numina, lumina tamen, suos censores vi-
derint; certè quid obscuro homuncioni accidere possit, in-
proclivi est colligere. Erunt nimirum, qui falcem in alienam
messes missuri, in hoc opusculo varia desiderabunt, na vsq;
χαλεψήκοντο mihi, praeter meritum tamen, imputabunt. Erunt
etiam procul dubio, qui *fontes Topicos*, quos passim allegavi,
carpent, corrigentq; praesertim cum videantur non rarò esse
alieni. Verùm etiam mihi hac in parte injuriam fieri, vel in-
deliquet, quod pro re nata & data, terminos distinctionum
consideravi, modò inter se, imprimis tum, quando ex dissen-
santibus fontes petitos esse dixi: sic distinctionem inter facilita-

D E D I C A T I O.

ratem cognitionis; & difficultatem, imò impossibilitatem in-
 pletionis, ex diversis & adversis esse dixi; idèd, quia pro rati-
 one materiæ, si subjectum admittit utrumq; distinctionis
 membrum, diversa sunt; si non admittit, aduersa censebun-
 tur. Interim non ignoro, si absolutè consideravero, & in se,
 præsentem distinctionem esse duorum adjunctorum in duo
 subjecta. Idem esto iudicium de reliquis. Præterea, erunt
 qui *Elenchos Logicos* notabunt, meq; assignatione ipsorum elen-
 chorum (quo vocabulo penè per totum utor opusculum)
 elenchum committere putabunt: putabunt autem vix in uno
 & altero loco, ubi termini Technologici per incuriam eorù,
 quibus, ut opusculum excuderetur, commissum fuit, permu-
 tati sunt. Cæterum quod argumenta adversariorum, for-
 ma non nihil faciliori, magisq; vulgari protuli: non in fraudem
 factum est, quasi adversariorum rationibus derogare, & alle-
 gatione eorundem lectori fucum facere voluerim. Verùm
 hoc studiosè egi, ut intricatas hostium veritatis Sophistica-
 riones, depositis larvis, & verborum ampullis, Iuventuti
 Gymnasticæ, exponerem, modo quidem plano, perspicuoq;
 vero tamen. Nam cum Lojolitarum argumentis ita compa-
 ratum est, ut cum Asino *Æsopico*, cui si pellem detraxeris
 leoninam, auriculas proceras informesq; videbis, Moris enim
 hodiè est Lojolitis, rancida illa, & mucida ruinosi Papatus ar-
 gumenta, nova saltem adjecta tinctura, proferre, & quæ jam
 dudum explosa sunt, habitu nonnihil mutato, reducere.
 Quod ipsum exemplo satis claro nobis probat *Martinus Be-*
 • *canus*, non ita pridem Iesuita Mogontinus, qui in omnibus
 suis disputationibus argumenta Bellarmini, tot vicibus fra-
 cta & confusa, ea novitatis & subtilitatis specie colorat, ut,
 et jam qui doctiores sunt, primo intuitu fucum deprehendere
 aut planè non, aut cettè difficulter possint, cum opinentur,

Becanum,

Argumen-
 ta Iesuita-
 rum.

DEDICATIO.

Beccanum, pro ea qua pollet ingenii felicitate, hæc fulcra sedi Romanæ, de suo submisisse, cum tamen reverà nihil aliud agat, nisi quod nugis falsitate antiquitatis, syncategoremata, ubi, & quocunq; modo potest; adjicit. Interim verò nihil prohibet, quin illud in *Iesuitam Cardinalem* usurpemus:

Bella dat ille nimis, bella sed arma minus.

Eulogiū
Bellarmi-
ni.

Quare nemo hoc mihi vitio vertet, si clancularias adversariorum Sophisticationes in apicem deduco, & quam nullum robur, nullas vires in recessu habeant, demonstro. Salvator noster Matth. 23. Phariseos cum sepulchris comparat, quæ extrinsecus quidem splendorem oculis hominum objiciant, intrinsecus verò nil nisi ossa fœtida contineant. Idem esto iudicium de argumentis Iesuitarum.

Quod verò vobis, *Adolescentes Nobilissimi*, hanc centuriam inscribo, puto me habere causas satis graves. Si enim abiturientibus hodoparicon dare solemus: certè, ut *Vobis, Adoleb-
sit*, offeram, vestrum sive in Gallias, sive ad Academias, iter mihi suadet. Imò, si præceptoris est, eos, quos alumnos habet, omni ex parte informando erudire: certè, *Vobis, Eiferseri*, meus debetur labôr. Habebitis omnes & singuli, quod, si quando ad eximia Reipublicæ munera Deus & Magistratus Vos vocaverit, de vero Dei cultu instruct. Accipite ergò hoc opusculum eo quo offertur animo, & monita præceptoris vestri, imò & vota pro felici itinere & studiorum progressu, non spernite. Cogitate illud Patriarchæ Iacobi, Gen. 49. v. 26. & æstimate, quod etiam benedictiones præceptorum confortentur, super iis, quibus fiunt. Ego verò hoc voto Vos compello: *Dominus custodiat vos, Dominus sit protectio vestra super manum dextram vestram, per diem Sol non urat vos, neq; Luna per noctem. Dominus custodiat vos ab omni malo, custodiat animam vestram Dominus, Dominus custodiat introitum vestrum & exitum vestrum,*

DEDICATIO.

vestrum, ex hoc nunc & usq; in seculum. Hic ipse det Vobis scientiam
& disciplinam in omni libro & Sapientia, ut si aliquando sciscitati
fuerint à Vobis Magnates, Principes, Regesq; inueniant in vobis omne
verbum Sapientia & intellectus, inueniantq; in vobis decuplum super
cunctos, qui erunt in universo regno. Habeatis propter hanc sapi-
entiam Claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, etiam tum,
cum iuvenes estis. Acuti inueniamini in iudicio, & in conspectu po-
tentium admirabiles sitis, & facies principum vereantur vos, tacentes
vos sustineant, & loquentes vos respiciant, & sermocinantibus vobis
plura, manus ori suo imponant. Præterea habeatis per hanc im-
mortalitatem, & memoriam aternam, his qui post vos futuri sunt, re-
linquatis. Disponatis populos, & nationes Vobis sint subditæ. Time-
ant Vos audientes Reges horrendi, in multitudine inueniamini boni &
in bello fortes. Valete diutissimè & felicissimè, Dabam 6. De-
cemb, Anno M. DC. XX.

V.

M. IOHANNES MATTHÆUS
Meyfartus.



IN PRODROMVM DISTINCTI-
onum Reverendi Dn. Autoris, Collegæ

sui Φιλίππου καὶ Γεωργίου Φεστέρου.

Dumver cum niveis glacialia marmora floccis
 Eliquat, & læti candicat arbor agri,
 Insidet omnigenis apis ut Zephiritidos herbis,
 Chloridos, & succis Flora decora tuis!
 Insider, ut tepidum ferat & populetur Hymettum
 Ut linat Hyblæis crura tenella thymis.
 Insider, ut proprias cogat, quæ carpsit, in arcas,
 Distendatq; suas melle favòq; domos.
 Est & apis, quin vincit apem MEYFARTUS: hic omni
 Tempore, sed vernò, quod legit, illa legit.
 Vincit apem; sacros ut obambulet, aspice, libros,
 Libros Theiosophæ quos dat opella Scholæ!
 Aspice largifluos depascat ut undiq; succos,
 Succos, qui pueris proficiuq; viris.
 Aspice, quin nasum nisi Rhinoceroris habebis
 Olfate, fumat odor, mixtus odore nitor.
 Aspice ut ex illis cogatq; coactaq; promat
 In bene-digestis enthea mella favis!
 Vtere! Cecropiis quin Hebe sacra Camænis
 His gaude, & cupidis dic ita læta fibris:
 Macte tuis MEYFARTE favis, mihi colligè plures,
 Vespræ quæ turbant mella parata cadant!

*Invitâ Minervâ scripturiebat
 M. Melchior Steinbrück.*



AD LECTOREM,

Scias, Amice lector, per incuriam, Typographi, numerum pagellarum interruptum esse, & minus continuatum. Factum vero inde, quia opusculum hoc aliquot disputationibus absolvi publicis, privatisq; Quod ipsum ex sequentibus colliges.

Catalogus Respondentium.

Johannes Strobel Thuringus.
Andreas Heubnerus Francus.
Ambrosius Hemmer Francus.
Martinus Bötzingger Francus,
Erasmus Reinman Francus,
Iohan. Lucas Siebensist Francus.
Johannes Lucius Francus,
Valentinus Hoffinan Francus.
Gregorius Aldenburgius Francus.
Iohan. Philippus Richter Francus.
Chilianus Zimmerman Francus.
Michael Corbarius Thuringus.
Pancratius Zeilfelder Francus.
Valentinus Kempf Francus.
Chilianus Dressel Francus.
Christophorus Schröpffer Thuringus.
Otto Krambsius Francus.
Nicolaus Probandus Thuringus,
Johannes Prech Francus,

CEN-



I.
CENTURIA SE-
CUNDA.

Hujus
DECURIA PRIMA.

I.
Distinguendum est inter *statum Ecclesie*
Domesticum, Provinciale, ac Ca-
tholicum.

1. A subjectis est *presens distinctio*. Status Ecclesie dome-
sticus, est *certa alicujus familia*. Rom. 16. vers. 5. 1. Corint. 16. vers. 19.
Coloss. 4. v. 15. Status Ecclesie provincialis, est *unius alicujus re-* Fontes.
gionis, 1. Reg. 8. vers. 14. Actor. 4. vers. 31. Gal. 1. vers. 2. 2. Thess. 1.
vers. 1. Status Ecclesie Catholicus est, *universa illa per totum ter-*
rarum orbem diffusorum multitudo ad Eph. 2. v. 19. Apoc. 21. v. 2.

2. *Vsus est in solvendo hoc argumento*. Quo Ecclesia caruit,
illud eidem non est necessarium. Scriptura Ecclesia caruit, ut
proxime dictum. E. Scriptura non est necessaria. Resp. Antea de
hoc argumento est dictum: *Missa iam majore ad minorem dicimus: esse*
elenchum causae efficientis, liberrime hoc fecit Iehova. 2. Est E-
lenchus finis & subjecti, cum verbum in Ecclesia domestica
conseruandum esset, factum fuit *viva Patriarcharum traditione: post*
modum. ubi Ecclesia Provincialis successit, & in numeroso populo
locum invenit, voluit Deus extare Scripturas: ut & in Ecclesia
Catholica.

A

DE AD.

De Adjunctis Scripturæ Sacræ,
& primo de perspicuitate.

STATVS CONTROVERSIÆ.

Fontes.

Hoc in loco, quia nobis magna est controversia cum Pontificijs, status Questionis rectè est explicandus. Non disputatur ratione totius, An omnia in Scripturis sint facilia, nihilq; intellectu difficile: nam ultrò largimur, quædam intellectu difficilima & obscura esse. 2. Nec ratione adjuncti occupantis: An singula curvis, legenti & audienti sint facilia; novimus enim eadem reprobis & pereuntibus difficilima esse, & carnalem hominem nihil intelligere, Actor. 8. vers. 21. 1. Cor. 2. vers. 14. quin aliter respondendum est de Catechumenis, Hebr. 5. 12. 14. 3. Nec ratione materiæ, An res in Scriptura comprehensa sint vulgares; Agnoscimus siquidem summa mysteria. 4. Nec ratione comparatorum; An unus locus sit clarior altero, obscuriorq; interdum. 5. Nec ratione conjugatorum, An per accidens, in filiis mundi, obscura fieri possit. 6. Nec ratione causæ, An simpliciter lecta absq; ulla conditione sit perspicua: scopus enim aliud docebit. 7. Nec disputatur, ratione effecti; An omnes ex lectione, & auscultatione extemplo cognitionem spiritualem accipiant, quod est contra illud, Luc. 8. v. 4. & seqq. Verum hoc loco disputatur, An Scriptura sacra p se, & in se, ubi agit de negotio fidei & salutis nostræ, doctrinaq; bonorum operum, ita sit perspicua & facilis, ut abijs, qui primitias Spiritus S. acceperunt, & per fidem in Christum illuminati sunt, etiam plebes, qui eam attentè assidueq; legunt, & voces phrasæq; per ætatem & cognitionem lingue, in qua Scripturam legunt, percipiunt, & veritatem investigare, voluntatemq; Dei facere volunt, intelligi salutariter possit: Pontifex negatvè respondet propter triplicem finem: ut se, ducem faciat Ecclesiæ, ut in ætate nulla sit, nec esse possit scientia, præter illam solam, quã ipse proprio

Cur Papa
negat Scri
pturæ per
spicuitatē

motu, & autoritate infundit, & largitur: Et 2. quo Scripturam eo fi- Decur. I.
nem usurpare possit, ut suum in eam collocet Antichristianismum, a-
lioquin penitus eam rejecturus, nisi eius praetextu se involvere, & my-
sterium aequivoce operari posset. 3. Ut sic neque Scripturam esse iudicem
controvertiarum.

II.

Distinguendum est inter Dogmatica fidei:
& Mantica futurorum eventum.

1. Hac distinctio est ex materia. Notum est ex antea dictis, Sa- Fontes.
cram Scripturam habere se ad articulos fidei, & historias, ut totum ad
partes: Ad historias spectant etiam futuri eventus, quos passim legimus
1. Reg. 13. 2. & Reg. 23. 20. Futurorum eventuum, quamvis apud De-
um est infallibilis veritas, tamen apud homines diversa est ratio, quod
etiam innuit Spiritus S. Dan. 12. v. 4. Inveniens vaticinia de rebus fu-
turis non nisi expleto eventu intelligi.

2. Vfus hujus distinctionis est in quaestione contra Pontificios, quan-
do inter hos & nos disputatur de perspicuitate Scripturae. Pontificij hoc
nos urgere volunt argumento. Quod signatum & clausum est, il-
lud non potest esse perspicuum. Scriptura signata est & clausa,
Ergo non est perspicua. Resp. verò in majori esse Elenchum op-
polorum. Diversa enim sunt tantum, signatum esse, & esse perspi-
cuum: annum enim Epistola longe perspicua, nihilominus clausa & si-
gnata esse potest. Huic enim clausa est, alteri perspicua. 2. Est in mino-
ri. Elenchus æquivocationis. Clausum enim esse, non utrobique
pro obscuritate accipitur, sed non raro claudere idem ac finire, seu sine
imponere est, quod etiam h. l. esse potest. 3. Inest elenchus partis: mā-
tica illa futurorum eventuum, quæ raptim prophetico vidit Daniel,
clausa, aut, si vis, ante finalem completionem obscura sunt, non do-
gmata fidei. 4. Unde elenchus contradicensium aliter liquet.

Distinguendum est inter Scripturæ

γῶσιν καὶ τὸ γράμμα: & γῶσιν καὶ τὸ πνεῦμα:

Itidem.

Distinguendum est inter Scripturæ

γῶσιν, seu sensum: & juxta eandem cognitionem
informatam πρᾶξις seu usum.

Fontes.

1. Hæc prima est à causa efficiente, secunda ab adjunctis diversis. Fundamentum hujus distinctionis vel inde liquet, quod diversa est ratio hominis carnalis, de quo Act. 8, 31. & 1. Cor. 3, 14. quod nihil sciat: & spiritualis, huic patet Scripturæ sensus & usus, v. 12.

distinctio

Scripturæ γῶσιν καὶ γράμμα homo carnalis habere potest, quando quidem novit quid dicitur, seu de Galeno legimus: γῶσιν καὶ πνεῦμα habere non potest. Scripturæ igitur γῶσιν καὶ γράμμα, est notitia sensus literalis: καὶ πνεῦμα, est usus spiritualis. Notabile etiam hoc est, aliam rationem esse Doctoris Ecclesiæ: aliam auditorum: & iterum aliam esse rationem unius auditoris saltem: Et aliam omnium simul.

2. Hæc distinctione solvitur argumentum Cardinalitium, Belarmini, qui contra explicationes l. 3. de V. d. c. 1. disputat Lutheri, hoc modo: Quod de sua difficultate & obscuritate queritur, illud non est perspicuum. Scripturæ de sua difficultate & obscuritate queritur. E. non est perspicua. Resp. 1. majorem laborare Elencho speciei; cum enim quæstio sit de sensu literalis, nullum est argumentum Cardinalis, nec n. sequitur: Quod de obscuritate sua queritur, illud queritur de obscuritate literalis. Falsum; queritur enim in allegatis locis de spirituali. 2. Elenchus privantium, Nec n. quod quovis modo de obscuritate conqueritur illud ipsum obscurum est: Privatio enim est de subjecto habili. Igitur, quando Scripturæ de obscuritate conqueritur, non conqueritur de sui, sed hominis, cui per lapsum
magna

magna accessit ignorantia. Scripturam verò Deus noluit obscuram, Decur. I.
Deut. 30. 11. ideoq; talis privatio de Scriptura dici nequit. 3. Elench^o
totius. Quod de obscuritate queritur, in aliquibus obscurum esse rati-
onem potest. 4. In minori, ejusq; probatione est elench^o testimonij im-
pertinenter allegati. David loquitur de difficultate $\pi\epsilon\sigma\chi\epsilon\omega\varsigma$, non
 $\gamma\iota\omega\sigma\tau\omega\varsigma$. 5. Imò si de $\gamma\iota\omega\sigma\tau\omega\varsigma$ non de $\pi\epsilon\sigma\chi\epsilon\omega\varsigma$ loquitur, sed $\pi\epsilon\sigma\chi\epsilon\omega\varsigma$.

Quomo-
do David
de Scri-
pturæ dif-
ficultate.

3. Nec jurvat Bellarminum instantia, quam exinde petit, quod Da-
vid noverit phrasas lingue Hebraice, non fuerit superbus neq; infide-
lis. Est hoc argumentum: Cujus intellectum petunt ij, qui no-
verunt phrasas Hebræe lingue, qui neq; superbi sunt, neq; in-
fideles, illud est obscurum. A tui Scripturæ intellectum tales
petunt. E. Scriptura est obscura. Resp. Esse elenchum finis: eò
quod petunt, non incusant Scripturam, sed propriam ignorantiam cog-
noscunt. 2. Per inversionem. Imò quia David erat fidelis & non super-
bus, ideo petebat Scriptura intellectum. 3. Male opponuntur preces pio-
rum, & Scriptura perspicuitas, quasi opponatur subiectum occupans
adjuncto occupato. 4. Cæcus petit solem videre, Ergone Sol non est il-
lustris.

4. Sub finem hujus argumenti Bellarminus citat testimonium
Hieronymi, quod omninò pro nobis facit: Si tantus, ait, Propheta tene-
bras ignorantia confitetur; qua nos putes parvulos, & penè lactentes
inscitia nocte circumdari. Similiter superius allegaverat Augustinum.
Verum ut dictum loquitur Augustinus, non de autoritate essen-
tiali, sed accidentali seu ministeriali, vel de autoritate signi.
Ecclesia potest monstrare Evāgelium, & eos adducere ad il-
lud sua autoritate, quandoquidem vicem Pædagogii subit:
sed ut verum sit, & immortæ fidei, conferre non potest.

IV.

Distinguendum est inter obscuritatem

$\delta\lambda\iota\kappa\omega$ seu totalem, & $\mu\epsilon\iota\sigma\tau\omega$ seu partialem.

Centu. II. 6. *Hæc ex privanribus æstimari potest, & comparatis imparibus. Controversia de qua jam laboramus, non ea est, quasi dicere velimus, omnia & singula. & quacunq; tandem in Scriptura continentur, esse perspicua, & ubivis locorum ubicunq; sit mentio dogmatum, Scripturæ esse summè perspicuam: Concedimus siquidem, quod ubi quid obscurum dicatur, alibi expressius inveniat. Et hoc Dd. respondent ad locum, Iohan. 8, 25 quem adversarij urgent, ut & ad 2. Petr. 6. Quæ enim in Scriptura habentur, sunt duplicis generis. Quædam res sunt dilucidæ, & sine ulteriori explicatione sensum Spiritus S. reddunt, ut est illud Ioh. 1. de Divinitate Christi, resur. rectione mortuorum, 1. Corinth. 15, 12. & seqq. Quædam verò sunt ambiguae & obscuræ, uti jam dictum, 1. Cor. 15, 29.*

2. *Usus hujus distinctionis est in solvendo sequenti Syllogismo Bellarm. qui probaturus Scripturam quoad modum dicendi esse obscuram, admodum operosus est, in hoc argumento: In quocunq; sunt orationes ambiguae, orationes imperfectæ, orationes præpositæ, Phrasæ Hebrææ linguæ peculiare, orationes figuratæ, illud est obscurum. Atqui in Scriptura talia sunt, Iohan. 8, 25. Rom. 5, 16. Genes. 10, 31. & 11, v. 88. E. est obscura. Respond. 1. Est elenchus partis, probatur siquidem saltem obscuritas partialis, non verò totalis 2. Plus est in conclusione quam fuit in præmissis, hoc sequitur. E. quædam sunt obscura 3. Elenchus contradicentium, etiam ignorantio Elenchi, dum aliud in questione est, aliud verò tesuita concludit. 4. Elench. effecti & adjuncti: Falsum omnem tropum efficere obscuritatem, & obscurum esse: Distinguunt siquidem & Philosophi inter tropum illustrem, & obscurum.*

Tropus
duplex.

V.

Distingundum est inter obscuritatem orationis & sensus: & obscuritatem rerum, quæ oratione tractantur.

Vel:

Vel:

Distinguiendum inter res ipsas propositas, &
modum proponendi.

1. Proposita distinctiones ex subjectis sunt. Fundamentum hujus distinctionis, & explicatio ejusdem, ex ijs, que superius dicta sunt, elucet. Res ipsas quod attinet, dictum est superius, easdem esse vel dogmaticas, puta de mysterio Trinitatis, incarnationis, &c. & historicas de excidio Sodamar. Genes. 19. Caterum modus dicendi, in stylo potissimum consistit, & insigni quadam verborum simplicitate, viam regni caelorum monstrat. Resiptæ majestate sua sublimes sunt, & omnem captum rationis humana excedunt, quemadmodum Job. 6, v. 5. probatur, & c. 38. per totum. Modus verò proponendi est facilis, teste Paulo, 1. Corinth. 2, 4. Non in persuasibilibus humana sapientia verbis insitens.

2. Usus hujus distinctionis est, in quaestione antea mota; Bellar. ut obscuritatem Scripturae evincat, proferi loco dicto hoc argumentum, Quod tradit summa mysteria, illud non potest non esse obscurum, Scriptura tradit summa mysteria? de Trinitate, Sacramentis, creatione, incarnatione, natura angelorum, operationibus. E. non potest non esse obscura. Resp. 1. ad majorem esse Elenchum adjuncti, non enim quod summa mysteria continet, est obscurum. 2. Elenchus æquivocationis & formæ, quodcumq; mysteria summa modo proponendi obscuro tradit, illud est obscurum, sed sic negatur minor, quamvis enim res propositæ sunt summa mysteria, modus tamen proponendi non est obscurus. 3. Elenchus in minori partis; non enim omnia summa mysteria. 4. In majori est elenchus subjecti, obscuritas siquidem, si que est, non est attribuenda ipsi Scripturae ut subjecti, sed materiae Scripturae (particulariter tamen) & mysterijs. 5. Ignoratio elenchus, quando nos de claritate sensus, orationisq; argumentamur, Bellarm. opponit divinitatem rerum.

VI. Distin-

Disting. est inter ea, quæ in Scriptura
sunt elementaria, sublimia, mystica,
onomastica & historica.

Fontes.

1. A disparata materia est hæc distinctio, Sunt in Scriptura quædam elementaria, quæ sunt, quæ summa Religionis capita continent & in illis est perspicuitas: Quid n. magis perspicuum esse potest, quam illud, Iohan. 17. 3: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Multa sunt sublimia & mystica, quæ merito subterfugiunt captum nostrum, ut videre est, Dan. 12. 9. Apoc. 12. 3. Sunt etiam quædam onomastica, quæ vel literatissimos latent, Lev. 11 per totum, & Iob. 4. 6. Historica, quæ eventu præterito vel præsentis consummata sunt, satis clarent, quæ adhuc futurum expectant, nobis sunt in certa & obscura, qualia comprehenduntur in libro Apocalypico.

2. Quæstio est inter Lutheranos & Pontificios, An Scriptura sacra sit obscura? Affirmant Pontificij: Bellar. l. 3. de V. D. ex hoc argumento: Illud quod neq; ratione rerum, neq; ratione modi loquendi clarum est, est obscurum, Atqui Scriptura talis est. E. est obscura. Resp. Vt majorem dimittamus, resp. ad minorem esse elenchum à particulari. Etsi n. quædam difficilia sunt intellectui, num propterea totam Scripturam obscuritatis accusabimus. Deinde est elenchus disparatorum & contradicentium: hoc debebant probare adversarij, quod in dogmaticis sit obscura; verum illi ista contradicunt, ut probent, mysteria, onomastica quædam & historica esse obscura, quod non est in quæstione.

Distin-

Distinguendum est inter ipsam Scripturam, ut norma est: Et Scriptura ut norma applicationem.

1. *Hac ex subjecto & Adjuncto est. Sacram Scripturam normam ac regulam esse fidei, in sequentibus disputationibus cum Jesu patebit. Hoc autem hac vice observandum est, diversissima esse instrumentū, & instrumenti applicationem, quorum illud, si vel maxime bonū, hac tamen vitiosissima nihilominus esse potest. Sic etiam Scriptura ut norma est, perpetuo sibi constat, quemadmodum etiam in simili liquet Iosua 23, 4, 15. sed applicatio ejusdem non raro est pessima, ut Matt. 4, 6.* Fontes.

2. *Vnus hujus distinctionis est in jam mora controversia de Scriptura perspicuitate, quam nos, & falsa ejusdem obscuritate, quam Pontificij defendunt. Adversarij nostri pro obtinenda obscuritate utuntur hoc argumento: Ex quo quis varias potest movere controversias, id ipsum est obcurum. Atqui Scriptura Canonica est ea & talis. Resp. 1. Est Elench. conjugatorum, quod enim concreto nempe hominibus, qui tractant Scripturam, competit per accidens, ut moveant lites, hoc non est attribuendum abstracto per se. Quod enim oratores quidem sunt mali, annum propterea etiam oratoria, 2. In minori est elench. 1. materix, non enim est materia litium, sed vitiosa applicatio est perpetua scaturigo controversiarum. 3. Elenchus effecti. Contentiones non sunt ab ipsa Scriptura, sed à mala applicatione. 4. Elench. diverforum, non n. quid Scriptura Canonica esse potest, & simul mater litis, sed sunt opposita, si quidem per se fiat.*

VIII.

Distinguendum est inter obscuritatem imputatam, & inhæsitam.

1. *Hac ex causa procreante. Hac distinctio propter adversarios* Fontes.
Bnostros

Cent. II. ¹⁰ *nostros est necessaria, quandoquidem de Scriptura identidem conquerrantur, eandem esse minus perspicuam. Est igitur hac ipsa obscuritas imputata saltem, non v. inhæritiva, quæ quidem realiter de Scriptura dici possit. Sic multa sunt, quæ imputative, alicui attribuntur, cum tamen inhæsitivè hoc nunquam ita sit. Sic Judæi Salvatorem nostrum habebant pro Dæmoniaco Iob. 8, 40. Cum tamen talis non esset.*

2. *Vsus hujus distinctionis in questione jam mota: Vt n. Bellarminus eandem obtineat, multa recenset testimonia Patrum, ad quæ respondemus 1. Impertinenter allegari & contra mentem Autorum. 2. Vt maximè aliqui Patres inveniuntur, qui obscuritatem talem quæ Pontificij volunt, Scripturæ attribuant, certum est, nullam aliam obscuritatem inde probari, quàm imputatam. Quando igitur Bellarminus auctoritatibus nobiscum pugnat, duplicem Elenchum committit, testimonij & effecti. Si quis est qui de consensu Patrum, quem nobiscum habent, dubitat: ille consulat Colloq. Ratisb. & multa videbit testimonia à magno quodam ICto collecta. Argumentum tale est: Quod communis Patrum consensus probat, negari non debet Scripturam esse obscuram, communis Patrum consensus probat. E. Resp. Patres loquuntur & U: Bellarminus putat absolute.*

IX.

Distinguendum est inter obscuritatem
ἐμφυτον & naturalem; & ἑκτικὴν & ac-
quisitam.

Fontes. 1. *Proposita distinctio ex causis procreantibus est. Duplicem hanc seu obscuritatem seu ignorantiam, vel experientiam probat: Naturalis enim ignorantia illa est, quæ omnibus hominibus est communis, & de qua passim sancti dicunt. Acquisita v. est illa, quam quis studio & data operâ quarit. Quæ admodum igitur multi inveniuntur, qui ex industria Dei misericordiam necire volunt, quæ tamen publice sonat: Sic etiam fit, ut plurimi ignorent ex industria illa, quæ tamen ex ver-*
bo Dei

bo Dei scire poterant: Exemplum habemus in fratribus diviti epulo- Decur. I.
nis, Luc. 10, 31.

2. *Ufus hujus distinctionis est in iam nota & mata questione, pro qua vincenda Pontificij ita argumentantur: Quodcunq; etiam à doctissimis intelligi nequit, illud est obscurum. At qui Scriptura à doctissimis intelligi nequit. E. Respondemus n. primo, esse Elenchum majorum. Quoniam enim quidam in hoc genere doctissimi sunt, puta in artibus & linguis, non tamen propterea in deo scientia Scripturarum assignari debet.*

3. *Ad minorem, quandoquidem laborat Elencho particularis, Pontificij n. nihil aliud probare possunt, quam Scripturam aliquibus, quos pro insigniter doctis habent, obscuram videri. 3. Est elenchus majorum. Nec enim concessum est eos, quos volunt, esse homines tam doctissimos. 4. Quid? si per inversionem respondemus, Scripturam ideo perspicuam esse, quia à Laicis etiam intelligi possit, exemplo Actor. 17, 1. 5. Est elenchus causæ impulsivæ: quod enim quidam docti Scripturam non intelligunt, causa non est impulsiva obscuritas Scripturæ, sed affectata & acquisita ignorantia, que Spiritui S. remoram pont. Instat Bellarminus, Davidem insigniter doctum fuisse, & claruisse cognitione linguæ, non fuisse impium; ideo in Davide non esse, sed in Scriptura, Resp. Ex data distinctione; Quod David doctus & pius fuit, hoc negat tenebras acquisitas; non vero tollit innatas. Est igitur Elenchus oppositorum.*

X.

Distinguendum est inter duplicem Scripturæ

claritatem: prior est in verbi ministerio posita: posterior in cordis cognitione sita, juxta D. LUTHERUM.

1. *Fundamentum hujus distinctionis ex antecedentibus ad oculum usq; monstratur. Dicitur sicut hætenus, quomodo res sese habeat, & sensus sunt, Distinguendum esse inter scripturæ propositionem, Fontes, quæ est Dei, & est satis clara; & applicationem quæ est hominis, qui*

Centu. II.

distinctio

nis, qui quod intellectum obnubilatum habet, quàm sepiùs impingit. Innuimus etiam distinguendum esse, inter obscuritatem dogmaticam & Grammaticam: obscuritas quaedam est in quibusdam verbis & phrasibus; dogma tamen nihilominus manet saluum. Res siquidem nihilominus est in luce, licet signum ejus aliquod sit in tenebris. Caterum quod D. Lutkeri distinctionem attinet, de eadem Sanctus Dei vir ita sentit; quo ad externam claritatem in ministerio verbi sitam, nihil in Scriptura est obscurum (hinc etiam Deus legem à Sacerdotibus requirere iussit Hagg. 2. 12. Zach. 2. 7.) & de hoc est questio; quod verò internam cordis agnitionem attinet, secundum hanc nemo ne jota quidem, intellige absq; S. S. intelligit, ceu liquet ex Psalm. 139. v. 6. ubi tamen Vates de providentia Dei agit, de qua testatur, Psalm. 4. 4. non de summis mysterijs. De hoc non questio. Unde etiam alias distinguimus inter literalem notitiam, & salutarem ejusdem scientiam, insuper etiam distinguimus ita, & dicimus mysteria illa summa, quia comprehendi non possunt, esse obscura intellectu; non tamen obscura fidei.

distinctio

2. Ex hac distinctione solvitur argumentum famosi cujusdam Apostate, qui contra Lutheranos insurgit: Quod perspicuum est, illud primo intuitu intelligitur: Scriptura non primo intuitu intelligitur Actor. 8. 34. (necessum siquidem habent etiam doctissimi in dies pro intellectu orare.) E. R. 1. ad majorem esse Elenchum subjeeti occupantis & adjuncti occupati; quanquam n. aliquid satis perspicuum & clarum est, non tamen primo intuitu à quo vis intelligitur. Hic ipse Elenchus manifestior est ex data distinctionis applicatione; claritas siquidem literalis non continuo pro adjuncto occupato habet assensum spiritualem; non ita, sed intellectum literalem. Claritas vero intellectualis pro adjuncto occupato non habet intellectum literalem; sed assensum spiritualem. 2. In minori idem Elenchus ex parte recurrit: ut & 3. Elenchus æquivocationis, vel elenchus etymologicæ; intelligere siquidem, quod quo ad literam accipitur, in minori capitur quo ad salutem. Elenchum contradictorium placet ut plurimum omittere, quàm sepiùs iterare,

Decur.



DECURIA SECUNDA.

I.

Distinguendum inter finitionem controversiarum quo ad res ipsas; & quo ad personas.

1. Hæc distinctio est ex subjectis. Fundamentum hujus distinctio-
 nu qui negat, ille etiam communem in foro experientiam negat. Vide-
 mus siquidem, quàm sepius controversias motas finiri sententiâ
 decisiva, qua finitio quo ad res ipsas est; Interim v. partem è litigan-
 tibus alteram minime acquiescere. Si quando v. acquiescit, tunc quo
 ad personas controversiam quoq; finitam dicimus. Exemplum hujus
 distinctionis suppeditant S. literæ Matth 22, 31, & 43. Ibi duplex mo-
 vetur controversia, una de resurrectione mortuorum: altera de perso-
 na Christi; utramq; Salvator ex Scripturis solvit, non quiescentibus
 interim Sadducæis Act. 23, 8. nec Phariseis. Quare duplex erit con-
 troversiarum finitio, altera quo ad rem ipsam; altera quo ad
 personas. Fontes:

2. Ex hac distinctioe solvitur sequens argumentum cuiusdam
 Lojolita, qui ut populus Norvegiæ viam ad errorem monstrat, ita col-
 ligit: Quæ Scriptura clara est & perspicua, illa finit controversias
 circa eandem descendentes. Scriptura Canonica non finit
 illas, quia nondum est controversiarum finis. E. Resp. 1. ad ma-
 jorem quod labores Elencho effecti, falsum esse, quod qualibet Scri-
 ptura perspicua finiat controversias quo ad personas. 2. ad minorem, e-
 andem laborare elench. etymologiæ seu æquivocationis Gram-
 maticæ; finire siquidem in majore significat decidere, explicare, &
 explanare; B 3

Cent. II. *explanare; in minori v. significat tollere, ut amplius non extet. Unde*
 3. Elenchus speciei resultat; & Elenchus effecti in minori: quā-
 vis enim Scriptura controversas finis, non ubiq; v. quo ad personas.
 Imò effectus, quod controversas Scriptura finiat, negari non potest, Lu-
 ca 10, v. 25. & seqq. & alibi. 4. Est elenchus causæ accidentariæ:
 quod enim quo ad personas controversia non finiuntur, causa non est in
 Scriptura, sed in malitia Hæreticorum. 5. Adde quod in minori, ejusq;
 probatione sint, falsa conjugata: Dicit n. Iesuita Scriptura non finit
 controversias, quia controversiarum finis non est.

II.

Distinguendum est inter decisionem,
discretivam & coactivam.

Fontes.

1. Hæc distinctio non eadem est per omnia cum priori, quemad-
 modum & ignorat ejusdem probabit. Decisio discretiva in hoc negotio
 est, quando omnes controversia exorta à piis & fidelibus ad S. Scriptu-
 ra normam exiguntur Esa. 8, 20. unde vera sententia dictis stabilitur,
 falsa rejicitur. Decisio coactiva est, quando controversie non tantum
 dijudicantur, sed etiam controvecentes & inquieti vi compescuntur,
 de quali decisione agit Dem Dent. 17, 32. Prior est Ecclesiæ, quæ claro &
 perspicuo verbo Dei pronunciat: posterior v. non est.

2. Usus hujus distinctionis est in allato argumento præcedentis di-
 stinctionis; hoc ipsum Iesuitæ Colonienses præstus formans, & ita:
 Quæ Scriptura de omnibus fidei, etiam Sacramentis judicat,
 illa omnes controversias finit. Sed Canonicas illas non finit.
 E. Resp. 1. In Majoris antecedente esse Elenchum partis: male siquid-
 em Adversarij Sacramenta ab articulis fidei distinguunt: quid enim
 Locus de Sacramentis aliud est, quàm articulus fidei. In minori 2. com-
 mittitur Elenchus effecti & speciei. Quamvis n. per decisionem
 coactivam Ecclesiæ meras controversias non desinat; desinit tamen
 easdem decisione discretiva, Act. 12, 28.

III. Distin-

Centu. II. intelligentiam non omnes astringuntur, sed hi solum, qui ad docendos alios sunt vocati. Neg. hoc debet promiscuè intelligi: nec enim quilibet pastor tenetur per omnia cum iis, qui alios de Cathedra Academica docent.

IV.

Distingendum est inter claritatem vel perspicuitatem intellectus, seu rationis: & Fidei.

1. Hac distinctio est adjuncti in sua subjecta. Constat apud Philosophos, inter intellectum cognoscere, & rem cognoscendam ad aequam requiri proportionem, quæ si quandoq; detur, inde claritas intellectus seu rationis datur, & vulgò claritas comprehensiva audit. Cum v. mysteria in Scripturis sint prorsus divina & imperelligibilia, & nihilominus tamen auxilio Spiritus S. cognoscantur Luc. 11, 3. Job. 6, 44. non tamen cognoscuntur ductu rationis 1. Cor. 2, 14. Act. 8, 31. alia exinde emergit claritas fidei.

2. Hac DD. distinctio, quamvis cognationem habeat cum eâ, qua dicimus, & dicitur Scripturæ, aliam esse literalem, aliam v. spiritua-lem; tamen magna intercedit nihilominus diversitas. Est argumentum Pontificiorum: Cujus primaria materia sunt mysteria, illud ipsum non potest esse perspicuum. Atqui Scripturæ primaria materia sunt mysteria, E. Vel: Cujus res incomprehensibiles sunt, illud ipsum obscurum est. Scripturæ res incomprehensibiles sunt. Resp. breviter ad majorem, eandem fallere Elencho adverforum, quamvis enim incomprehensibilia sunt intellectui, nihilominus tamen perspicua sunt fidei.

V.

Distingendum est inter ipsam Scripturæ perspicuitatem, & hominis infirmitatem.

1. Proposita distinctio ex subjectis diversis, & adversis adjuncti est. Hac

est. Hæc duo membra passim Scriptura probat; perspicuitatem nimirum Psal. 19, 9. Psal. 119, 105. Proverb. 6, 23. quæ loca p̄s̄s̄ perspicuitatem à comparatis asserunt, vide Rom. 15, 4. ubi ex fine eadem Scripturæ perspicuitas probatur, ut & 2. Tim. 3, 6. Hominis v. infirmitatem ostendit 1. Cor. 2, 14. Ephes. 4, 17, 18, 19. Matih. 13, 13. Eph. 5, 8. 1. Cor. 3, 5. Ideoq; hoc contradistinctum esse nemo negare poterit.

2. Hæc distinctio facit ad plurima argumenta contraria Pontificiorum solvenda. Hi ita arguunt. Quæ Scriptura perspicua est, ea ut cõmentariis illustretur, necesse non est. Atqui Scriptura Canonica ut cõmentariis illustretur necessum est. E. Resp. 1. Esse Elenchum finis, Cõmentarij siquidem scribuntur & adhibentur non propter Scripturæ obscuritatem, sed propter hominis infirmitatem. 2. Est Elenchus materiæ; per cõmentarios si Scriptura explicatur, non accedit Scripturæ lumen ad ventitium, seu mutuatum & aliunde assumptum; sed monstratur alijs lumen Scripturæ proprium. Qui enim cerebri sui cõmentaria Scripturæ addit, ille non lucem, sed tenebras eidem affingit. Sunt igitur 3. in Majori falsa opposita, & pro oppositis habentur, quæ diversa sunt: quanquam n. Scriptura perspicua est, nihilominus propter prædictas causas cõmentarios adhibere possumus. Quorsum 4. facit, quod ut dictum est, cõmentaria pctuntur non ex materiæ heterogeneâ, sed homogeneâ, atq; adeo ex ipsa Scriptura.

VI. gillj

CHRISTIANUS

Distingendum est inter iudicium publicum ex officio; & privatum ex pietate.

1. Breviter; illud pastoribus & senioribus sic dictis competit, ut pote qui publicè Ecclesia præsunt, ut commissio populo Scripturas interpretentur Act. 15, 16. 1. Cor. 14, 29. inde fit, ut tales ad accuratam Scripturæ obligentur intelligentiam. Hoc v. ad omnes fideles spectat, siquidem illis præceptum est, ut Scrutentur Scripturas.

C

2. Hæc

Cent. II.

2. *Hac distinctio usum suum habet contra Iesuitas: hi siquidem gravem nobis dicam scribunt, quod docendo summam Scripturae perspicuitatem, & lectionem ejusdem Laicis concedendo, illam prorsus profanemus. Ita argumentum habet: Qui Scripturam perspicuam & quibuslibet e plebe judicium ex ea permittunt, illi detrahunt ministerio auctoritatem (quod tamen, quia divina est, & ministerium divinitus institutum, fieri non debebat. Atqui Lutherani hoc faciunt. E. Resp. 1. In Majori esse Elenchum effecti; hoc ipso siquidem minime derogatur auctoritas ministerio, 2. Elenchum secundum quid: qui promiscue permittit plebi judicium, ille detrahit; nos v. non ita, judicium publicum presbyterio, privatam Laico. 3. Elench. materiae: Distinguendum est inter loca difficilia; & inter necessaria salutis capita. Nos dicimus Scripturas etiam Laicis faciles esse, quoad necessaria salutis capita; non v. quoad loca difficilia.*

3. *Sub fine hujus Quaestionis denuo nobis in memoriam revocandus est scopus controversiae, quem non ita accipiamus, An Scriptura Sacra ita sit perspicua & facilis ut a quibusvis, etiam ab illis, qui a Spiritu S. non sunt illuminati, intelligi possit? sed hoc est in disceptatione, An Scriptura Sacra iis in locis, ubi agitur de rebus salutis, adeoq; etiam fidei, ita sit perspicua & facilis ut ab iis, qui primitas Spiritus S. acceperunt, & per fidem in CHRISTVM illuminati sunt, intelligi possit?*

DE

DE INTERPRETATIONE SCRIPTURÆ.

VII.

Distinguendum est inter *sensum Literalem seu historicum*. & *Mysticum, seu spiritualem*.

1. Quandoquidem hætenus de perspicuitate Scriptura actum est, ordo poscit, ut jam paucus de interpretatione ejusdem agamus. Apud Patres verò quatuor legimus eosdem agnovisse Scripturae sensus. Pri. Fontes. Primus est sensus Grammaticus, ex simplici verborum sono collectus. Alter est Tropologicus, in quo ad bonos mores, & exhortationes ad virtutes, Scriptura accommodatur. Tertius est Allegoricus, in quo mystici sensus de Christo & Ecclesia elicitur. Quartus est Anagogicus, in quo ad Deum, ad Ecclesiam triumphantem, ad Trinitatem negotium accommodatur. Allegoria Patribus est vel *μυθολογίας*, quando Apologi ad moralem institutionem adhibentur; vel *σημειολογίας*, cum signa explicantur, quorsum referunt somniorum interpretationem: vel denique est *τεολογίας*, cum ad pietatem accommodantur. Iterum, Allegoria erat Patribus vel perfecta, quæ constabat τῶ ὅμοιοις & τῶ ἁνωτέρω, vel etiam imperfecta.

2. Hæc præmissa dicimus, sensum Scriptura vulgò esse duplicem; Literalis seu historicus est, quem ipsa rei gesta narratio ac series verborum sub communi & usitata vocum sive propria, sive metaphorica significatione ipsa litera representat. Mysticus sive spiritualis est, qui est secretior & in rebus later quasi absconditus. De hoc Regula est; Allegoriam tunc locum habere, quando vel necessitas vel utilitas postulat.

Centu. II. postulat. Exemplum habemus Matth. 18. v. 10. ubi videtur textus impingere, in quimum preceptum & mutilationem corporis imperare: verum verba non sunt intelligenda secundum literam, sed secundum aliud quippiam, siquidem Salvator noster hoc vult, occasionem vitandam esse.

3. Et hac quidem haecenus, ex vulgata opinione adversariorum, qui ea quae à Patribus nonnullis dicta sunt, pro errore suo palliando arripunt. Nostra verò Ecclesia circa hanc controversiam hoc affirmant, solum Scripturae sensum literalem esse genuinum, & tum ad δόξα καὶ λία, tum ad εὐχρηστικὴν sufficientem. Esto argumentum: Qui sensus à Spiritu sancto intenditur, ille est proprius & genuinus, At qui sensus Literalis à Spiritu sancto intenditur; E. Unde Auctor noster in Locis communibus majorib⁹ concludit p. 49. reliquos sensus praeter literalem, non habere auctorem Spiritum sanctum. Addit etiam hanc regulam: Sensus literalis non ille tantum est, quem ipsa verborum proprietates immediatè praeseferunt; sed & ille sensus est literalis, qui ex verbis sive sententijs tropicis ac figuratis resultat: ubi oratio figurata non sic exponenda est, prout verba ipsa secundum superficiem immediatè sonant, sed in hujusmodi propositionibus non tam vocabula, eorumq; propria significatio, quam res, quae per vocabula illa secundum quandam similitudinem exprimitur, est spectanda.

VII.

Distinguendum est inter ipsum Scripturae sensum; & inter consequentias exinde seductas.

1. Ex jam dictis liquet, unicum esse Scripturae sensum; nec enim eandem nam cereum facimus, quae huc & huc flecti & reflecti possit. Sit argumentum: Tot sunt Scripturae sensus, quot ab ejusdem auctore intenduntur: nec enim homo eam auctoritatem habet, ut

ber, ut aliquid Scripturæ affingere possit. An plures sensus ab eisdem autore non intenduntur. E. nec sunt plures. *Consequentiæ verò ex hoc uno sensu deducta sunt variæ.* Decur. II.

2. *Vsus hujus distinctionis est in illa Quæstione, An plures sint Scripturæ sensus quam unus? Bellarm. l. 3. de V. D. c. 3. affirmat, & sic argumentatur. Cujus exempla dantur, negari non debet. Atqui duplicem esse sensum Scripturæ, exēpla dantur, quorum allegat Gal. 4. 4. ex Genes. 16. E. Resp. ad Minorem, ejusq. probationem laborare, 1. Elencho testimonij, nec enim ex allegato loco tenuit a probat, quod probare debebat. 2. Elencho definitionis, male n. consequentiæ ex uno sensu literali & historico deductas, definiit ac describit per sensum mysticum, literalis sensui oppositum. 3. Elencho distributionis; Ex allato loco distinguuntur consequentiæ ex uno sensu deductæ; non v. ipse sensus discernitur in literalem & mysticum.*

IX.

Distinguendum est inter donum Locale,
seu certo subjecto proprium:
& Liberum.

1. *Premittenda sunt pauca. Interpres Scripturæ Sacra alius est absolutus & principalis, & est Spiritus sanctus: alius verò est normalis & directivus, ipsa Scripturæ Sacra: alius iterum est externus & ministerialis, vel immediatè vocatus, habens testimonium quod non possit errare, ut sunt Prophetæ & Apostoli, 1. Petr. 2. 21. 2. Tim. 3. 16. Act. 2. 4. vel est mediatè vocatus, & non habet testimonium reale, seu est quilibet homo minister. Premittimus & hoc ex autore nostro p. 51. Loc. Com. geminam esse persuasionem, quo Spiritus sanctus de verò & genuino Scripturæ sensu nos reddit certiores. Una est interna, in ἀληθοφεια sita, Rom. 4. 21. Coloss. 2. 2. Hebr. 6. 11. altera externa,*

DE SCRIPTURA.

Cent. II. *ra externa, & illos potissimum spectat, qui Spiritu sancto nondum sunt illuminati, sed demum de dogmatibus sunt informandi. Horum respectu Spiritus sanctus utitur ministerio Pastorum, ut Scripturam non ex suo cerebro, sed ex ipsa Scriptura elucident.*

2. *Iam ad rem ipsam. Dona Localia sunt, quae certi cuiusdam subiecti sunt propria, quod ipsam apparet imprimis in donis corporalibus, uti colligere licet Gen. 49, 13, 14, 15. & alibi. Caterum Deus dona quaedam voluit esse Libera, imprimis spiritualia, teste Christo, Iohan. 3, v. 8.*

3. *Quaeritur inter nos & adversarios, à quonam petenda sit Scripturae interpretatio? Hi pro Papa respondent. Ita concludunt. Quod nō cuius est perspicuum, sed Ecclesiae, illius interpretatio est petenda à praesule universali Romano. Atqui Scriptura non cuius est perspicua. Resp. Breviter ad maiorem, quod laborat Elencho totius, quasi Pontifex sit tota Ecclesia, cum ne sit in pura Dei Ecclesia. 2. Paucis. Laborat Elencho subiecti. Romana sedes non est subiectum proprium, ut sibi soli donum interpretandi arrogare possit: quandoquidem illud Deus non locale sed arbitrium sibi reservavit.*

X.

Distinguendum est inter facilitatem cognitionis, & difficultatem impletionis.

Fontes. *1. Ex diversis & adversis haec est distinctio Exemplum legimus Deut. 30, v. 11. qui ait de facilitate cognitionis; & Rom. 8, v. 3. de difficultate & impossibilitate impletionis. Vtro verò liquet, quid sit facilitas cognitionis, & e contra, quid sit difficultas completionis; sic praecepta legalia facilia sunt intellectu; in impletionem verò deprehenditur, non difficultas, sed impossibilitas.*

2. *Stante hac distinctione respondetur ad sequens argumentum: Cui passim difficultatis testimonium dant prophetae ipsi; hoc non est perspicuum, Scripturae passim difficultatis testimonium dant*

dant prophetæ (ceu opinantur) in quem finem Bellarm. quædam dicta allegat, Pſal. 118. v. 18. E. Scriptura non est perspicua. Resp. Bellarminus committit 1. Elenchum testimonij, acia siquidem non loquuntur de difficultate cognitionis; sed de difficultate v. i. d. impossibilitate impletionis legis moralis. 2. Elenchum objecti, nulla enim est consequentia; conqueritur de difficultate, ergo de cognitionis difficultate.

Decur. II.

DECURIA TERTIA.

Distinguen. in orationibus Scripturæ,
prout considerantur vel respectu Dei dictantis; vel respectu Scripturæ dicentis; vel respectu hominis audientis.

1. *Hac distinctio ex diversis prædicamentis, causæ principalis, instrumentalis; & objecti est. Orationes & voces quæ in Scriptura occurrunt, à parte Dei estimata, & ipsius Scripturæ, ordinantur ad hoc, ut nobis voluntatem Dei revelent. & clarè perspicueq; proponant Rom. 15. v. 4. Iob. 20. v. 31. Homines v. illas ipsas audientes non semper assequuntur. Act. 8. v. 30. & 31. Luc. 24. v. 27. & 45.*

Fontes.

2. *Ex hac distinctione respondemus ad argumentum Cardinalitium: quando n. distinguimus inter Res, & modum proponendi, Bellar. instat hoc syllogismo. Quod constat orationibus ambiguis, illud ratione modi proponendi non est perspicuum. Scriptura constat orationibus ambiguis, Iob. 8. 25. E. Scriptura ratione modi proponendi non est perspicua. R. Committitur in majori elenchus totius: quod omni ex parte constat orationibus ambiguis, illud non est perspicuum: hac ratione v. negatur minor. 2. Est in minori elenchus efficientis: si quæ sunt phrasæ in Scripturis ambiguae, non sunt tales respectu Dei dictantis, non respectu Scripturæ, quæ est vox Dei, loquentis; sed ratione hominis audientis, & non assequenti, qui non vult investigare, solum DEI in Scripturis loquentis. 3. Est Elenchus subiecti:*

ambiguitas

Centu. II. *ambiguitas non est in Scriptura, sed in animo hominis. 4. Locus Ioh. 8. minime ambiguus est, si fontem Græcum inspexeris, & consideraveris, verba autem apud consuetudine Græcorum per enallogen poni loco adverbij. Nec ferit scopum Quæstionis.*

II.

Distinguendum est inter sensum Scripturæ internum seu spiritualem: & notitiam extrinsecam seu literalem.

Fontes. *1. Hæc distinctio partim adjunctorum est in sua subjecta, partim verò effecti in causis procreantes. Notitia extrinseca seu literalis, est sensus sive proprii sive tropici, & hic non est effectum gratiosè inhabitantis Spiritus sancti, sed solertia humana, & aliorum concurrentium. Sic Photiniani habent notitiam extrinsecam dogmatis nostri de Trinitate, & tamen carent gratiosâ in habitatione Spiritus S. Sensus Scripturæ internus seu spiritualis, non est ab hominis legentis & audientis intellectu, sed solum fluit ab illuminatione Spiritus sancti.*

2. Usus hujus distinctionis singularis est contra Photinianos, qui perspicuitatem Scripturæ nimis exaggerant, idq; propterea, ut peccatum originale negare eò tutius possint, & contra intellectui hominis vires ab orthodoxâ Ecclesia negatas, vindicare. Docent autem Scripturam ita esse perspicuam, ut sine speciali & internâ Spiritus Sancti illuminatione, solius intellectus humani beneficio possit cognosci & intelligi. Argumentum offeredi est hoc: Qui virium perfectione pollet, is absq; speciali auxilio Spiritus sancti potest divina in Evangelio contenta percipere. At homo virium perfectione pollet, E. potest absq; speciali Spiritus sancti auxilio divina in Evangelio contenta percipere. Resp. In majori est Elenchus causa: solitaria; falsissimum est, ex virtibus humanis hæc solum posse fieri.

feri; 2. Est Elenchus causæ adjuvantis: vires hominis nihil pos-
sunt, solus Spiritus Sanctus facit. 3. In minori est Elenchus ad-
iuncti & comparatorum parium; hominem integritate virium
pollere, ut ante lapsum, falsum est. 4. In majori est Elenchus æqui-
vocationis geminus: ut & effecti: notitia literalis extrinseca pro-
ficisci potest à solertiâ, sensus internus seu spiritualis à solo Spiritu San-
cto est. Roman. 11. v. 25. 2. Corinth. 4. v. 3. 4. 1. Cor. 2. vers. 14.
5. Percipere, ambiguit dicitur, vel vel quo ad nuda verba, vel
quo ad genuinum verborum sensum. Nuda verba homo non distinctio
renatus ex propriis residuis viribus percipere potest; verum autem &
genuinum sensum non habet nisi à Spiritu Sancto. Exemplum ele-
gans est Luc. 18. v. 24. quando salvator noster de passione concionaba-
tur. Discipuli probe noverant, quid flagellari, crucifigi, mori &c. sed
de Messia hæc dici, quomodo dicantur, nullo conceptu poterant comple-
cti; erat enim iis verbum absconditum, & non intelligebant,
quæ dicebantur, inquit Evangelista.

III.

Distinguendum inter ea, quæ sunt *facilia*
intellectu, & ea quæ sunt *intellectu*
Difficiliora.

1. Ex comparatis imparibus, & comparatis dissimilibus *Fontes.*
æstimari potest præsens distinctio. Ea quæ in scripturis extant, hanc
distinctionem admittunt probantque: quid, quod exempla passim sunt
obvia.

2. Monstrabimus usum in solvendo hoc argumento. In cujus
explicatione interpretes variant, illud ut obscurum sit, neces-
sum est. At in scripturæ explicatione interpretes variant. E-
scriptura ut obscura sit necessum est. Resp. 1. In majori est E-
lenchus causæ procreantis: quod enim interpretes variant, non
est ab obscuritate scripturæ; sed quia quædam intellectu sunt difficiliora.

D

Hoc

Centu. II. Hoc sequitur: In quo interpretes variant, illud difficilius est intellectu. 2. In minori est Elenchus totius: distingue autem inter ea quæ sunt facilia intellectu, & ea quæ intellectu difficiliora. 2. Pet. 3. 16. ut alias responsiones omittamus.

IV.

Distinguendum inter Responsonem

divinam, quæ est authentica auctoritatis; & impelnam, quæ est ministerii humani.

Fontes.!

1. Causa procreans est fundamentum hujus distinctionis, ut & locus causæ finalis. Est verò responsio authenticæ potestatis, quæ per se importat obediendi necessitatem, qualem Deus in scripturis exigit Esa. 30. vers. 21. Responsio autem ministerii humani talis non est. Responsionis divina auctoritas est divina; Ecclesia verò Ecclesiastica, & in tantum probatur, in quantum cum scripturis consentit.

2. Applicabimus hanc distinctionem in questione, de interpretatione scripturæ. Formabimus autem primò statum questionis? & Status cõ- post modum subjiciemus argumentum. Status controversiæ attinet, quæstio ratione subjecti non est, An donum interpretandi scripturas commune sit omnibus fidem Christi profitentibus? docemus enim, non esse omnium, sed illorum tantum, qui divinitus sunt illuminati à spiritu Sancto, et cognitam habent tam phræseon quam verborum ἐπιφασιν, 1. Corinth. 12. vers. 10. Nec queritur ratione causæ efficientis, An interpretatio scripturæ, cuiusvis iudicio & arbitrio sit relinquenda? nam & hoc negamus, ex 2. Pet. 1. versic. 20. Nec disputatur 3. rationi subjecti, An donum interpretationis in Ecclesia invenitur? nemo nostrum negat: vide Iohann. 14. versic. 16. 17. 1. Corinth. 2. vers. 12. 13. 14. Ephes. 4. vers. 11. Nec 4. est quæstio de aliquali interpretatione, sed de inter-

interpretatione certa, & infallibili, unde petenda? Nec denique quaestio est ratione comparatorum, de quocumque interprete, sed de eo, in cuius dictis standum acquiescendumque est. Status igitur quaestionis eo redit, An scripturae interpretatio à Cōcilio sit petēda, An verò scriptura sibi ipsi ad sui interpretationem sufficiat, ejusque verus proprius sensus à Doctoribus Ecclesiae, tanquam literarum sacrarum interpretibus, à Deo ex solis scripturis, peti possit ac debeat? Nos negamus prius, affirmamus posterius: Pontifex verò, ut rem suam facere possit, dominari scripturae, & Ecclesiae, praescribere credenda faciendaque, affirmat prius, negat posterius.

3. *Argumentum Pontificiorum: Qui potestatem respondendi in Ecclesia habet, ille est supremus iudex veri sensus scripturae. At Pontifex potestatem respondendi in Ecclesia habet, Hag. 2. vers. 11. Malach. 2. vers. 7. Ergo Pontifex est supremus iudex veri sensus scripturae. Respond. In majori est Elenchus causae efficientis, propter confusionem causa principalis & ministerialis: Qui habet potestatem respondendi authenticus ille est supremus iudex veri sensus scripturae. Authenticus vero Spiritus sanctus respondet; homo verò saltem impetivus. 2. Unde Elenchus comparatorum resultat; concludunt siquidem Pontificii ab aliquali potestate, ad summam illam iudicandi libertatem, adeoque à minori ad majus affirmativè. 3. In minori est Elenchus causae voluntariae: non enim sacerdotibus in Vet. Test. erat permisum liberum respondendi arbitrium, verum adstringebatur ad legem & ad testimonium, Esa. 8. vers. 20. Deuter. 17. vers. 8. 9. 10. 11. 12. 13. quo factò summa potestas penes Deum remanebat. 4. Est etiam Elenchus generis: quando unquam n. Papa Prophetam factus est. 5. Elenchus comparatorum parium; nec par est ratio sacerdotum in Vet. Testam. & Antichristi in Novo.*

D 2

Distin-

Distinguendum est inter *praesidem expen-*
dendarum controversiarum, & judi-
cem controversiarum deci-
dendarum.

Fontes.

1. *Hac distinctio est subjecti occupantis in adjuncta occupa-*
tata, eaque diversissima, ut & finium diversorum. Quandoqui-
dem juxta monitum Apostoli 1. Cor. 14, v. 40, in Ecclesia omnia de-
bent ordine fieri, in expendendis controversiis necessum est aliquem
praesidere, qualis in concilio Apostolico fuisse creditur Iacobus, Actor.
15, versic. 13. Aliud verò est iudex decidendarum controversi-
arum, & quidem multis parsanguis Major.

2. *Hinc subvimus sequens argumentum. Qui in rebus sacris*
praesidet, ille est iudex interpretationis & controversiarum.
At sacerdos sumus in rebus sacris praesidet, 2. Paral. 19, vers. 11
Ergò est iudex interpretationis & controversiarum. Vnde por-
rò summum suum pontificem arguant. Resp. In majori est Elen-
chus parium, non enim eadem est ratio praesidere expendendis
controversiis; hoc est, habere $\pi\epsilon\sigma\epsilon\delta\epsilon\iota\omega\upsilon$, & conventum Ecclesiasti-
cù moderari: et Iudicem esse interpretationis, decidendarum-
que controversiarum. Prius sacerdotis erat in V. T., posterius non
erat: vide quæso v. 8, 9, 10. antecedentes: neutrum verò hodie est,
Pontificis. 2. Est Elenchus descriptionis: potestas siquidem, de
qua disputamus, definienda est ex aliis principiis, nõ ex praesidio locali.
3. *Elenchus subjecti proprii: falsum est potestatem judicandi*
ad Cathedram adstrictam esse. 4. In minori est Sophisma adjuncti
contingentis: falsum, sacerdotes semper hac in parte praesidere. 5. Ca-
cum esse oportet, qui non videt distinctissima esse, praesidere conven-
tui, & praesidere dogmatibus, quod est nullius hominis,

Distin-

Distinguendum est inter interpretem
*summum, & ministerialem: item
 publicum & privatum.*

Fontes.

1. Prima distinctio est à comparatis; altera è subjectis: summus interpretis scriptura sacra est, Deus ipse, Pater, Filius, & Spiritus sanctus; pater enim loquitur & iudicat per filium, & hi ambo per Spiritum sanctum. Vid. 1. Cor. 2. v. 12. 13. 1. Ioha. 2. vers. 27. Ministerialis potestas est partim scriptura sacra, hac enim est epistola Dei, per quam nos alloquitur, & suam nobis exponit sententiam: partim Orthodoxæ Ecclesiæ, in qua est donum interpretandi, Iohann. 14. vers. 16. 17. 3. Corinth. 2. vers. 11. & seqq. Et hæc tenentur quidem interpretandi potestas publica. Quid: quod privati etiam homines tenentur nosse scripturas, ejusque sensum investigare, & edisserere, ubi necessitas postulat, juxta illud, Iohann. 10. v. 15. Eph. 4. v. 14. Philip. 3. v. 9. 10.

2. Ex hac distinctione solvitur sequens argumentum: opponunt nobis Pontifici auctoritatem Athanasii, & ita nugantur: ad quos claritudinis & evidentia ergo defugiendum est, & à quibus intellectus excipiendus, illi habent potestatem interpretandi scripturas sacras. Sed ad sanctos (patres) evidentia & claritudinis ergo defugiendum est, & ab iis intellectus excipiendus. Ergo habent potestatem interpretandi scripturas sacras. Quo pacto fit, ut quia Patrum auctoritas à nutu Pontificis pendet, tandem ultima analysis desinat in Pontificem Romanum, coganturque omnia loqui ex sensu Papæ, qui eosdem torquet, contorquet, distorquet, & inde retorquet. Respond. 1. Argumentum ignorat Elenchum; nihil enim ad questionem facit, qua est de summo interprete. 2. Imò, *Questio non est de interpretationis causa instrumentali,*

Centu. II. mentali, sed de interpretationis fonte. An scriptura sibi ipsi ad interpretationem sufficiat. 3. Major fallit sophismate descriptionis & finis: ad quos claritudinis & evidentia gratia defugiendum est, & intellectus excipiendus, ille non propterea pro summo agnoscitur. In minori est 4. Elenchus majorum. Sancti patres non sunt summi interpretes; sed silem ministeriales. 5. Elenchus Syntaxeos, sive compositionis & divisionis: Athanasius in loco allegato de Apostolo Paulo loquitur, non de patribus.

VII.

Distinguendum inter potestatem interpretandi Prophetica[m] seu Apostolicam, & pastoralem ordinarie ita dictam.

Fontes. 1. *Distinctio proposita est è subjectis: quamvis & comparatis imparibus majoribus & minoribus estimari possit. Est verò ut rem statim aggrediamur, potestas interpretandi prophetica & Apostolica, ab ea, quod habent pastores ordinariè, adeoq; omnes fideles, diversissima. Nam illi habent longè superiorem, hi verò inferiorem: quandoquidem Episcopi & Pastores, quotquot possunt Prophetas & Apostolos fuerunt, sive singuli, sive in conciliis episcopaliibus congregati, non accipiunt & cognoscunt genuinum sensum, per immediatam illuminationem; sed cum imploratione divine illuminationis, multoq; labore, assiduoq; vigiliis. I. Coarinh. 14. v. 29. I. Corinth. 10. vers. 15. I. Thess. 5. vers. 20 Hic requiruntur media præcedentia meditationem scripturarum, ut sunt agnitio propria infirmitatis Prov. 2. vers. 6. 2. Petr. 1. vers. 20. preces, Matth. 7. vers. 7. 8. Psalm. 25. vers. 4. 5. docilitas Iohann. 3. vers. 21. & alia: media in ipsa meditatione, qua sunt collatio, inspectio fontis originalis, cuius egregium usum monstrat Theologus doctissimus Dn. Doctor Franzius præf. cap. 6. & media post meditationem.*

Differentia inter Apostol. & alios Pastores.

Media ad intelligentiam scripturarum

2. Stante

2. Stante hac distinctione expirat Argumentum Bellarmini se. Decu., III. quens. Quod fuit Moyses in V. T. in Ecclesia Ibraëlitica, hoc est Papa Romanus in Ecclesia Christiana. Sed Moyses fuit summus interpres scripturarum in V. T. in Ecclesia Ibraëlitica. E. & Papa Romanus est summus interpres in Ecclesia Christiana. Resp. mira est in impudentia Romanensium. Est verò in maiori 1. Crassissimus clenchus parium, quid Papa cum Moysè idem quod Christo & Belial. 2. Diversissima est ratio inter eos qui sunt immediatè à D E O vocati, qualis Moyses fuit, quiq; habent potestatem interpretandi Prophetica[m] Apostolica[m]q; hienim interpretantur scripturas, & de interpretatione iudicant, ut viri Dei, ad doctrinam exponendam peculiariter destinati: & alios, cum quibus se res habet, & cum ijs, qui habent potestatem pastora[m] ordinariè sic dictam, 3. Est Elenchus speciei: Papam enim esse ordinarium doctorem unde probaverit, si seducere docere est, aliquid obtinet. 4. Minor alit sophisma majorum; Moses siquidem non fuit supremus intepres (hoc enim Spiritus sanctus est, utpote autor scripturae) sed saltem internuncius Dei ad populum, & econtra, Ex. 18. v. 15. & 16. v. 7. 8. 5. Nec Ecclesia habet absolutam & simplicem potestatem interpretandi scripturas; sed saltem ut ministra tum Dei, tum scripturae.

- VIII.

Aliud est esse iudicè veri sensus, & aliud esse indicem & internuncium; vel dist. inter veri sensus iudicium & indicium,

1. Ex adjunctis occupatis hac est distinctio. Ex antecedentibus vero liquet; quid sit iudex veri sensus; & quid sit index & internuncius veri sensus; hac duo enim diversa esse non nisi impudens & imprudens negaverit. Verèq; tamen terminus propriè accipiendus est,

Fontes.

2. Ar-

Cent. II.

2. *Argumentatur Bellar. in hunc sensum. Quod non est cujusvis fidelis, illud necessario est, solius Ecclesie. Interpretem esse, non est cujusvis fidelis, quia donum interpretandi non omnium est, ait, Ex 1. Cor. 12. v. 8. 9. Ergo illud necessarium est solius Ecclesie. Vides quomodo Bellar. iterum ad Pontificulum Tarpejum festinet. Quod enim solius Ecclesie est, illius potestatem residere apud Papam (scilicet!) Ecclesie caput, putat Iesuita. Resp. 1. In majori est sophisma disparatorum. Quod non cuiusvis hominis est, annum propterea tantum solius Ecclesie? imo quomodo Papa? quid, si majoris partis? 2. Est Elenchus causarum adjuvantium; falsum est, de interpretatione, quae solius sive Spiritus sancti, sive scripturae est, participare Ecclesiam, vel doctores Ecclesie: quod enim quidam donum interpretandi habent, non habent à semet ipsis, sed à Spiritu sancto, Iaco. 2. v. 17. Ecclesia enim uniuersa, non est iudex veri sensus, propriè loquendo; sed tantum index & internuncia. De dono 3. Ad minorem dicimus, Non dari cuique fideli spiritum interpretandi scripturas, nempe ad auctoritatem publicam in Ecclesia: sed tamen unius cuiusque Christiani, est spiritus ille, ad privatam doctrinæ probationem, & dijudicationem, in conscientia ipsius, 1. Cor. 12. vers. 3.*

IX.

Aliud est, esse iudicem veri sensus scripturae, & aliud, esse iudicem interpretationis huius est illius hominis.

Fontes.

1. *Hac distinctio est adjuncti occupantis in duo subjecta occupantia, & sua luce claret. Iudicare de vero sensu scripturarum, Spiritus sancti; iudicare de huius vel illius hominis interpretatione, Ecclesia est, quia est columna & firmamentum veritatis.*

veritatis. Probantur nihilominus hac duo membra, quia sensus scripturae perpetuo sibi constat, interpretationes hominum non raro contradictorie sibi sunt opposita.

2. Applicamus hanc distinctionem ad instantiam, quae movetur proprii argumento: Quod iudicat sententias patrum, an scripturis sint consentaneae, an dissentaneae; iudicat verum sensum scripturae, Ecclesia iudicat sententias Patrum, an sint scripturis consentaneae, an dissentaneae. Ergo Ecclesia iudicas verum sensum scripturae. Resp. 1. In majori esse elenchum materiae: sententiae enim Patrum, quia non raro discrepantes sunt, non sunt ipse scripturae sensus, qui est unicus. 2. Est Sophisma proprium Ecclesiae, scripturae n. interpretatio quoad sensum & usum, à solo Deo ex ipsa scriptura petenda est: & aliud esse iudicem interpretationis huius vel illius hominis, & hoc est Ecclesia.

Distinguendum est inter confirmationem Fraternam, Collegialem, & Principalem.

1. Fontem huius distinctionis monstrat locus à causis procreantibus. Confirmatio fraterna fit singulari consensu, Actor. 15. v. 31: collegiarum, fit communi suffragio: principis & capitis fit summa potestate 2. Sam. 5. v. 12.

2. Vfus huius distinctionis est in solvendo sequenti argumento: Qui aliorum Apostolorum Evangelia confirmat, is est summus scripturarum interpres, adeoque hanc potestatem ad successores transmittit. Sed Petrus aliorum Apostolorum Evangelia confirmat Gal. 2, vers. 2. Ergo Petrus fuit summus scripturarum interpres, adeoque hanc potestatem ad successores

Cent. II.

fores transmittit. Vnde iterum ad Papas recurritur. Respond. 1. In maiori esse Elenchum à dicto secundum quid; ut etiam causæ efficientis: Qui alterius Evangelium & doctrinam confirmat, summa autoritate, ut caput & princeps, ille est summus scripturarum interpres, secus verò se res habet, si confirmat, ut frater, & ut collega. In minori 2. est Elenchus effecti: Petrum enim Apostolorum cæterorum Evangelium confirmasse, ex allegato loco minime probari potest, nisi quod confirmavit singulari consensu ut frater, & communi suffragio, ut collega, 3. In maiori est Elenchus parium, Etiam si verum esset, Petrum tale quid fecisse, & fuisse caput Apostolorum, nihil tamen inde ad Papam. Vnde 4. emergit Elenchus adjuncti communis: quod enim solius Petri proprium est, quid hoc sit tot pessimorum Paparum.



DECURIA QVARTA

I.

Distinguendum est inter significationē verborum ipsius narrationis Biblica: & inter significationem reigesta, narratione illa comprehensa.

Fontes,

1. Et hæc distinctio est adjuncti in subiecta. Significatio verborum est, quam verba immediatè præse ferunt, sive fiat dictione simplici, sive figuratâ; literalis enim sensus non est ipsa figura, sed id quod est figuratum. Nam cum scriptura Dei brachium nominat, non sensus est hic literalis, quod in Deo sit membrum corporeum, sed id, quod per hoc membrum significatur, scilicet virtus operativa: sic intellige Psalm. 91. ver. 13. Esa. 11. ver. 6. ubi sensus literalis est, quem verba illa figurata rectè explicata, & in simplicem dictionem conversa, suppeditant. Vid. dec. 17. dist. 6. numer. 1. & 2. Quod signi-

significationem reigestæ attinet, non negandum est, authorem Decu. IV. scripturæ, s. sanctum, nonnulla scribi voluisse, quæ mysticum sensum præter literalem continerent, id est, quæ secundum literam id referrent, quod alterius rei typus esset, quæ ratione duo filij Abrahæ, duo pacta figurant, Galat. 4. ver. 22. Aeneus serpens Christum. Iohann. 3. ver. 14. Ionas mortem & sepulturam Christi, Matt. 12. ver. 40. An vero huiusmodi sensus sit ex intentione Spiritus Sancti, nam constat nobis, nisi ex aliis libris, qui & ipsi instinctu eiusdem scripti, ad eum modum exponunt. Quo factò frenum injicitur Pontificiis, qui in Allegoriis suis, τὸ ἄλλο λεγόμενον, (ipsa verba intellige) & τὴν ὁμοίαν, (intellige mentem & sententiam) male tractant.

2. Disputatur inter nos & Pontificios, de sensu scripturæ sacræ: statum questionis rectè explicare, est operæ precium. Non quaritur 1. ratione testimonii, An quidam ex Patribus multiplicem scripturæ sensum agnoverint, quod nihil ad rem facit. Nec 2. Ratione conjugatorum, An Theologi circa interpretationem scripturæ occupati, unum eundemque locum varie accommodare possint, quod non negamus, An vero semper debeant non asserimus, iudicio gravissimorum virorum. Nec quaritur 3. ratione disparatorum, an in diversis axiomatibus & locis, una vox possit habere plura significata, quod ultrò largimur. Nec 4. ratione subiecti: An res quadam contineant sensum mysticum, & typicum, uti jam dictum fuit. Omnis autem Disputatio, eo redit, An unum idemque verbum (non res) uno & eodem in loco (non diversis) unaque eademque axiomatis parte, ex intentione Spiritus Sancti (non hominis collectione & applicatione) præter literalem sensum, plures habere possit, sive tres, sive quatuor constituantur? Pontifex affirmat, nos negamus. Pontifex vero propterea affirmat, ut hac ratione Scripturam ambiguitatis arguat, & eandem cogat, non Verfutia alia significatæ, quam qua existimat sibi usui fore, & Papæ. emolumento. Consignarunt olim Pontificiis aliquot capita sui

Centur. II Religionis, quæ ex scripturis probari non posse, palam confessi sunt, quorsum retulerunt, Missam, invocationem sanctorum, merita operum, & denique tremendum primatum Papa, & infinita alia. Verum hodierni Iesuitæ, Babylonis propugnatores, verentes ruinam murorum, mutarunt animum, & omnia ex scripturis probare conantur, sensu à scripturis alienissimo. Aliter igitur non possunt, quin ad varios sensus confugiant, unde est, quod scriptura in regno Pontificio, non amplius loquitur, quod sonat, sed quod illi ipsi audiunt, intelligunt.

3. Habent Adversarii hoc argumentum. Vbi est sensus, Tropologicus, Allegoricus, Anagogicus, ibi sunt sensus varii. In scripturis tales sunt. Ergo in scripturis sunt sensus varii, *Vel*: Quot sensus in scripturis extant, tot sunt agnoscendi. Sed plures quàm unus in scripturis extant, Exod. 12. v. 46. quod Iohan. 19. v. 36. de Christo mystice & typice allegatur. Ergo. Respondeo ad primum Syllogismum. 1. Esse in maiori fallaciam distributionis: Tropologia, Allegoria, Anagogia, non sunt species varij sensus; sed sunt species, & modi diversarum unius sensus accommodationum. In minori 2. est fallacia subjecti: non sunt in scriptura, sed in libris Dd. Ecclesie quorundam. In secundo Syllogismo idem, 3. subjecti elenchus recurrit: Ex data n. distinctione, sensus ille typicus, non est in significatione verborum, sed in significatione rerum. Unde 4. emergit ignoratio elenchi, hoc dicimus, quod una vox, uno in loco, eademq. loci parte, non possit habere diversas significationes. Vno in loco quidem, & eadem loci parte: nam in una & eadem enunciatione simplici, una vox bis posita, diversis in axiomatis partibus, diversas significationes habere potest, ut: 1. Samuel. 1. ver. 24. de Samuele dicitur, puer erat puer: ubi in subjecto vox pueri in predicamento substantie accipienda est, pro homine, in predicato, in predicamento quantitatis, pro ætate. Vid. Roman. 9. v. 6.

Media

III.

Media perveniendi ad veram interpretationem, considerantur vel ratione *κτῆσεως*, possessionis; vel ratione *χρήσεως*, legitimi usus.

1. Hac distinctio est à causa finali. Media illa, ratione *κτῆσεως* Fontes. considerata, publicè prostant in Ecclesia DEI catholica; Deus n. in scripturis omnibus loquitur, & vult, ut omnes scripturas legant, & cognoscant. Ceterum, legitimus horum mediolorum usus, ad paucos redit: videmus siquidem multos hac in partè impingere. Eò recidit, ac si distinguant, hereticos habere verbum Dei, in scriptis, seu habere distinctio scripta Prophetica & Apostolica: sed non in vero sensu.

2. Applicabimus, datam distinctionem hoc modo. Facta modò est mentio, mediolorum, quibus pervenire possumus ad veram scripturarum sensum. Contra illa Stapletonus ita nugatur. Quod commune est hæreticis & orthodoxis, ex illo certus scripturæ sensus haberi nequit. Atque media, quæ Lutherani nominant, sunt cõmunia hæreticis & orthodoxis, possunt siquidè & illi conferre antecedentia & consequentia, observare phrasas, loca parallela inspicere, considerare fontes, &c. Ergò ex illi mediis quæ Lutherani nominant, scripturæ certus sensus haberi nequit. Resp. in majori & minori, est elenchus parium; falsum siquidem est, hæc media ex æquo esse cõmunia hæreticis, & orthodoxis. Vsurpamus verba Doctoris Ienensis, qui inquit: Concedimus de jure, negamus de facto. Media enim hæc, quamvis cõmunia sunt, vel potius esse possunt, Hæreticis & orthodoxis, ratione *κτῆσεως* seu possessionis; non tamen ipsam cõmunia *χρήσεως*, seu usus legitimi. Etiam Diabolus allegat, & habet scripturam Matth. 4. ver. 6. ergone scriptura contra hæreticos non licet uti? 2. Unde in majori est elenchus effecti:

falsum enim est, vanumq, quod exinde nobile hoc effectum negatur.

E 3

Distinctio

III.

Distinguendum est inter *difficultatem*
intelligendi à rebus ipsis, & *difficultatem*
ab hominibus percipientibus.

Distinguend: est inter rerum tantarum
cognitionem, & *comprehensionem*.

1. *Hac distinctio à causis procreantibus est. Notabile autem videtur, quomodo quaedam in scripturis sint difficulta intellectu. Alia difficultas est in rebus ipsis, de quibus agitur, vel propter obscuritatem, ut sunt res futurae; quarum notitia soli Deo reservata est, Esa. 41. v. 22. 23. vel propter Majestatem & excellentiam, ut mysterium Sacrosanctae Trinitatis, Unionis personalis. Dogmata insuper quae in scripturis traduntur, habent quaedam credendi difficultatem, ut Deum esse trinum in personis in unitate essentiae, Christum esse verum Deum & hominem in una persona, omnes mortuos resurrecturos ex terra pulvere: quaedam verò non ita habent, ut esse DEUM, esse unum, esse omnipotentem, esse omniscium, &c. Alia difficultas est ab hominibus percipientibus, homo vetus enim non potest intelligere, novus autem in tantum capit, in quantum ejusdem fert renovatio, qua in hac vita inchoatur ex parte tantum.*

2. *Stante hac distinctione solvitur sequens argumentum. Subjectum de quo disputatur, necessum est obscurum esse. Scriptura est subjectum de quo disputatur. Ergo eandem obscuram esse necessum est. Resp. 1. Ad majorem, de quo disputatur, illud est obscurum, vel perse, vel per accidens, & quidem vel omnibus vel aliquibus tantum. 2. Præde Sophistica procreantis: Disputatio non oritur solum à rebus ipsis, sed etiam ab hominibus eandem non percipientibus. 3. Si quaestio est de rebus ipsis, difficiles sunt vel pro-*

Fontes.
Quomodo quaedam
difficulta
in scripturis.

per obscuritatem suam, vel propter majestatem & excellentiam. Decu. IV.
Hinc emergit Elenchus contradicentium: quæstio non est de re-
bus ipsis, in se spectatis, sed eo modo, pro ut sunt revelata in verbo Dei.

4. Quin ut paucis rem finiamus, notamus vel potissimè huius elenchum efficientis, qui in dies recurrit: perpetua disputationes oriuntur, non ex insufficienti in scripturis rerum Sacrarum cognitione; sed ex negata earum totali comprehensione. Si enim in revelatione homines acquiescerent, & non ultra scripturas sapere vellent, esset, quod hanc intemperiem finiret.

3. Sub finem huius distinctionis notandum, cur DEUS voluerit, ut essent quædam *diverſa* in scripturis. Nimirum: ut 1. commendat nobis Majestatem mysteriorum: demonstrat 2. ignorantiam nostram; 3. invitet nos ad diligentem lectionem & meditationem; 4. advocet nos à vanis & inutilibus, 5. excitet in nobis admirationem & ut inflammer nos ad preces, 7. doceat nos deniq; humilitatem: 8. & ut demonstrat magnificandum esse ministerium Ecclesiasticum. Nota inter nos & Pontificios controversiam non esse, de totali perspicuitate scripturae, nec enim asserimus, omnia in scripturis intellectu esse facilia: sed de totali obscuritate scripturae, quam constanter negamus. Sunt etiam alia, vorum non omnia pagina capit. Adde tamen & hoc, distinguendum esse inter intelligentiam, & intelligentiæ gradū; Etiam res faciles possunt explicari, quid enim clarius est oratione Dominica, & nihilominus admittit explicationem, non quidem propter intelligentiam, ut intelligatur: Sed propter intelligentiæ gradum, ut intelligatur melius. Quid: quod scriptura est lux ætuoſa & communicativa, sed in medio disposito; non quidem, quod hoc ipsum inactivum activa tale sit. Sed quod tale fiat

inactivum passiva.

255

DE



DE CERTITUDINE ET infallibilitate scripturæ sacræ.

IV.

Distinguendum inter contradictiones

ἀληθῆς tales; & tales φανερῆως.

Fontes. 1. *Fundamentum & fontem hujus distinctionis, suppeditat locus in logicâ notissimus, quâquam hac in parte non Logicè. Contradictio ἀληθῆς talis est, quæ quadrat ad quatuor requisita oppositorum: φανερῆως verò talis est, quæ in uno & altero, vel etiam omnibus, simul fallit. Hoc tum evenit, quando rerum Logicarum imperiti, dissimilia pro oppositis habent.*

2. *Monstrabimus usum in sequenti argumento. Quæritur; An scriptura sacra sit certa & infallibilis? Affirmativam tenemus, negativa videtur adstrui hoc Syllogismo: Quicquid passim involvit contradictiones, illud non est, certum & infallibile, quia altera pars contradictionis est falsa. Sed scriptura passim involvit contradictiones. Ergo non est certa & infallibilis. Resp. 1. In majori & minori esse Elenchum speciei; Quicquid involvit contradictionem ἀληθῆς talem, illud non est certum & infallibile. Scriptura vero nusquam talem involvit, sed saltem quædam tales videtur φανερῆως. Aliud autem est ἐν αὐτῇ, & aliud φανερῆως. 2. Unde in minori est elenchus definitionis, quæ in scripturis hac in parte occurrunt, non sunt definienda per contradictiones. Aliud est ἐναντιώτως, & aliud ἐναντιοφανῆς.*

Distin-

Distinguendum est in scripturis inter
sensum; & inter voces externas sen-
sum exprimentes.

1. Hac distinctio est subjecti & adjuncti. Sensus scripturæ certus Fontes.
est, & perpetuo est sibi constans; voces vero sensum exprimentes va-
riari possunt, Centuria 1. propè eadem est distinctio, sed hac ab illa
non nihil differt. Fundamentum exinde liquet, quod scriptura alias
realiter sumitur, quâ ratione æterna est, Psal. 119. v. 89. Esa. 40. v. 8.
Matth. 5. v. 8. & 24. v. 35. Alias vero accidentaliter, quo ad apices
& Syllabas.

2. Hinc solvitur sequens argumentum. Quod certum est &
infallibile, illud est æternum. Scriptura non est æterna, quia
aliquando cessabunt Prophetiæ, & linguæ, 1. Cor. 13. v. 8. Er-
go non est certa & infallibilis. Resp. 1. Major impingit in E-
lenchum definitionis, nam aliquid in hac vita certum & infallibi-
le esse potest, quod non est æternum: certa & infallibilis est crux pio-
rum, & tamen non æterna, nec in vita æterna habebit locum, Apoc. 7.
vers. 57. 2. In minori est Elenchus accidentis, Quid enim, sen-
sus scripturæ manet, quâvis voces externa, sensum exprimentes, non
maneant, juxta Apostolum: unde Johannes in sancta civitate non vi-
dit templum, Apoc. 21. v. 22. Adde 3. in hoc argumento committi
elenchum subjecti & adjuncti: putant, qui hoc utuntur, literas &
Syllabas subjectum esse, sensum adjunctum: falso, res ipsa sensus, sub-
jectum est, adjunctum sunt literæ apicesque.

VII.

Distinguendum est in scripturis, inter ea,
quæ dicuntur *narræ* dicitur *Spiritus Sancti*: & ea, quæ
narræ dicitur *hominum*.

F

1. Hac

1. *Hac distinctio est à fine, quandoquidem Spiritus Sanctus aliud intendit, aliud verò opinantur, sibi que propositum habent homines, Matth. 8. v. 12, & cap. 9. v. 12, 1. Cor. 8. v. 12. Gal. 4. v. 4. Spiritus sancti doctrina certissima est, nec enim Prophetica visiones falluntur: hominum verò doctrina & opinio quam longissime abicit sapere à veritate.*

2. *Usus hujus distinctionis est in jam proposita questione. Esto hoc argumentum. Quod dubitative loquitur, penes illud non est certitudo. Scriptura dubitative loquitur, Ioh. 14. v. 12. 1. Sam. 14. v. 6. Dan. 4. v. 24. Amos 5. v. 15, Actor. 6. v. 12. 2. Tim. 2. v. 25. Ergo penes scripturam non est certitudo. R. 1. In majori sunt falsa adversa; dubitative loqui, non est oppositum certitudini, per se, sed solum loqui certe. Potest autem quis dubitative loqui respectu aliorum, & penes se habere infallibilem certitudinem. 2. In minori est Elenchus habere? loquitur scriptura dubitate, non sicut à deo, sed à Spiritu sancto, sed sicut à doctoribus hominum. 3. Noto & hoc, quod in locis allegatis scriptura loquatur, non de remissione peccatorum, que penitentibus certa est; sed de mitigatione, vel etiam totali suspensione, penarum temporalium.*

VII.

Distinguendum est accurate; lex consideratur quo ad umbram, prophetæ, quo ad oracula de Christo venturo: & tam lex, quam Prophetæ quo ad substantiam doctrinæ.

Fontes. 1. *Ex adjuncto tempore, & relatis, ut & materia petita est præsens distinctio. Lex quo ad umbras considerata, quas habuit, abrogata est, Col. 2. v. 13, 16. & Prophetæ ratione oraculorum de Christo exhibendo, durarunt usque ad Iohannem, Mat. 11. v. 13. substantia verò doctrinæ tam legis quam Prophetarum, non est abrogata: verbum siquidem Dei non tam lex, quam vaticinia Prophetarum.*

2. *Ex hac distinctione solvitur sequens argumentum: Quod abrogatum est, non fuit certum, Heb. 8. v. 13, V, T, abrogatum fuit. Ergo*

E. non fuit certum. *Re. 1. in majori est elenchus Adverforum; non enim sunt adversa, certum esse, & certo tempore abrogari. 2. In minori est sophisma definitionis: ignorat nimirum Syllogismus, quid sit V. T. quod abrogatum dicit. 3. Est Sophisma à dicto secundum quid, vel disparatorum: Desit lex quantum ad umbras, & Prophetæ, quantum ad oracula venturi Christi prænunciata usque ad Iohannem durarunt; quantum v. ad substantiam doctrinæ, atstinet, nec lex nec Prophetæ desierunt Mat. 5. v. 17. ideog, certitudinē & infallibilitati scripturæ nihil decedit. 4. Imò quamvis malitia hominum, Tyrannorum imprimis, multas insidias struxerit scripturis; providentia tamen Dei easdem semper asservavit.*

VIII.

Distinguendum est inter res fundamentales fidei; & inter ratiocinationes & determinationes alias.

1. Ex subjecta materia diversa est hæc præsens distinctio: sunt autem res fundamentales fidei quæ concernunt articulos ad salutem necessarios, de quibus supra. Ratiocinationes & determinationes aliæ alio referuntur.

2. Applicatio hujus distinctiois solvit sequens argumentum: Quinunquam simul errant, illis interpretatio scripturarum est permittenda. Patres nunquam simul errant. E. interpretatio scripturarum illis est committenda. *Re. 1. in majori est elenchus adjuncti occupati. Hominiibus enim illis, qui vel maximè non errant, interpretatio scripturarum non est permittenda; scripturam n. interpretari effectus Spiritus sancti proprius est. 2. In minori est elenchus subjecti. Posito n. (non tamen concessio) Patres omnes simul non errare: saltem hoc concernit res fundamentales fidei; errarunt tamen, si non omnes pleriq, tamen, in determinationibus & ratiocinationibus aliis. ideog, quia in his errarunt, interpretatio scripturarum prout Papa vult, illis nō est concedenda. 3. Quid, quod etiam in illis patres, quos vocant, omnes simul & idem docuisse, nunq, hætenus, probaverunt.*

DE PERFECTIONE SCRIPTURÆ
SACRÆ.
Status Controversiæ.

Non minor ac in præcedentibus hoc loco est quæstio: ideoq̄, ante omnia necessum, statum Quæstionis rectè explicare. Quando verò disputamus, de perfectione scripturæ sacræ. Quæstio 1. ratione quantitatis non est, An omnes Christi, Prophetarum & Apostolorum, quas habuerunt conciones, miraculaq̄, quæ ediderunt sint consignata: obstat enim locus. Iob 20. v. 30, 31. & cap. 21. v. 22. 2. Nec quaeritur ratione formæ, An totidem Syllabis, verbisq̄, conceptis totidem fuerint habitæ, novimus siquidè, quod scripturæ sape dicta & facta recitatur, non quo literas & verba, sed quo ad similitudinem & sententiam Ose. 13. v. 3. 4. Gen. 32. v. 24. & seqq. Nec itidem ratione formæ, An tota doctrina fidei & morum expresse & disertè pponatur; putæ extat in Symbolis ecclesiæ & confessionibus? multa siquidem rectè dicuntur suntq̄, quæ non expresse nec totidem literis syllabisq̄, in scriptis extant, per bonam tamen consequentiam inde deducuntur. Nec 4. ratione materiæ, an omnes circumstantiæ & ritus, cultum divinum spectantes, in sacris literis comprehendantur: quæstio siquidem est de substantia doctrinæ. Nec 4. ratione subjecti, An codex omnia universaliter in genere contineat, hoc enim concedit Bellarmin. l. 4. de V. d. c. 10. ut innuat, quod, quãvis sacra scripturæ quedam non habeat dogmata, monstrat tamen, unde sint petenda, videlicet ex traditionibus. Nec quaeritur 6. ratione partium, an quilibet scripturæ liber omnia illa complectatur, quæ ad salutem scitu sunt necessaria, loquimur enim nos de scriptura collectivè. Verum verus disputationis in-

tum

tum eo redit, An omnes articuli fidei (nō universa & singula mira. Decu. IV. eula) exquisitè sic dicti (non circumstantia & ceremonia) adeoq; ea omnia, quæ ad fidei morumque informationem spectant, in libris Prophetis Apostolicisque (non hoc vel illo in particulari) conjunctim sumptis verè (si nō κατὰ πρότυπον, tamen quoad δόξαν si vè explicitè) contineantur? Nos affirmamus, Papani negant. Cum enim de dogmatibus suis ex scriptura probandis desperent, coguntur dicere, non omnia in scripturis contineri, verum se non pauca per traditiones habere.

IX.

Distinguendum inter verbi Divini essentiam; & cursum ejusdem historia Ecclesiastica descriptum.

1. Libavius p. m in analys. colloq. Ratisb. part. 1. p. 48. hanc habet distinctionem, ex subjecto & adjuncto petitam: nec obstat, si eandem ex loco Testimonii estimaveris. Verbi Dei substantia absolute videtur doctrina de essentia & voluntate Dei: Cursus verò ejusdem historia Ecclesiastica descriptus, legitur passim per totum Codicem Biblicum.

2. Stante hac distinctione ruit sequens & frequens argumentum: Quod olim licuit ad pentateuchum, hoc licet hodie ad totam scripturam sed consentanea licuit addere olim ad Pentateuchum. E. consentanea addere licet hodie ad totam scripturam. E. unà possunt stare traditiones. R. 1. in majori est Elenchus similium: dispar est ratio Ecclesiæ hodiernæ, ac temporis illius; ut taceam subesse elenchum partis. 2. In minori est Elenchus finis; ad libros Moysis accessere multi alij; verum accessio facta est non ad substantiam verbi, sed ad cursum ejusdem historia Ecclesiastica descriptum. Hi libri n. non continent verbum novum, sed

Centu. II. repetitionem & declarationem prioris. 3. Unde emergit elenchus contradicentium; Pontifici debebant probare aliquid accessisse ad substantiam verbi, ideog. consentanea us adduntur licitum esse; hoc argumentum a. longè aliud probat.

X.

Distinguendum est inter absolutam Dei potestatem, & extraordinariam prophetarum actionem: & inter potestatem Regum Sacerdotumq; ordinariam.

1. Hæc distinctio adjuncti est, in subiecta longè diversissima. Manifestum est, quid sit absoluta Dei potestas; cui omnia subiecta sunt & extraordinaria Prophetarum actio, quæ non debet ad imitationem rapi, quorsum allegantur exempla 1. sal. 69. v. 10. Act. 5. v. 4. 5. Igitur contra distincta sunt, extraordinaria potestas Prophetarum & Apostolorum; & ordinaria potestas Sacerdotum pastorumq; quæ certos habet limites. Quid enim actiones Christi sint triplices *ἁνωπαῶν*, miraculose *ὁμοσεμειῶν* personales, officium ejusdem concernentes, quædam *ἠθικὰ* morales: de ultimis verus est canon Theologorum: omnis Christi actio est nostra institutio.

2. Pontifici, ut nostra argumenta, de non addendo & detrahendo ex Deut. 4. v. 2. & cap. 12. v. 32. Prov. 30. v. 5. eludant, multas producunt instantias. Est etiam hæc, cui nihil omnino & addendum, ei non potui accedere ullus liber. Sed canon V. T. potuere accedere multi libri, Apoc. 22. versib. ultimis. Ergo canon nihil omnino addendum esse, falsum est. 3. Est elenchus parium, diversissima est ratio inter absolutam Dei, extraordinariam quæ Apostolorum potestatem; & potestatem ordinariam sacerdotum. Quod libri N. T. acceperunt ad libros V. T. factum est extraordinaria Apostolorum actione; sacerdotum verò ordinaria potestas nihil omnino adjicere potest.

DEC V.

DECURIA QUINTA.

I.

Distinguendum est inter *τὰ μυστὰ* & *θωματα* inter
perfectionem dogmaticam: & histori-
cam.

1. Hac distinctio ex diversa est materia. Sunt verò *μυστὰ* & dogmata hoc loco illa, que ad salutem sunt necessaria, & in primis continent doctrinam de DEO Patre, Filio, & Spiritu Sancto, ejusque domino Ecclesia. *θωματα* verò seu, miracula Christi, & Apostolorum passim leguntur: Christus miracula edidit, ut se probaret Messiam, Iohann. 2. vers. 11. Matth. 8. vers. 16. 17. 2. Et se esse verum Deum, Iohann. 5. vers. 17. 20. 3. Ut ostenderet sibi competere potestatem remittendi peccata, Matth. 9. vers. 6. Apostoli ediderunt miracula, ut docerent, Messiam jam venisse, eumque Iesum esse Nazarenum, Matth. 10. vers. 1. 7. 8. 2. Probarent vocationem gentium universalem Act. 10. vers. 44. 45. 46. 3. Affererent Evangelio auctoritatem Act. 5. & 13. v. 11. 12.

Fontes.
 Cur Christi
 fuses dide
 rit mira-
 cula. Cur
 Apostoli

2. Applicamus argumento distinctionem. In quo multa desiderantur, illud non est perfectum. In scripturis multa desiderantur, Ioh. 20. v. 31. Ergo scriptura sacra non est perfecta: Respond. In minori est Elenchus materia, Evangelista non intelligit *τὰ μυστὰ*, & dogmata, quod non omnia ad salutem necessaria sint relata in literas; sed intelligit *τὰ θωματα*, seu miracula: Quæstio autem nobis est cum pontificiis de perfectione dogmatum & morum

Centu. II. *& morum 2. Est elenchus finis; Quod non omnia miracula confirmata sunt, ex eo agnoscimus beneficium Spiritus Sancti, ac commendantis se ad nostram infirmitatem, qui ea saltem selegit, que capere possimus, miracula autem proprie fidem non gignunt, sed genitam confirmant. 3. Adde: non omnia scripsisse Apostolos, verum est de verbis; si de rebus ipsis intelligis, fallum est. Act. 20. v. 26.*

II.

Distinguendum inter ea, quæ in scripturis sunt & dicuntur; & ea, quæ non dicuntur, sed tamen sunt.

Vel:

Distinguendum inter ea, quæ in scripturis sunt, quod ad verba & sensum simul: & quæ quo ad sensum tantum. Vel, alia perfectio est $\lambda\epsilon\chi\theta\omega\delta\eta\varsigma$ alia vero $\pi\epsilon\alpha\gamma\mu\epsilon\lambda\omega\delta\eta\varsigma$.

Fontes.

1. A forma seu modo proponendi est hæc distinctio. Quo ad verba & sensum simul, legimus incarnationem salvatoris nostri, passionem & mortem: quo ad sensum saltem multa alia audimus; sic in eadem legimus, dogma de Sacrosancto Trinitatis Mysterio, Matth. 28. vers. 20. Quo ad verbum & sensum refutatur error Nicolaitarum Apo. 2. Quo ad sensum refutatur Anabaptistarum & aliorum.

2. Ex hac distinctione solvitur sequens argumentum. Pædobaptismus non legitur in scripturis sacris. Pædobaptismus est dogma fidei. Ergo quoddam dogma fidei non legitur in scripturis sacris. Respond. Alijs omisis responsionibus notamus elenchum oppositorum: infantes baptizandos esse, quamvis in scripturis non legitur, quoad verba & sensum simul, legitur tamen quoad sensum.

Distin-

Distinguendum inter cultum Dei, & exercitationem corporalem; vel dist: inter partem cultus, aut cultum ipsum; & inter externum quoddam ornamentum.

Dd. passim.

Vel: Distinguendum est inter cultu divini dei & w. & r&w.

1. *A materiâ diversa est proposita distinctio. Cultus Dei alias geminus, immediatus, qui exhibetur Deo, juxta primam Decalogi Tabulam: mediatus, qui juxta secundam tabulam: dum enim propter mandatum Dei, hoc agimus, ipsi Deo cultum exhibemus, Matt. 23. v. 40. uterq; tam est internus quàm externus. 1. Cor. 6. v. 20. Exercitatio verò corporalis consistit potissimum in jejuniis: externum verò cultus ornamentum, in dispositione rituum quorundam, ad decorum ac εὐσημεσίαν facientium, quæ dispositio libertati Ecclesiæ relicta est.*

2. *Ufus hujus distinctionis est in solvendo sequenti argumento. Cui aliquid addere licet, illud non est perfectum: Scripturæ quoad cultum Dei aliquid addere licet, quod probant ex Ion. 3. v. 5. Dan. 10. v. 3. Esth. 4. v. 16. Ergo scriptura, quoad cultum Dei, non est perfecta. Resp. in minori esse elenchum generis: Jejunia enim non sunt definienda, neq; per partem cultus, neque per cultum Dei; Sed saltem per corporis exercitationem, & quidem, propterea, quia jejunia libera sunt, pro temporis, loci, & personarum ratione, cultus vero divinus non ita. Rem exemplo declaramus; orare per se est cultus Dei: sed hoc pro cantum agere, neque cultus Dei est, neque pars cultus. Nota 2. in præcedo: Jejunium non est virtus, sed ad virtutem gradus; jejunium siquidem, si quoad temperantiam consideres, ejusdem effectus, si ad alias virtutes, ad easdem est gradus.* 3. *Quia igitur sancti Dei homines saltem circa externum*

Cent. II. 52

DE SCRIPTURA.

num cultus ornamentum disposuerunt 1, Paralip. 6. v. 31 & 15. v. 16. 2, Paralip. 29. vers. 25, Nehem. 12. v. 46. hoc ipso nihil cultui divino addiderunt, unde elenchum partis notamus, & his non obstantibus, scripturam quoad cultum Dei perfectam esse, relinquimus.

Cur Ele- stum adiecit alios dies septem. 2. Paral. 30, vers. 23. Resp. non est factum, ut mutaret ordinem à Deo institutum: Exod. 12. vers. 19. Patcha ad Diderit di- diderit di- es alios. Dent. 16. v. 3, sed quia tot annis intermissum fuerat Pascha, & ad- vene eò melius erudirentur. Adde, quod ex textu non liquet, populum Pascha prolongasse, sed saltem homiliam restituendo ministerio Isra- litico necessariam, ut docet v. 27 sic distinguimus inter Resurrexi- onem Domini & inter tempus ipsum, quo ejus consideratio solenitèter fieri debet. Resurrectio domini est articulus fidei, 1. Co- rinth. 15. v. 16. & seqq. Tempus vero memoriam istius celebrandi est adiphorum. Coloss. 2. v. 16.

IV.

Distinguendum inter sufficientiã totius, seu perfectionem integram: & sufficientiam partis, seu perfectionem essen- tialem.

Fontes.

1. Ex subjectis est præsens distinctio. Pro explicatione ejusdem tenendum est, quod quando scripturam perfectam dicimus, nos intel- ligere libros non seperatim, sed conjunctim sumtos: hoc est, intelli- mus totum canonem, qui quovis tempore extitit. Si per scripturam intelligo totum corpus, continet quatuor illos fines, ἡ δακρυαλίαν ἑλεγχον ἐπιεισοδοσιν, πειδείαν. 2. Tim. 3. v. 14. cæterum singuli libri eos om- nines non habent. Canon igitur, qui extrabat tempore Moysis, erat suf- ficiens: quando accessiones facta sunt, potest dici plenius sufficiens. Sut- ficientia igitur totius, seu perfectio integralis, est totius cano- nis

nis Bibliici: sufficientia partis, seu perfectio essentialis, est cuiusq; libri propria: sic alia sufficientia est totius humani corporis, adeoque perfectio integralis, constans ex collectione omnium partium: alia vero, & quidem propria sufficientia est manus, capitis &c.

2. *Usus huius distinctionis est in nota questione. Habent Pontificii argumentum palmarium: aut totus scripturae canon est perfectus, aut singuli libri, aut scriptura est imperfecta. Non totus canon, quia aliqui libri perierunt 2. Par. 9. v. 29. & 29. v. 29. Non singuli libri, quia alias reliqui essent supervacui; & vel maxime ideo, quia exempli gratia, Iohannes nihil habeat de annunciatione, Nativitate Christi. Ergo scriptura est imperfecta. Resp. dū iunctū fallit elencho disparatorum, quia datur aliud, nempe & totum canonem esse perfectum, singulosq; libros esse perfectos: unum non ponitur alteri. 2. In priori minoris membro committitur elenchus speciei: libri enim quos Pontificii pro perditis habent, supersites ex parte sunt, quamvis sub aliis titulis: quid obstat enim quia minus sub libro Nathan intelligamus librum posteriore Samuelis, & sic in aliis. 2. In altero minoris membro, falsissima committitur oppositio. Totum juxta Dd, Giesl. dicitur, vel secundum perfectionem quantitatis intergralis: vel secundum perfectionem essentialis suae: Singuli libri canonici possunt quidem dici perfecti, perfectione propria essentialis: sed non perfectione quantitatis integralis. Annuntiatio igitur, conceptio, &c. Christi, pertinet ad perfectionem integram totius canonis, non ad perfectionem essentialem Evangelii Iohannis: Adhuc enim perfectionem illa tantum spectant, quae S. S. per hunc apostolum, ut scriberentur, voluit.*

V.

Evangelium Iohannis consideratur dupliciter: vel respectivè, ratione virtutis; vel absolutè, ratione consilij decretique divini.

G 2

, Ex

DE SCRIPTURA;

52
Cent. II.

I. Ex finibus est haec distinctio. Declaro mentem distinctionis à simili. Nota est regula Theologorum; unam gutturam sanguinis Christi, sufficere ad redemptionem generis humani. Hic canon, inquit Theologus Wittebergensis, non intelligendus est absolute, de consummatione meriti, & consilio Dei: Sed respectivè, quoad dignitatem personae, quia est filii Dei sanguis Matth. 26. vers. 18. 1. Iohann. 1. vers. 7. Actor. 20. v. 28. simile esto iudicium de praesenti distinctione.

2. Pontificii contra Lutherum cavillum habent, quod dixerit sufficere Evangelium iohannis, etiam si reliqui omnes interirent. Formarunt hoc argumentum. Qui dicit nihil referre, si vel maximè omnes libri Biblici interirent, excepto uno, ille vilipendit scripturas. Lutherus hoc dicit Ergo Lutherus vilipendit scripturas. 1. Absit Lutherum tam impium esse in providentiam Dei, ac modo papanos audivimus 2. In minori est Elenchus testimonii:

liber con
vivalium
sermonū
Lutheri
(opis) hy-
poboli-
mæum.

Liber convivialium sermonum, si eundem allegant Pontificii, non admittitur à nostris, utpote quem Lutherus nec vidit nec probavit. 3. Est Elenchus finis in majori & minori: Lutherum quod attinet, non loquitur absolute ratione decreti Dei, qui voluit plures extare libros: sed relativè, quoad dignitatem, virtutem & majestatem hujus libri. Non itaque impugnat nec vilipendit Lutherus alios. 4. In minori est elenchus subjecti: Loquitur Lutherus de se ipso: sibi sufficere hunc librum ad salutem: non autem nescit inaequalem esse his & illis mensuram Spiritus sancti: ideò, sapientissimè Deus voluit plures extare. 5. Nota vel hinc candorem Papae satellitum, illi, ut absolute dictum, blasphemant. Addo & hoc: Lutherum non dicere, si interirent, sed si non ad essent.

VI.
Distinguendum est inter perfectionem ob-
jectivam, signativam, & quantita-
vam.

I. Hac

1. *Hac distinctio est ex subjectis. Perfectio verò objectiva dicitur hoc in puncto, ratione rerum, signativa verò, ratione verborum: quantitativa verò ratione librorum.*

2. *Monstrabimus usum distinctionis: Tannerus disp. in Thom. part. 1. disput. 1. Thes. 53. Ed. si in formam redigas, utitur Syllogismo: Quod angustius est verbo Dei, non omnia complectitur verbi Dei capita, adeoque est imperfectum. Vetus Testamentum angustius est verbo Dei: Quod putant se probare procul dubio inde, quia Vetus Testamentum non contineat ea, quae Christus docuit, & quae praedixerunt Apostoli. Ergo Vetus Testamentum non omnia complectitur verbi Dei capita, adeoque est imperfectum. R. 1. Esse elenchum contradicentium, nam vetus Testamentum suo modo imperfectum esse, concedimus, non quidem in se & à se, sed comparatè, quia modus revelationis in N. T. clarior est. In majori & minor. 2. Elenchus disparatorum: Si Vet. T. angustum est, caretq; perfectione objectiva, qua est rerum, tunc procedit major: verum ad minorem dicimus, Vet. T. angustius esse Novo, non propter imperfectionem objectivam, quasi non omnia absolvat fidei capita, sed quia non fuit perfectum perfectione signativa, verborum, & quantitativa, ratione librorum, qua quantitas ad àxμην per venit per librum Apalypticum, Apoc. ultim. vers. 18. 3. Nota & hoc, Iesuitas ultimum refugium his & similibus, querere, tandem perfectionem aliquam veteri T. tribuere, deq; hac dictum. 2. Tim. 3. vers. 14. 15. 16 interpretari, ideoq; omnia nostra argumeta partiali perfectione eludere.*

VII.

Distinguendum inter quantitatem extensivam & intensivam

Dd. Gieff.

1. *Hac distinctio nominis potissimum in sua significata est.*

G 3

Quan-

Centu. II. *Quantitas extensiva juxta Philosophos multitudinis & magnitudinis externa est: quantitas verò intensiva ad esse rei respicit.*

2. Pontificii faciunt, ut cogamur etiam Philosophicam adhibere distinctionem. Habent hoc argumentum: Quae differunt ut majus & minus, differunt realiter. Verbum DEI & scriptura differunt, ut majus & minus, ita inquit Tannerus d. l. Christus plura docuit, & Apostoli per tot annos plura docuerunt, quam angusto Novi Test. codice comprehensa sunt. Ergo verbum DEI & scriptura differunt realiter, Et per consequens ipsa scriptura minime erit perfecta. Respond. 1. Adversarios committere elenchum oppositorum, propter Sophisma equivocationis: quamvis enim verbum DEI videatur plura involvere, ratione quantitatis extensivae, quia quam plurimas Apostolos habuisse conciones, non negamus: ne minimum tamen ultro involvit ratione quantitatis intensivae seu ipsarum rerum. 1. Iohan. 1. v. 1. & 2. videmus autem in his & similibus Pontificios semper elenchum ignorare. Dicimus nimirum perfectionem canonis non ex solo librorum numero, sed maxime dogmatum perfectione definiendum esse.

VIII.

Distinguendum est inter *medium salutis*

ἰλαστικόν, satisfactorium δοτικόν, offerens; ληπτικόν, accipiens; & μυστικόν, sacramentale.

1. *Hæc distinctio est ex diversis effectis. Notum est in Scholæ salutis. Cause salutis. Theologorum, nos justificari salvariq; gratia DEI. πρώτως; merito Christi ἰλαστικῶς meritorie, verbo & Sacramento δοτικῶς, oblativè, fide ληπτικῶς, apprehensivè; remissione peccatorum ἰστωδῶς, formaliter. Nihil obstat autem si termino mediæ late sumto, etiam meritum Christi ita appellemus.*

2. v. sus

2. *Vsus hujus distinctionis est in sequenti argumento. Medium quo femellæ salvatæ fuerunt, non extat in scripturis sacris, non enim circumcisæ fuerunt. Medium quæ femellæ salvatæ fuerunt est dogma fidei, Ergo quoddam dogma fidei non extat in scripturis. Resp. 1. In majori est Elenchus disparatorum & cur non legamus medium etiam femellis competens. Esto n. non habuerunt medium $\mu\upsilon\tau\iota\sigma\delta\upsilon$ Sacramentale, caruerunt circumcissione; habuerunt tamen medium $\iota\delta\alpha\sigma\iota\sigma\delta\upsilon$ meritum Christi, Actor. 14. Gen. 3. vers. 15. Habuerunt medium $\delta\omicron\tau\iota\sigma\delta\upsilon$, verbum & promissionem DEI Genes. 12. vers. 3. & 18. vers. 18. 22. vers. 7. habuerunt medium $\lambda\alpha\pi\tau\iota\sigma\delta\upsilon$ fidem, cuius non obsura indicia leguntur 1. Petr. 3. vers. 4. & 5. Hebr. 12. vers. 31. 2. Est Elenchus causæ efficientis, circumcisæ enim femellæ fuerunt in masculis. 3. Unde dicimus quod, quæ vii femellæ caruerunt circumcissionis actum, non tamen caruerint circumcissionis fructum.*

IX.

Distinguendum est inter articulos fidei salvificæ, & historicæ.

1. *Ex causis finalibus est hæc distinctio. Quid sit fides salvificæ, adeoque fidei salvificæ articulus, alibi dictum est, ut & de fide historica. Hoc loco saltem sciendum est, Fidem historicam nisi non tantum testimonio divino, verum etiam humano: Salvificam vero fidem tantum ex auditu verbi Dei esse Rom. 10. v. 17.*

2. *Stante hæc distinctione solvitur sequens argumentum, quod Tannerus per omnes propè chartas repetit. Dogma de libris canonicis, non extat in scriptura Sacra. Dogma de libris canonicis est articulus fidei, E. quidam articulus fidei non extat in scriptura Sacra, & per consequens scriptura est imperfecta, Respond. Maior non caret sua falsitate propter Elenchum priyantium: An num enim libros Moysis & Prophetarum esse*

Centur. II esse canonica, liquet ex illustri allegatione in Novo Testamento, (nec enim Bellarmini Turcicam impietatem curamus) qui allegantur ad eundem dogmatum. Epistolas Pauli Canonicas esse liquet, ex 2. Pet. 3. v. 16. 2. In minori est Elenchus generis, Dogma de libris Canonici, pro ut Pontificii volunt, non est articulus fidei salvifica, de qua tamen in hac disputatione quaritur; sed saltem Historica. Alius sequeretur fideles ante completum Canonem, caruisse quibusdam articulis fidei ad salutem necessariis, ideoque salvari minimè potuisse, ut alia taceam. 3. Est in minori Sophisma effecti: Historica siquidem iustificatio non gignit per se articulum fidei salvifica, siquidem & Iudai de Vet. Test. testantur. 4. Notetur denique: Quicquid partim in scripturis expressè habetur, tandem inde evidenter deducitur, est articulus fidei generaliter sic dictus, (de quo postea) distinctio & tale est dogma de libris Canonici; hoc ipsum enim quo ad rationem rudibus, iustificationi Ecclesia creditur: quantum autem ad rationem non ex autoritate Ecclesie, tanquam magistra, sed ex internis rationibus dependet.

X.

Distinguendum est quo ad scripturas sacras, inter fidem generalem, & specialem.

1. Ex subjecto est hac distinctio, quamvis etiam nominis sit in sua significata. Generalis fides varia recipit objecta, non tantum dogmatica, verum etiam historica, quæ in scripturis continentur: hæc fides non iustificat; nullus enim est qui omnium rerum, quæ in scripturis continentur, exactam possit habere scientiam; ideoque quia hæc quaestio, Quinam libri sint Canonici, est objectum fidei generalis, falso inde inferitur, quod creditu omnibus sit necessaria. Fides specialis est illa sola, quæ uti suo sub complexu totum fundamentum fidei complecti.

plectitur, ita etiam salutare dicitur, non nisi quatenus Christum respicit. Decu, V.

2. Hinc solvitur sequens Bellarmini Tannerig argumentum. Perpetua Mariæ virginitas non extat in scripturis sacris, quæ tamen probanda est contra Helvidium. Perpetua Mariæ virginitas est dogma fidei. Ergo quædam dogmata fidei non extant in scripturis sacris. Respond. 1. Maior involvit Sophisma privantium, perpetua siquidem Mariæ virginitas extat in scripturis sacris: Virginem fuisse ante partum & in partu liquet. Esai. 7. vers. 14. Ier. 31. vers. 22. Ezech. 44. vers. 2. Luc. 1. vers. 34: Post partum mansisse virginem, colligitur ex Matt. 1. vers. 25. & nota est regula; Particula donec ita negat præteritum, ut non ponat futurum, ex Psalm. 110. vers. 1. Matth. 28. vers. 20. Genes. 8. vers. 7. 2. In minori est Elenchus Synecdoches; ponit enim genus & colligitur confusè ad speciem; ut & æquivocationis. Mariam ante partum & in partu fuisse virginem, ad fidem pertinet specialem; post partum mansisse, pertinet ad fidem generalem, propter rationes scripture consentaneas; non vero pertinet ad fidem iustificantem seu specialem, siquidem ad articulum de incarnatione & natiuitate filij Dei, non requiritur virginitas post partum.

3. Instat ex eo, quod primogenitus dicitur. Coloss. 1. v. 15. Heb. 1. vers. 6. Resp. dicitur primogenitus, non ratione ordinis, quasi plures geniti, & ille primo fuerit genitus, sed ratione legalis dignitatis primogenituræ, Gen. 43. vers. 3. penes quam etiam sacerdotium & Regnum. Quomodo Christus primogenitus.

4. Opponunt hoc, quod habuerit fratres, Matth. 12. vers. 47. & 13. v. 15. Ioh. 2. v. 12. Resp. Fratres Christi dicuntur non ex utero, sed ex familia materna, ideoque vocabulum fratrum pro cognatis sumitur.

DECURIA SEXTA.

I.

Distinguendum inter Scripta Canonica fidei & Religionis: & Hypomnemata rerum politicarum & Physicarum.

1. Fontem huius distinctionis offert nobis locus à causa finali: Sunt vero Scripta Canonica fidei & Religionis, de quibus certò & indubitato constat, quod impulsu Spiritus Sancti fuerint conscripta. Hypomnemata vero rerum Physicarum & Politicarum, aliter se habent, de quibus alibi.
2. Inter veniente hac distinctione solvimus hoc argumentum. De quo multa perierunt, illud non potest esse perfectum. De Canone librorum Biblicorum multa perierunt, desiderantur enim hodie quam plurimi libri Salomonis, 1. Reg. 4. v. 32. Ergo Canon Biblicus non potest esse perfectus. 32. Praterq̃ quod major loquitur de partibus essentialibus & integralibus, respondemus ad minorem, quod fallat Sophistate generis & totius: Libri enim Salomonis, qui perierunt, non fuerunt Scripta Canonica fidei & morum, nec unquam venerunt sub complexum librorum Biblicorum: sed fuerunt saltem Hypomnemata rerum Politicarum & Physicarum, addè & medicarum, ut ex seqq. versib. l. d. liquet. Vt enim liber aliquis Canonicus sit, non sufficit, ut auctor eiusdem Instrumentalis Spiritu Sancti sit ornatus, sed requiritur, ut eo ipso momento, quo hoc & illud scribitur à Spiritu Sancto peculiariter agatur. Vide Cent. I. Dec. VIII. dist. VI. Alius liber est per ἑξάμηναι γενῶν, ad religionis auctoritatem, alii per αὐθιγὰ ἀπογομένων, ad cognitionis ubertatem.

3. 40/123-

3. *Instantia loco urgent Iesuita numerum Sacramentorum, materiam & formam eorumdem. Verum quod Novi Test. Sacramenta in specie attinet, dicimus, etiam illa fuisse in Veteri Testam. quandoquidem & Paulus & Petrus illa ipsa exinde probant. 1. Pet. 3. v. 20. 2. 1. Cor. 10. v. 2. sed non eodem habitu.*

II.

Distinguendum est inter *Allegationem directam, & Allusionem indirectam.*

1. *Si quis videbit Cent. 1. decur. 8. dist. 5. Itemq. Cent. 2. dec. 4. Fontes. dist. 5. Putabit primo intuitu, etiam bene eandem me apponere: verum res aliter se habet, & distinctiones sunt diversae, nec obstat quod & hac à causa finali est. Differt n. allegatio infinita, & allegatio in unum ab allusione, uti ex definitionibus claret. Est verò hac vice allusio indirecta, quando Spiritus Sanctus in Novo Test. ad rem aliquam mysticam absq. verbis conceptis respicit.*

2. *Applicamus distinctionem instantie. Ad prius argumentum ita insurgunt Adversarii. Quod de numero librorum Prophetarum perit, illud ipsum perit de Canone Biblico. Quoddam scriptum de numero librorum Prophetarum perit. Matth. 2. v. 23. allegatur locus Prophetæ, qui nusquam hodie extat. E. Quoddam scriptum perit de Canone Biblico. Resp. Ad minorem & ad eius probationem, Syllogismum comittere Sophisma finis: illis ipsis enim verbis Evangelistæ, (ut impleretur quod dictum est per Prophetam, Nazareus vocabitur) non innuitur allegatio directa, sed allusio indirecta, alludit nimirum ad historiam typicam Simsonis, iud. 13. vers. 7. qui juxta ll. Nazareorum, Num. 8. à princip. educatus fuit. 2. Est Elenchus oppositorum: non legitur quo ad verba, legitur autem quo ad rem ipsam.*

H 2

Dist.

Distinguendum est inter *capacitatem Loci,*
& capacitatem ingenii hu-
mani.

Fontes.

1. Ex subjectis est distinctio. Quid sit *capacitas loci*, ex *Physicis* discendum est: *Capacitas autem ingenii humani* quanta sit, non solum *Philosophi* deplorant, sed imprimis *Theologi*, ex *1. Corinths. 2. vers. 4.*

2. *Vsum* habet distinctio in sequenti argumento: Quæ totus mundus non capit, multò minus capit *Scriptura Canonica* hodiè extans, quia illius *libros universos una capit manus*, juxta *Iesuvitas*. At qui dicta & facta *Christi*, non totus mundus capit, *Iohan. 21. vers. 25.* Ergo eadem multò minus capit *Scriptura Canonica* hodiè extans, & per consequens non est perfecta. Respond. *Syllogismum laborare* 1. *Sophismate* contradicentium; *questio enim non est de factis, de dogmatibus fidei & morum*: 2. *æquivocationis, ut ex antecedentibus colligere est.* 3. *Minorem fallere Elencho Synecdoches* subjecti pro adjuncto. *Erudite Hunnius*; Non intelligit *capacitatem localem*, sed hoc innuit, quod perlegendis & expendendis, qui scriberentur, *libris, nulla hominis aitas, nullaq; ingenii vis sufficere possit.* Negat igitur *capacitatem ingenii humani. Vis rationem?* *Lyra* respondet; quia facta & verba *Christi non sunt hominis tantum, sed DEI.*

DE

DE TRADITIONIBVS.

Quia Pontificij pro traditionibus, tanquam pro aris & focis pugnant: ideo ante omnia opus est, statum controversia, quanquam ex antecedente puncto non leviter innotescit, uberius excurrere. *Quaestio autem non est.* 1. Ratione testimonii, *An in Scripturis sacris mentio fiat traditionum; legimus siquidem illas, 1. Cor. 11. v. 2. 2. Theff. 2. v. 5. Nec* 2. Ratione objecti, *An num quae ad Ceremonias & ritus admittende sint quaedam traditiones? Concedimus enim & nos, in gubernanda Ecclesia ita standum esse praescriptis scripturae, ut nihilominus audiende quaedam traditiones? alias enim periclitaretur libertas Christiana, 3. Nec queritur ratione adjuncti temporis, ut etiam subjecti, An num aliquando ex solis traditionibus Ecclesia fuerit informata. Cum enim verbum DEI nondum relatum esset in literas, viva traditione propagatum fuit. Nec 4. ratione causarum efficientium, An sint quaedam traditiones, quae ab Apostolis suam habeant originem. Nec 5. ratione comparatorum, ut & speciei; An hodie sint tolerabiliores, illa, quae manifestam careant impietate. Nec 6. ratione finis, An nim, quaedam traditiones admittende sint, quae faciant, ad τὴν ἐν ἡμῶν πορνείαν, sintque utiles, neque sumptuosae & superstitiosae. Unde integer status emergit, An hodie, postquam verbum DEI literis consignatum, & Ecclesiae comandatum fuit (non an olim ante canonem Mosaicum fuerit) sit aliud quippiam verbum DEI non scriptum, de dogmatibus fidei, (non de ritibus & ceremoniis) in codice Biblico neque quoad literam, neque quoad sensum extantibus, quodque (non tolerabilitatem quandam suadeat) pari pietatis affectu cum verbo DEI scripto, tanquam ad salutem necessarium (non quasi ad*

Cent. II.

decorū Ecclesie faciat) sit excipiendum & (non à Papiculis) sed ab Apostolis profectum. Negativa est nostra, affirmativa Pontificiorum. In quem finem verò, colligere est ex catalogo traditionum, cui annumerant Missam, invocationem sanctorum, unctionem, Orationem pro defunctis, primatum Papæ (ebd: an & ille ex scripturis non potest probari!) merita operum, enumerationem peccatorum in confessione, Sacramentum confirmationis, ordinis, Matrimonij, pœnitentia, cultum imaginum, & similes nugas. Nota, quod juxta Tannerum; Traditiones sunt articuli fidei, qui tamen in scriptura aperte non extant, nec ex ea evidenter deduci possunt, seposita Ecclesie auctoritate. Videt igitur quilibet Christianus, quid Papa velit, dum ad traditiones, causa sua desperans, se recipit.

Scopus
Papæ,

IV.

Distinguendum est inter varias acceptiones vocabuli traditionum; accipitur enim vel pro re tradita, vel pro modo tradendi.

Divisio
Traditionum.

1. *Fontes hujus distinctionis per se patebunt. Traditio pro actione tradendi tum sumitur, cum significat factum Ecclesie, per manus tradentis scripturas sacras. Pro re tradita, accipitur partim generaliter, sive pro doctrina sive historia, sive pro ceremonia; tam vivo sermone, quam scripto facta: Specialiter, pro eo, quod est scripto traditū. Traditio ergo pro re sumpta, ex efficientibus est, vel humana; quales olim habebat secta Pharisaorum, Mat. 5. v. 21. 27. 31. 33. 38. 43. vel divina quæ Ecclesie est tradita, per Prophetas, Christum ipsum, & Apostolos: è subjectis, est vel dogmatica 2. Thess. 2. v. 15 & cap. 3. v. 8. & hæc semper est $\epsilon\gamma\gamma\epsilon\gamma\epsilon\phi$ & Θ ; vel historica, Actor. 2. v. 44. vel Ritualis. Hæc posterior è subjectis est vel universalis in omnibus Ecclesiis frequentanda; vel particularis, in una aut pluribus Iudæ. v. 12. Ex adjunctis est vel perpetua, ut Baptisima & cana Domini: vel temporaria, ut illa Act. 15. v. 28, 29, & 16. v. 4.*

2. *Ex hac distinctione solvuntur innumera Pontificiorum argumenta:*

menta: quando cūq; enim vel in scriptura, vel in Dā. Ecclesia legunt, vocabulum traditionum, exclamant? Audite traditiones: & prouent hęc argumento: Quod non tantum in scriptura, verum etiam in orthodoxis patribus testimonium habet, illud à Lutheranis impudenter negatur. Traditiones non tantum in scriptura, verum etiam ab orthodoxis patribus testimonium habent. E. impudenter à Lutheranis negantur. R. *Adminorem illis verbis Christi, Erratis nescientes scripturas.* 2. Est elenchus æquiuocationis: in allegatis à vobis locis, non commendatur Traditio ἀρχαῖα, sed ἔργα φθ. 3. Elenchus disparatorum: N. V. C. datur traditio, E. dogmatica. Quid n. si historica est, ut illa, quæ scimus libros hos & illos, esse *ῥητικὰς* Apostolicas; Symbolum Apostolicum ab Apostolis esse conscriptum: quid, si est Ritualis, qualem novimus, ordinationem Episcoporum per impositionem manuum, excommunicationem, collectionem Eleemosynarum, Psalmodias, dies festos, & c. 4. Aliud est traditio apostolica, & aliud Apostolica. s. ignoratio elenchi, quæstio nobis & vobis non est principaliter de vocabulo, sed de rebus ipsis. Imò, quæstio non est de genere, sed falsis & spurii traditionum speciebus, quas nobis vultis obrudere, has probate, si potestis.

V.

Distinguendum inter ea, quæ sunt immediate cultus diuinus; & ea quæ cultui diuino forissecus ancillantur.

1. Hac distinctio est ex subjecto & adiuncto. Cultus Dei est, quod *distinctio*
mandatum est à Deo, siue sit opus internum, siue externum. Ea vero *Elegans*
quæ cultui diuino ancillantur, non sunt unius generis, faciunt hoc vel
ἑργατικὰς, ut templa, altaria & feruæ: vel *ἀσθεντικὰς* ἢ *ἄσθεντικὰς*
ἑργατικὰς, ut ieiunia, castigationes corporum, & abstinentia: vel *ἄσθεντικὰς*
ἑργατικὰς, ut facci & cineris usus; hæc enim testatam faciunt humilitatem
cordis, deoq; placent, non per se, sed propter aliud. Vide huius Cent. 11.
Decur. V. dist. 111,

2. Ex

Centur. II. 2. Ex hac distinctione solvuntur iidem multa Pontificiorum argumenta. Quod omnium populorum & rerum publicatum est, multa magis est ipsius Ecclesiae. Traditionibus niti omnium populorum & Rerum publicarum est. Ergo Traditionibus niti, multo magis est ipsius Ecclesiae. Resp. 1. In minori est fallacia similia; regnum Christi non est de hoc mundo, Iohann. 18. v. 36. 2. Est Elenchus objecti seu materiae, si gaudet Ecclesia aliqua libertate, ea non versatur, circa immediate cultum divinum; exempli gratia, orare, Eleemosynas dare, est cultus divinus, non integrum est Ecclesiae vel orare vel non orare: sed disponendi potestatem habet saltem in ijs, quae cultui divino forinsecus ancillantur. 3. In minori est manifesta fallacia testimonii, nec eam Bellarminus probare potest.

VII.

Distinguendum inter ea, quae damnantur
ὁμοιωσ, & ἀπλως, seu simpliciter; & ea quae damnantur
διόμοιωσ, propter vitiosas appendices.

Fontes. 1. Locus à causa finali, sive à causa procreante, fontem aperit huius distinctionis. Damnantur illa *ὁμοιωσ* & simpliciter, quae per se & sua natura prorsus mala sunt: ea verò *διόμοιωσ* damnantur, quae quidem per se non sunt mala, per vitiosas tamen appendices in abusum rapiuntur.

2. Vfus huius distinctionis, est contra declamationes tribunicias Jesuitarum, qui ita ad Populum vociferantur: Quicquid ad immediate insinuandam memoriam crucifixionis Christi à pia antiquitate est institutum, illud indigne à sectariis damnatur. Signatio crucis, ad immediate insinuandam memoriam crucifixionis Christi, à pia antiquitate est instituta. Ergo iniquè à sectariis damnatur, Respond. 1. Non est contra Lutheranos, ut ipse

utpote qui non definiendi per sectarios, sed per orthodoxos, 2. Adde magnam esse dissimilitudinem inter Nos & alios, qui superstitionem sicut potuerunt Pontificiorum taxant. 3. Ad majorem dicimus, in eadem esse elenchum finis, signatio crucis est antiquissima traditio, qui eandem damnat *ορθωδως* & simpliciter, male agit, nos vero ita eandem non damnamus, sed *διορθωδως*, propter vitiosas sacrificiorum appendices.

VII.

Aliud est esse Catholicum, & aliud semper fuisse Catholicum.

1. Ab adjuncto diversi temporis hac est distinctio. Catholicum vero esse priori membro non sumitur pro subjecta materia, ac si, Catholicum esse, idem esset, ac orthodoxum esse: sed Catholicum esse hoc loco ex predicamento subjecti, est ubiq; in usu esse. In Posteriori vero, semper fuisse Catholicum, idem est, ac semper fuisse piuum Orthodoxumq;.

2. Argumentum ex tertia Bellarmini regula resultat hoc: quicquid univ. Ecclesia omnibus retro seculis observavit, quamvis ab Ecclesia institui potuisset, illud est Apostolicum: subsumunt Pontificii, de cultu imaginum, primatu Papa et alijs; &c. Hac univ. Ecclesia omnibus retro seculis observavit. E. sunt Apostolica, quamvis ab Ecclesia institui potuissent. Atque hic erit Syllogismus, cui ratione forma nulla fraus subest. Resp. ad majorem & minorem, esse elenchum descriptionis; aliud est esse Catholicum: (adde & fuisse) & aliud semper fuisse Catholicum: non refert esse Catholicum, majorem habere applausum: sed semper fuisse Catholicum, hoc rem commendat. 2. In minori in specie, esse sophisma testimonii & rotius;

quam Bellarminus non potest probare.

I

Aliud

Aliud est habere, quod tradere possis; &
aliud habere, quod tradere debeas.

Vel:

Distinguendum inter tradendi ὑλν, & tra-
dendi ἐξουίαν, seu potestatem.

1. Data distinctio est partim subjecti, partim adjuncti. Non sunt eadem, aliquid habere quod quis tradere possit, seu habere tradendi ὑλν; & habere, quod quis tradere debeat, seu habere tradendi ἐξουίαν. Illud enim minus est, hoc vero majus, quia potestas legitime tradendi non est omnium.

2. Applicabimus distinctiunculam brevissimè huic argumento. Quodcunque universalia concilia tradiderunt, quæ nemo præter illa tradere potuit, illud est pro traditione Apostolica habendum. At (invocationem mortuorum, purgatorium, limbum,) universalia concilia tradiderunt, quæ nemo præter illa tradere potuit. Ergo ista pro traditionibus Apostolis sunt habenda. Respond. Vt minorem, quamvis falsitate sua perspicuam, dimittamus, ad majorem dicimus esse 1. Elenchum effecti; a conciliis enim si quaedam traditio, ex hypothesis, est, Ecclesiastica est, & non Apostolica. 2. Est in maiori fallacia efficientis solitariæ, & voluntariæ; ad traditionem non sufficit habere tradendi ὑλν seu materiam, (quamquam & hoc 3. negare possimus, quod hæc capita sint tradendi materia, quia è diametro cum scripturis pugnant) sed requiritur etiam tradendi ἐξουία.

IX.

Distinguendum est inter Traditiones Apo-
stolicas, & Apostaticas.

Disting. inter traditiones, cum Sacris literis συμφώνως & abiff-
dem δυσφώνως.
1. Prior.

1. Prior distinctio à procreantibus est, posterior sua radice. Ipsa vero Traditionum materia diversitatem hanc probat, imprimis, quod traditiones Pontificiorum attinet. Annum non primus Papa, traditio Apostolica est, & à sacris literis abhorrens, quæ, Reges gentium dominari, ajunt, Apostolos autem non sic, Luc. 22. v. 25. 26. Mat. 20. v. 25. 26.

2. Habent Romanenses hoc argumentum: Qui recipiunt traditionem de libris Canonicis, debent etiam recipere Traditiones reliquas. Lutherani recipiunt traditionem de libris Canonicis, Ergo etiam debent recipere reliquas. Resp. Est insignis Elenchus parium in majori: traditio de libris Canonicis, quæ quantum differt à traditionibus Pontificiorum! Illa antiquissima est ab ea Ecclesia, quæ hanc traditionem ab ipsis Apostolis accepit; & cum scripturis sacris est omni Φ Θ , & convenit cum internis illis νενομεισιν , quæ de Canonica sua auctoritate scriptura ipsa perhibet: Pontificiorum verò nugæ, Apostolica sunt, & à scripturis sacris dicitur Φ ν α ν α .

X.

Distinguendum est quam accuratissimè inter quatuor genera, quæ homines præcipere possunt.

1. Fontes hujus distinctionis progressu clarebunt. Quatuor sunt, quæ homines præcipere possunt: I. Sunt præcepta divina, quæ vult Deus, ut homines preponant observanda, verum non suo, sed Dei nomine, sic ministri auditoribus, parentes liberis, præcepta divina proponunt. Horum observatio est cultus Dei, & de his loquitur, Prov. 6. v. 20. Filium, custodi præcepta patris tui; quod dictum, ut & alia plura, (Deut. 17. v. 12.) Pontifici, pro suo in Ecclesiam imperio, impertinentissimè allegant. II. Sunt præcepta humana Politica, quæ sunt determinationes circumstantiarum necessaria, spectantes præcepta moralia secunda tabule, & tales sunt, II. Positiva Magistratus. Horum observatio est cultus Dei, quo ad genus, quia genus cori

Centur. II (*obediencia Magistratus debita*) est *morale*, & à Deo praeceptum: non verò sunt cultus Dei, quantum speciem facti, & circumstantiam attinet. **III.** Sunt praecepta humana Ecclesiastica, quae sunt determinationes circumstantiarum, necessariae, & utiles, ad servanda praecepta prima tabula, ut, exempli gratia, locus, tempus, orandi &c. Harum *ll.* genus itidem morale est, & cultus Dei: Ipsa verò Ceremonia, nec cultus Dei sunt, nec obligant in conscientia. **IV.** Sunt praecepta divinis *ll.* Contraria, quibus nulla debetur reverentia, Act. 5. v. 29. Mat. 15. v. 2. 3.

Differen-
tia magi-
stratus &
Ministe-
rii.

2. Ex hac pulcherrima distinctione solvitur sequens argumentum, ex quo Pontificii eminentiam Papa, & curiae Romanae adstruunt. Quod est Magistratus politici, multo magis est Ecclesiae. Magistratus politici praecepta obligant in conscientia. Ergo multo magis Ecclesiae praecepta obligant in conscientia. **R. 1.** Nihil inde ad Synagogam Romanam. 2. In majori est Elenchus parium: non est eadem ratio, *ll.* Magistratus, & Ecclesiae: Magistratus enim dedit Deus auctoritatem & facultatem condendi *ll.* Politicas, eam munivit ita, ut poenam minetur violatoribus: Ecclesiae verò talem potestatem, ut & Ecclesiae ministris, non dedit, sed hoc tantum, ut eorum constitutiones serventur ex *l.* charitatis Christianae, hoc est, studio vitandi scandali. Unde quia non sunt necessariae observationis, fit, ut quis non fiat hareticus qui eas non observat, fiat verò Schismaticus, & consequenter impingat in articulum de scandalo.

3. Nota obiter, rationem diversitatis. Qui hoc fieri possit? **1.** Deus enim Magistratus Imperium dedit, ministris Ecclesiae non dedit; 2. Leges Ecclesiasticae semper cum scandalo, atq; ideo mediatis, violantur: Leges verò politicae violantur etiam extra scandalum, quia aut Reipub. aliquid detrahatur, aut societas laeditur, vel aliqua ledendi occasio datur.

4. Nota 2. nullam traditionem esse absolute necessariam: quia omnis non scripta est sita in libertate Ecclesiae: posse tamen dici, quas-

quasdam esse necessarias, necessitate consequentia, propter visibile ministerium, quod in hoc mundo circumstantiis est subiectum. Illa autem quae ad τὸν καὶ θεῶν οὐρανῶν spectant, quoad genus tantum scripturis leguntur, non vero, verò quoad speciem rituum & ceremoniarum.

STATVS CONTROVERSIÆ.

In Controversia de Iudice controversiarum & norma, Quæstio (1. ratione objectorum) non est de Iudice morum: sed cultus divini & religionis, non quoad ceremonialia, historica & adiphora, sed præcipue quoad articulos fidei. Nec est quæstio (2. ratione adjuncti temporis) de Iudice controversiarum in extremo & ultimo Iudicio, nec de Ecclesia Iudaica ante Scripturas Mosaicæ, nec ante Canonis in N. T. plenariam constitutionem: Verum de Ecclesia Vet. Test. extantibus jam Mosaicis Scriptis; & N. T. Canone librorum Apostolicorum jam absoluto. Nec est 3. quæstio (ratione adjuncti.) de qualicunque Iudice, sed quæstio est de Iudice infallibili. ordinario, legitimo, Universalis, Universalis tamen non absolute, sed in suo genere, hoc est, Ecclesia. Nec est 4. quæstio (ratione comparatorum) de Iudice subdelegato, sed summo & absoluto, à quo appellare nefas est. Et hætenus quæstio est de Iudice. Porro, de Iudicio (ratione specierum.) Quæstio non est, de Iudicio finaliter consummato, aliàs per alterius seculi iudicium non posset consummari, & piis hostes hac in vita perfecte subijceretur: sed quæstio est de Iudicio inchoato, pro perfectione nimirum, captu, intellectu, statu, & conditione Ecclesie. Nec 6. est quæstio (ratione objecti) simpliciter & absolute, sed limitate, inter nos & pontificios. Hinc emergit status quæstionis iste: Quis nam inter nos & Pontificios, in his terris, in V. quidem T. post scriptio-nem librorum Moſis, in novo autem post Canonis librorum Apostolicorum constitutionem, sit absolutus & summus, Universalis, legitimus, ordinarius, justus & infallibilis Iudex

Cent. II. omnium controversiarum, quæ in Ecclesia circa cultum & Religionem vel extiterunt unquam, vel ad huc futuræ sunt ad novissimum usque diem? Nostri pro scriptura respondent, Adversarii abeunt in negativam. Quot vero hinc ruunt argumenta jesuitarum?



DECURIA SEPTIMA.

DE IUDICE ET NORMA CONTROVERSIARUM.

I.

Aliud est iudicium, aliud est iudex. Iudex vero alius est publicus, alius privatus. Publicus est vel Principalis, vel ministerialis.

1. Tres sunt distinctiones: prior est à subjecto occupante & adjuncto occupato: Altera est à subjectis; tertia vero à compa-
ratis. Iudex est ille ipse, qui iudicat: iudicium est actus ipse, qui exercetur: iudex publicus principalis controversiarum Theologicarum est Spiritus Sanctus, iudex publicus ministerialis, est scriptura.

Requisita *ra sacra*. Hic noranda sunt duo. Requisita iudicis sunt, 1. Ut sit iudicis. *divine* 2. Ut sit *apostolice*; 3. Ut sit partibus ligantibus bene notus; 4. Ut scire & rite dignoscatur; 5. ut cognita causa ferat sententiam; 6. ut sententiam isthanc mandet executioni. Normæ requisita sunt, 1. Ut sit publica, divina, suprema auctoritate recepta. 2. Ut sit omnibus communis, adeoq; generalis: 3. Ut sit infallibilis, adeoq; una & immutabilis: 4. Ut sit suo mensurato undique adæquata. 5. Ut ex omni parte perpetuo sibi consulet.

2. Hæc

2. Hac ipsa quaestio deberet quidem ad causam scripturae finalem referri: sed quia Pontificii perspicuitatem, veritudinem, & perfectionem scripturae negant, ex iisq. hanc quaestionem impugnant; placuit eandem huc referre. Ex hac distinctione vero plurima ruunt adversariorum argumenta: opponunt enim nobis modo inconstantiam, quasi nesciamus, quem nam pro iudice controversiarum summum proclamemus, cum non tam Spiritum Sanctum quam scripturam summum faciamus Iudicem. Resp. Scriptura à quibusdam dicitur summus iudex per metonymiam, quia est vox Spiritus Sancti.

3. Dicitur sic comparate; cum enim Iudicem ministerialem controversiarum geminum agnoscamus scripturam & Ecclesiam, suo tamen modo, uti explicabitur: scriptura pra. Ecclesia habet partes superiores.

4. Solvitur saltem hoc argumentum: Iudex non est norma. Scriptura est norma. Ergo scriptura non est iudex. Respond. In maiori est Sophisma oppositorum: Iudex & norma non debent sibi opponi, distinguendum enim est inter iudicem principalem, & ministerialem; etiamsi iudex principalis norma non est, ministerialis tamen esse potest norma.

II.

Distinguendum est inter iudicium inchoatum: & consummatum.

1. Hac distinctio est ex adjuncto temporis, Iudicium inchoatum hoc loco dicimus quod à tempore ascensionis Christi durat usq. ad novissimum diem: Consummatum verò, quod Christus in die novissimo ipse exequetur. Ioh. 12 v. 48. unde iudex vivorum & mortuorum à Christianis creditur.

2. Vfus huius distinctionis est ad solvendum illum scrupulum: sicut qui summum controversiarum iudicem faciunt Christum, sunt

Cent. II. *sunt qui faciunt Spiritum Sanctum. Hinc quis ita argumentari potest: Qui in denotando summo controversiarum iudice à se invicem dissident, illorum sententia utraque vera esse non potest. Lutherani hoc faciunt. Ergo illorum utraque sententia vera esse non potest. Respond. ad majorem & minorem, esse sophisma oppositorum: Lutherani hac in parte non dissident: Qui enim Spiritum Sanctum faciunt summum iudicem, intelligunt iudicium inchoatum, Iohan. 14. v. 26. & 16. v. 8. Act. 4. v. 35. & alibi: qui Christum, intelligunt iudicium cōsummatum.*

III.

Distinguendum est inter iudicem

*ἀνεγκριτικὸν; ὀργανικὸν; ἀποφαιτικὸν; ἡδαικτικὸν;
& δοκιματικὸν.*

1. Ex comparatis & finibus est præsens distinctio, Iudex ἀνεγκριτικὸς, est summus seu authoritativus, qualis est Spiritus Sanctus: Unde iudex est in significatione suprema: ὀργανικὸς, est scriptura sacra, quæ duplex sustinet officium, directivum, à priori, quando ad eius censuram omnia dogmata Ecclesiastica dirigi debent: Mat. 22. v. 29. Gal. 1. v. 9. 1. Tim. 3. v. 14. 15: & definitivum, à posteriori, quando controversiæ & dubia ita ex scriptura deciduntur, ut non supersit, locus Appellationi. Iohan. 5. vers. 46. 47. Rom. 4. v. 2. 3. unde scriptura iudex est, in significatione secundaria, Iudices ἀποφαιτικὸν ἡδαικτικὸν, interpretativi, & ministeriales, sunt Ecclesie ministri, vel immediatè vocati, vel mediatè. Iudices δοκιματικὸν, approbativi, sunt omnes Christiani, unde iudex est quilibet Christianus, in significatione infima. Hac duo posteriora membra rectè intelligenda sunt, quia vocabulum iudicis laxè hic accipitur, & metaphorice. Qui enim publica autoritate in Ecclesia docent, & donis Spiritus sancti sunt instructi, ut & privati, veri sensus potius indices, quam iudices fiunt, quamquam sunt iudices humanarum interpretationum.

Tannero

2. *Tannero disp. 1. in Thom. thes. 84. iudex est in oculo, quod omnibus etiam Christianis per nos hoc jus cōceditur. utitur hoc dilemmate. Si privatus potest esse iudex, erit vel propterea, quia fingit revelationem quam non accepit, vel habet, quam non potest probare: priori ratione fieri non potest, posteriori ratione itidem fieri non potest, quia nemo prudenter ei crediderit. Simili argumento contra Magistratum insurgit, ait esse contra exempla veteris T. & Ecclesie primitivae, nec quemlibet posse, quia unus non sit omnium; nec universos, quod pateat ex dissensione, & necessum esse quosdam errare.*

3. *Verum famosus Iesuita, ad stuporem usq. sophista est, in omnibus suis disputationibus, operam dans, quomodo rem intricare magis, quam extricare possit, & variè impingit. 1. Ignorat Elenchum, non tribuimus cuiusvis Christiano iudicium $\omega\epsilon\phi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$, quod revelationem peculiarem exposcit, sed $\omega\epsilon\phi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$: ineptè igitur contra nos agit. Si cuiilibet iudicium $\omega\epsilon\phi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$ assignarem, aliquid saltem obtineret argumentum. Aliquid dico, 2. nam ad $\omega\epsilon\phi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$ hoc, non de necessitate requiruntur signa, alias Iesuita contra Baptistam nugatur: Est igitur Elenchus adiuncti. 3. Est Elenchus efficientis, quasi non potuisset esse nisi ab $\epsilon\delta\delta\alpha\mu\alpha\tau\epsilon\tau$, non verò à gratiosa SS. $\epsilon\upsilon\omega\iota\chi\eta\sigma\epsilon\alpha$. 4. Invertimus logicè argumentum, & dicimus, si Laicus Christianus, revelationem, quam Tannerus ait, non accepit, frustraneum est, quod fingit: Si accepit, frustraneum est, ut probet. Alium argumentum per se xuit.*

IV.

Aliud est iudicare $\omega\epsilon\phi\omega\epsilon\iota\chi\omega\delta\epsilon\upsilon$; & aliud iudicare $\delta\epsilon\iota\chi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$.

1. *Effecti finiti in duos diversos fines est hac distinctio. Iudicare $\omega\epsilon\phi\omega\epsilon\iota\chi\omega\delta\epsilon\upsilon$, est sententiam definitivam partibus litigantibus ferre: $\delta\epsilon\iota\chi\eta\tau\epsilon\sigma\iota\omega\delta\epsilon\upsilon$ verò iudicare, est monstrare fontes juris. Illud est Magistratus, hoc verò posterius est legis.*

K

2. Bellar-

Cent. II. 2. Bellarminus, ut scripturam iudicem controversarum neget, hoc profert argumentum: Quæ in omni Rep: distincta sunt, etiam distincta in Ecclesia. Scriptura (lex) & iudex in omni Rep: distincta sunt. Ergo scriptura & iudex sunt etiam distincta in Ecclesia, & per consequens, scriptura non erit iudex. Respond. 1. Iesuita committit in majori sophisma generis: paululum abest, corrigent salvatorem nostrum, dicentque: Regnum tuum est de hoc mundo. 2. Sed forsitan Iesuita à simili (certè dissimili) argumentatur, quod tamen fallit: Iudex forensis aliquid mutare & remittere potest, pro ratione circumstantiarum, propter probabilem causam. In scriptura verò non valet. Deut. 17. vers. 11.

Diversa ratio iudicis forensis & pastorum Ecclesiæ. 3. In minori est Elenchus oppositorum: diversa sunt, non opposita, esse iudicem, & esse legem. Lex iudicat de iuris Magistrali ius cuiusq; cause monstrando: Magistratus iudicat de iuris partibus litigantibus ex lege iudicando. Quare nihil, quia diversa sunt obstat. Quo minus scriptura sit iudex.

V.

Distinguendum est inter Regulam Mathematicam Mechanicamque, & dogmaticam

1. Ex fine est & hac distinctio. Regula Mathematica & Mechanica quid sit, ex philosophis discendum est: Regula dogmatica nobis est, ex qua informamur, ad fidem & ad mores, seu ad bona opera.

2. In nota questione potest proponi hoc argumentum. Omnis regula est corpus continuam. Scriptura non est corpus continuum, quia modo præcepta habet, modo historias, modo vaticinia, modo carmina, modo epistolas. E. Scriptura non est regula. Resp. In majori est Elenchus speciei, vera est de Regula Mechanica.

nica; de dogmatica, & aliis per metaphoram ita dictis, fallit, alias nec corpus juris civilis posset esse regula justitia, quia non tam h. quam historias quasdam habet. 2. Minor est aperte falsa: Scriptura est opus continuum, sed cursum suum saltem continuat diversis modis, per historias, conciones, vaticinia, &c.

VI.

Ea, quæ ex scripturis per bonam consequentiam ducuntur, & verbum Dei, considerantur dupliciter; vel inter se: vel respectu alterius tertii. Vel, distinguendum est inter normam fidei: & inter fidei obiectum.

1. Proposita distinctio per se claret. Supra dictum est, quod juxta Nazianzenum, in scripturis, τὰ θεῖα ἐστὶν, & λέγειται θεὰ δὲ καὶ ἐστὶν, καὶ λέγεται. Hac juxta distinctionem comparantur diversimode, ut praxis docebit.

2. Pontificii nos urgent hoc argumento, Qui solum scripturam verbumque pro normam agnoscunt, & mox illud etiam credunt, quod exinde per bonam consequentiam educitur, illi unam, & non unam ponunt normam. Lutherani hoc faciunt, Ergo unam & non unam ponunt normam. Resp. 1. Ad majorem, quod fallat fallaciâ effecti materiati, dum hoc facimus, non duplicamus fidei normam, sed duplicamus fidei obiectum & rectè. 2. Elenchus dissimilium: si vel maxime hic duplicem faceremus normam, non tamen consecrarium ex scripturis deductum, est quoddam dissimile ab ipsa scriptura. potestq; dici norma, non ut considerantur verbum Dei, & consecrarium inter se, sic enim consecrarium est normatum; sed ut ratione cuiusdam tertii, manet tamen verbum Dei expressum norma πρῶτως, consecrarium δευτέρως.

K 2

Distin-

Cent. II. Distinguendum est inter *Additionem ad scripturam*, *Distractionem à scriptura*, & *deductionem, ex scriptura*.

1. *Hac distinctio, prout in axiomatica disposita est, à disparatis, ab adjunctis & ab effectis est. Additio ad scripturam tum fit, cum sive prater, sive contra scripturam aliquid additur, hac duo enim sunt ἰσὸν ἄλλοις: Deut. 12. v. 32. Matth. 15. v. 3. Distractio à scriptura, hæreticis vulgaris est, qui, quod putant sibi conducere, decerpunt, exemplo Diaboli, Matth. 4. v. 5. Deductio ex scriptura est, quod per bonam consequentiam evincitur.*

2. *Hinc solvitur hoc argumentum. Omne consecrarium scripturæ, est aliquid scripturis additum. Dogma quoddam fidei est scripturæ consecrarium. Ergo dogma quoddam fidei est aliquid scripturis additum, & per consequens scriptura non est iudex. Respond. Negatur major propter Elenchum oppositorum; Consecrarium enim non continuè est additio, dantur enim & alia 2. In majori est Elenchus generis, consecraria illa, non sunt additiones, nec detractiones, sed deductiones. Nihil aliud n. est, consecrarium hoc, quam copiosior sensus scripturæ enarratio. 2. Tim. 3. vers. 16. hæc deductiones non sunt prohibita, sed mandata. Rom. 12. vers. 6.*

VIII.

Distinguendum inter *Controversias doctrinæ*, & inter *Controversias vitæ*.

1. *Ab objecto vel materia etiam, hæc est distinctio. Est verò controversia doctrinæ de articulis fidei, ac capitibus pietatis: contro-*
versia

versia verò vitæ, concernit mutuas offensiones, quas quis cum proximo habet.

2. *Vi hujus distinctionis solvitur sequens argumentum; Ad quodcunque ultimæ sententiæ audiendæ ergo ablegamur; illud procul dubio est iudex controversiarum. Ad Ecclesiam ultimæ sententiæ ergo ablegamur. Matth. 18. vers. 17. si enim Ecclesiam non audierit, inquit, Christus, sit tibi velut Ethnicus & Publicanus. Ergo Ecclesia est procul dubio iudex controversiarum. Unde facilis ad summum Ecclesiæ caput, quod habent, est recursus. Respond. breviter esse Elenchum contradicentium. Questio inter nos & Pontificios est de Controversiis Doctrina, locus verò allegatus, loquitur de controversia vitæ, de mutua reconciliatione, & pertinacis exclusione, ceu patet ex vers. 15. si frater tuus in te peccaverit, &c. Adde 2. In minori esse falsa majora: Ecclesiam enim in his habere ultimam sententiæ, non nisi in genere causa ministerialis, & ratione subjecti, in his terris, intelligendum est: aliàs ultima sententiæ etiam quo ad controversias vitæ, ei relicta est, per quem Deus decrevit judicare orbem terrarum. Act. 17. vers. 31. adeoq; omnia opera, Rom. 2. vers. 5. 2. Cor. 5. vers. 10.*

IX.

Aliud est esse Sacerdotem generali appellatione; & aliud, esse Sacerdotem speciali ordine.

1. *Præsens, ut & subsequens distinctio, Libavi est: & nominis in sua significata est. Dari Sacerdotem generali appellatione, patet ex 1. Pet. 2. vers. 9. Speciâli v. ordine Sacerdotem, per totum Leviticum legimus.*

2. *Solvitur exinde sequens Pontificiorum Argumentum: Quod fuit Moysis in T. V. hoc est papæ in N. T. Atqui supremum*

Cent. II. **num** iudicium cōtroverfiarum & supremū Sacerdotium fuit
 it Mosi in T. V. Exod. 18. v. 26. Ergo haec sunt papa in Nov. Test.
 Resp. 1. In maiori est Elenchus parium: Moses fuit extraordinarie
 vocatus, & suam probavit vocationem Num. 16. 28. 31, papa vero
 nec ordinariam, nec legitimam habet vocationem. Vide Decur. III.
 distinct. VII. 2. Minor omni ex parte falsa 1. propter Elenchum
 Notationis & æquivocationis. Nam Moses fuit saltem Sacerdos
 generali appellatione; non vero speciali ordine: quia non ordinatione,
 sed factō & precibus intercessit pro Israelitis tanquam Pontifex. De-
 inde 3. propter Elenchum majorum: Moses enim nec summus
 Sacerdos fuit, nec supremus iudex, Vide Exod. 18. vers. 15. & cap. 19.
 vers. 7. 8. 4. Est Elenchus objecti, si quid Mosi asserendum est,
 non est in quæstionibus dogmaticis & fidei, sed forensibus & civili-
 bus:

3. Instas: Moyfes ordinavit Aaronem in summum Sacerdotem.
 Ergo fuit Major ipso Sacerdote. Respond. Ordinavit
 non ut summus Sacerdos, sed ut Propheta, & quidem iussu Dei. Bre-
 viter; fuit aliquandiu sacerdos, nec distinctio hoc negat, quæ de cer-
 to tempore loquitur: Postquam vero Aaronem inunxit, nussiam Sa-
 cerdotio fructus est. Iam, si ex unctiōne maioratus colligitur, discipu-
 lus ille maior fuit Iehu Rege, 1. Reg. 19. v. 16, 2. Reg. 9. 6. 2. Paral.
 22. vers. 7.

X.

Distinguendum est inter Mysticam sig-
 nificationem, alia enim est divina,
 alia vero Humana & Eccle-
 siastica.

1. Ab efficientibus est distinctio. Illa est, quæ Deum habet au-
 thorem: hæc vero, quæ homines authores habet, ut sit occasio memoran-
 di rem gestam.

2. Hinc

2. *Hinc solvitur argumentum Bellarmini. Quicquid ratione mysticæ significationis celebratur, est pars cultus divini. Festa ratione mysticæ significationis celebrantur. Ergo sunt pars cultus divini. Ergo Ecclesia potest instituere cultum divinum. Resp. maior involvit sophisma procreantis: Quicquid ratione mysticæ significationis, quæ quidem divina est, celebratur, illud est pars cultus divini; secus vero se habet, si est humana & Ecclesiastica: Bellarminus etiam in solœcismo Grammatico vulgaræ versionis mysterium quaerit. De posteriore vera est minor, ideoque non facit partem cultus divini.*

DECURIA OCTAVA.

I.

Distinguendum est inter discrimen in
essentia seu definitione: & discrimen in
adjuncto ordine.

1. Ex subjectis est hac distinctio. Discrimen essentiae, & definitionis est reale; nam quæ definitione differunt, differunt realiter: Discrimen in adjuncto ordine, quamvis infert discrimen aliud, quod non tamen essentiale, nam personæ Trinitatis differunt ordine, non essentialiter.

2. *Hinc solvitur famosum argumentum Jesuitarum: Qui est expers erroris, est supremus controversiarum iudex. Summus pontifex est expers erroris. E. Summus Pontifex est supremus iudex controversiarum. R. Quamquam minorem simpliciter negare possumus, tamen hac vice notamus Elenchum effecti procreati, ut & adjuncti proprii. Summum esse non facit discrimen*

Centur. II *discrimen in essentia & definitione, quasi summus pontifex erroris sit expertus, eique infallibilitas sit pro adjuncto proprio, quod definitionem ingrediatur: sed facit saltem discrimen in adjuncto ordinis, unde legimus summos pontifices, non obstante supremo Sacerdotii gradu, errasse turpiter, Exod. 32. vers. 4. Ierem. 18. v. 18. Hebr. 5. v. 2. 1. Reg. 16. v. 11.*

II.

Distinguendum est inter individuorum, genera, & generum individua, per abstractionem sumpta.

1. *Fontes hujus distinctionis ita per se sunt manifesti, ut etiam explicationem ulteriores non requirant. Philosophis hoc usitatum est, quod in disciplinis suis non tractent de singulis individuis generum, sed de individuorum generibus. Hinc nata sunt tres leges Logicorum, Lex veritatis, lex justitia, Lex Prudentia; qua jubent praecipua artium ad hoc ipsum conformare, ut exinde iudicium possit ferri de qua cuncta subjecta materia.*

2. *Argumentum habent Pontificii hoc. Ille est iudex omnium controversiarum, qui haereses Arii & Nestorii evidenter damnat. Scriptura non omnes haereses Arii & Nestorii evidenter damnat, nusquam enim, inquit Senecio Gresserus, Scriptura Sacra dicit, Arius est haereticus, Nestorius est haereticus. Ergo Scriptura non est iudex omnium controversiarum. Resp. In minori, est Elenchus metonymice effecti; ad damnationem haereticorum sufficit, Spiritum Sanctum rejicere falsa haereticorum dogmata, non requiritur, ut simul annotet blasphemiam haereticorum nomina, quod tamen fecit Apoc. 2. v. 6. 2. Est Sophisma finis, placuit Sp. S. in scripturis rejicere, genera individuorum, quod facit 1. Job. 4. v. 3. omnis spiritus solvens tesum, ex Deo non est, quae verba expresse sunt contra Nestorium: non verò nominare singula individua generum.*

Distin-

III.

Distinguendum est inter officium Normæ
κατανοητικὸν seu directivum: & ἐπινοητικὸν,
seu correctivum.

1. Ex diversis, non oppositis finibus est hæc distinctio. Normæ officium *κατανοητικὸν*, *primarium* est, quo homogenea judicat: officium verò *ἐπινοητικὸν* *secundarium* est, quo heterogenea dijudicat.

2. Beneficio hujus ruit sequens argumentum: Quicquid ad scripturam regulandum est, cum ipsa scriptura congruere debet. Multa dogmata cum scriptura non congruunt, quia multa sunt falsa, & a scripturis dissentiunt. Ergo multa dogmata non sunt ad scripturam regulanda. Respond. 1. Rejiciuntur equivocationem, quæ sub termino, regulari, latere potest. Nobis regulari, idem est, ac ad scripturas examinari. 2. Idcoq; in Majori est Elenchus oppositorum finium, quædam cadunt ad officium scripturæ directivum, ut illa quæ cum scripturis consentiunt: quædam v. sub correctivum, ut ea quæ dissentiunt.

IV.

Distinguendum est inter coactionem exter-
nam seu corporalem: & internam, seu Spi-
ritualem.

1. Hæc distinctio in subjecta est: quanquam & à causis procreantibus estimari debet. Coactio externa seu corporalis, est Magistratus civilis: qui idcirco gladio armatus est. Rom. 13. v. 3. & seqq. Coactio Spiritualem & interna, est Spiritus sancti, verbo & virtute sua ita constringentis contradicentium veritati animos, ut assentiantur. Vide exemplum Act. 26. v. 27.

Cent. II. 2. *Vi hujus distinctionis solvimus hos Pontificiorum argumentum: Ille Iudex est controversiarum Theologicarum, qui habet autoritatem coactivam: Scriptura non habet autoritatem coactivam. Ergo scriptura non est Iudex controversiarum Theologicarum. Respond. 1. Major fallit Elencho Synecdoches, generis pro specie: Iudex habet autoritatem coactivam, sed eandem vel internam, ut Iudex divinus, qui solus dominatur anima, Mattha. 10. vers. 28.; vel externam ut Iudex Politicus. 2. In minori est Elenchus privantium. Scriptura enim omninò habet, quamquam non externam & corporelem, tamen internam & Spiritualem coactionem. 3. Nota quod, quemadmodum Spiritus Sanctus controversias Iudicat, ita etiam litigantes ad obedientiam cogit. Inchoatè autem in Ecclesia militante iudicat, adeoq; & inchoatè cogit ad obedientiam: erit vero tempus, & plenariè cogentur. Vide supra Distin. II. Decur. II, eiusq; mentem ex hac ipsa discere.*

V.

Distinguendum est inter τὸ γινόμενον quod fit ipso actu: & inter τὸ δυνατὸν, quod fieri potest.

Peccatū
in S.S.
quomo-
do irremis-
sibile,

3. *Termini hujus distinctionis pro ut in axioma disponuntur, ita etiam subeunt modò hanc, modò illam Logice inventionis classem. Diversissima autem sunt τὸ γινόμενον, & τὸ δυνατὸν. Exemplo rem declaramus, quando peccatum in Spiritum Sanctum irremissibile dicitur, non est sensus, quod simpliciter cadat sub remissionis ἀδυναμίας, alias exuberaret gratiam Dei, Romanor. 5. vers. 20. nec meritum Christi esset καθολικόν, quod est contra 1. Iohann. 2. v. 2. ut alia taceam: sed, juxta Dd. VVitteb, terminus, irremissibile, aliquo modo improprie hic accipitur, & magis τὸ γινόμενον, quam τὸ δυνατὸν respicit.*

2. Stantè

2. *Stante hac distinctione ruit hoc Tannerii Gresserig. argumentum.* Illud ipsum est iudex controversiarum, quod ita fert sententiam, ut altera pars evidenter sciat, se causa cecidisse. At scriptura hoc prestare non potest, quia heretici identidem ad scripturas provocant. Ergo scriptura non est iudex controversiarum. *Respond. 1. In minori est Elenchus definitionis. Quemadmodum perfecta decisio controversiarum, non consistit in obsequio hereticorum, sed in demonstratione hereseon; ita etiam, ut aliquis iudex sit, non opus est, ut altera pars quo ad τὸ γινώσκων, et ipso actu, sciat se causa cecidisse: Sed sufficit δὲ δοκῆν, quod possit. Si hoc argumentum valeret, Magistratus politicus non raro de officio suo periclitaretur. 2. In minori est Elenchus effecti: Scripturam enim hoc prestare non posse, negamus.*

3. *Vrgent Iesuitæ etiam causæ explorationem. Respond. Si eandem de Spiritu Sancto negant, impti sunt: hic enim causam hereticorum exploratissimam habet, non quidem per distinctionem, quo non eget, sed scientiam simplicem. 2. Cause exploratio est via ad iudicandum; sed non est de essentia actus illius. In extremo enim iudicio non audientur partes litigantes.*

VI.

Distinguendum est inter primatum ordinis inter pares: & primatum gradus super inferiores.

1. *Prius distinctionis membrum ex comparatis est, alterum ex subiecto & adjuncto. Hunc ipsum primatum dicimus ordinis, qui primus numeratur: ille v. primatu gradus excellit, qui alius cū Imperio preest, ut si quando scriptura posterus Davidis folium Davidis pollicetur. 1. Paral. 17, v. 12, & cap. 29, v. 22.*

L 2

2. Por-

Cent. II.

2. Pontificii, pro certo eiusque Successore, ceputant. Papa ita arguunt. Qui primo nominatur loco, is est Princeps Apostolorum, adeoque iudex controversiarum. Petrus nominatur primo loco. *Matth. 17. v. 1. Marc. 9. v. 2. & alibi.* Ergo fuit princeps Apostolorum, adeoque iudex controversiarum. *Respond. 1. In majori est Elenchus causæ procreantis, ut & solitariæ: Primo nominari, non facit Principatum, & iudicem controversiarum, sed primatum ordinis inter pares: Verum primatus gradus supra inferiores, hoc facit, & quidem in politicis. 2. In minori est sophisma testimonii: Petrus etiam secundo loco nominatur, Gal. 2, v. 9. Imò etiam postremo 1, Cor. 3, v. 22. Vide Marc. 3, v. 17. Luc. 6, v. 14. Iohan. 1, v. 45. Nominantur Apostoli non τὴν ἀξίαν sed ὅτι πρῶτον κληθεῖς, seu eo ordine quo vocati fuerunt.*

Notabile

VII.

Distinguendum est inter primatum potestatis, & primatum donorum, ut eloquentia, &c.

1. Ex subjectis & adjuncto est hæc distinctio. Primatus potestatis, est potestas superioris in inferiores, adeoque potissimum consideratur ex predicamento relationis ut & comparatorum ex quantitate; Primatus v. donorum non ita, sed ex comparatorum ex qualitate predicamento. *Vide Cent. I. Dec. 1. Dist. VI.*

2. Admouemus distinctionem huic argumento. Qui primus in concilio Apostolico sententiam dixit, is est princeps Apostolorum, & iudex controversiarum. Petrus primus in concilio Apostolico sententiam dixit. *Actor. 15. v. 7.* Ergo Petrus fuit princeps Apostolorum, & iudex controversiarum. *Resp. 1. Minor non caret Elencho testimonii, post multam enim contentionem.*

tionem, Petrus demum surrexit 2. In majori est Elenchus finis; Si Petrus primus dixisset, factum fuisset, non propter primatum potestatis, sed propter primatum donorum, quia polluerit præ aliis eloquentiâ, quod tamen simpliciter dici non potest; vel propter primatum ætatis. Unde 3. emergit Sophisma disparatorum. 4. Est Elenchus effecti, primum dicere verum, non facit principem & judicem controversiarum.

Dec. VIII.

VIII.

Quoad quæstionem facti, distinguendū est inter Tentatum, & obtentum.

1. Curia Romana Patroni hoc more & consuetudine acceptum habent, quod è quadruplici serie argumenta petunt, pro auctoritate Iudiciariâ suprema Præsulis Tarpeii. Ex illa unum est, ex praxi tot Pontificum, tot ab hinc retrò seculis. Est autem tentatum, quod quis de facto sibi arrogat, & appetit, quæ ratione Absolon olim sibi arrogavit regnum. 2. Sam. 15. v. 3. & Adonia 1. Reg. 1. v. 5. Obtentum aliquid majus includit, & actualem possessionem infert.

2. Sit hoc argumentum: Quod Pontifex tot retrò ab hinc seculis exercuit, habuitque, id optimo habet jure. Supremam potestatem judicariam (etiam in Imperatores) Pontifex tot retrò ab hinc seculis exercuit, habuitque. Ergo eandem optimo habet jure, Resp. 1. in majori est Elenchus testimonii, & causæ procreantis. Præscriptio contra jus divinum non valet. In minori 2. Est Elenchus effecti. Tentavit Papa hæc tenus, non verò obtinuit, semper enim Græci & alii quam plurimi se opposuerunt, ut ex Catalogo testium veritatis constat.

**Distinguendum est inter inhabitationem
Spiritus Sancti, quæ sit ἀπερέως & ἀχωρίτως; & eam
quæ sit ἐμμέρεςως & χωρίτως.**

1. *Hæc distinctio à forma est per comparata imparia & dissimilia. In Scholis Theologorum discimus, quod Spiritus Sanctus habitavit in Christo ἀπερέως, ἀχωρίτως, & ἐπιπέδως, idg. factum fuit propter purissimam sanctitatem, quæ Spiritus sancti est capax: In aliis vero sanctis Dei hominibus habitat ἐμμέρεςως, χωρίτως, ἀνεπιπέδως. Discrimen hoc monstrat. Psalm. 45. v. 8.*

2. *Nullum igitur est argumentum sacrificialium, quod ita habet: In quibus inhabitat Spiritus Sanctus, illi non errant, & per consequens sunt Iudices controversiarum. In patribus in concilio congregatis inhabitat Spiritus Sanctus. Ergo Patres in concilio congregati non errant, & per consequens sunt Iudices controversiarum. Respond. 1. In minori non est leve Sophisma causæ conservantis & individui: hoc enim Concilium, quod Pontifici volunt, non regitur à Spiritu sancto, sed ab ipso Diabolo, ut olim 1. Reg. 22. vers. 22. 2. Postea etiam minori propositione, in majori est Elenchus oppositorum: expertem enim esse erroris non opponitur inhabitationi Spiritus Sancti χωρίτως & ἐμμέρεςως tali, unde in sanctissimis etiam est peccatum: sed inhabitationi ἀχωρίτως & ἀπερέως tali.*

X.

**Sensus scripturæ cōsideratur dupliciter,
abstractivè in se: & concretivè in
alio.**

1. Hæc

1. *Hec distinctio respicit ad Decur. II. Dist. VII. Fontes Dec. IX. eiusdem per se clarent. Sensus scripturæ abstractivè consideratur quo ad quidditatem formæ essentialis, quo respectu simplex est, & unicus. Concretivè consideratur, quo ad applicationem adjunctorum occupatorum, ubi dividitur sensus scripturæ non in se, sed in adjunctis suis.*

2. *Hinc ruit argumentum Pontificiorum. Norma controversiarum Religionis debet certo constare sensu. Scriptura non certo constat sensu, quod probant ex disputatione de sacra cæna, in qua ipsi Pontificii ad verba institutionis pro obtinenda transubstantiatione provocant, Lutherani ad eadem, contra Transubstantiationem. E. Scriptura non est norma controversiarum Religionis. Respond. Ad minorem, eandem laborare fallacia æquivocationis: verba cæna abstractivè considerata, unicam & simplicem, eumque literalem sensum habent: Concretivè vero ratione adjunctorum occupatorum fit, quod Pontificii transubstantiationem, alii vero tropologicum quarunt sensum. 2. Disting. distinctio inter id, quod Hæreticis & orthodoxis est commune: & id quod orthodoxorum est proprium: ad scripturam provocare commune habent heterodoxi cum orthodoxis: assensum verò scripturæ non habent.*

3. *Nota ne hære infallibilia sensus literalis. Tum sensus Quando literalis est. 1. Quando Spiritus Sanct. non recedit à litera: 2. quan- sensus li- do nulla tropi alicujus extant vestigia: 3. Quando Spiritus Sanctus teralis, in locis aliis idem simpliciter repetit: 4. Quando analogia fidei literam non infringit.*

DE-



DECURIA NONA.

DE PATRIBVS.

I.

Distinguendum est inter ea scripta, quæ
Ecclesia habet ut ut divina, & quæ habet ut
Ecclesiastica.

1. Ex Efficientibus est hæc distinctio. Scripta divina sunt libri
veteris & N. T. Ecclesiastica, sunt vel in Codice Biblico, ut libri,
qui dicuntur Apocryphi: vel extra eundem. Hæc sunt vel privata,
singulorum Dd. Ecclesie, puta Augustini, Lutheri, Chemnicii, Hun-
ni: vel publica, eaque vel Catholica, ut tria Symbola in Compen-
dio nostro; vel particularia, ut Augustana Confessio, Formula con-
cordia: quanquam & hæc respectu aliarum est Catholica.

2. Questio hoc in loco nobis est cum Pontificiis. 1. non ratione
adjuncti, An in scriptis Patrum, quedam utilia occurrant, quod non
negamus: nec 2. ratione finis, An scripta orthodoxorum Patrum, &
decreta legitimorum conciliorum ad docendum consensum pie anti-
quitatis allegari possint: quod similiter non negamus. Nec 3. ratione
comparatorum: An præmissis scripturae fundamentis, eò sine quo
iam dictum, allegari possint, quod iidem non imus inficias. Verum
omnis questio in eo versatur: An Patrum consensus pro norma
& iudice controversiarum, sit habendus, adeò quidem, ut
non ad scripturam examinari debeat, sed scripturæ sensus, ex
patribus infallibiliter discendus sit. Nos negamus.

3. Argu-

3. *Argumentum habent hoc: Quæ scripta Ecclesia habet, illa in quæstionibus fidei contra adversarios allegare potest. Scripta Patrum Ecclesia habet. Ergo eadem in quæstionibus fidei contra adversarios allegare potest. Respond. 1. In majori est Elenchus Speciei; valet saltem de Scriptis divinis, non de Ecclesiasticis, 2. Deinde est Sophisma finis, non omnia scripta, quæ Ecclesia habet, faciunt ad fidem, ut in seqq. patebit.*

Dec. IX.

II.

Distinguendum inter ea, quæ adhibentur
ratione fundamenti, & ea, quæ rati-
one ornamenti.

1. Ex Finibus est hæc distinctio. Quæ ratione fundamenti adhibentur, adhibentur primario, & eam eminentiam sola scriptura habet, Eph. 2. v. 20. 2. Corinth. 2. v. 7. 8. 9. Ratione ornamenti quædam adhibentur secundario, & non necessario.

2. Applicatur distinctio ita. Qui testimonia Patrum allegant, illi eò ipso fatentur, consensum Patrum esse normam & judicem controversiarum. Lutherani hoc faciunt. Ergo Lutherani eò ipso, fatentur, Patrum consensum esse normam & judicem controversiarum. Respond. 1. In majori est Elenchus à dicto secundum quid, & in minori finis. Qui ratione fundamenti Patres allegant, eorundem cognoscunt consensum pro norma controversiarum; verum nos ratione ornamenti eos allegamus. 2. Qui Patres principium secundarium dicunt, non absq; contradictione, neq; absq; ἀκρολογία fatiunt.

III.

Distinguendum est inter allegationem ad
ἀπόδειξιν; & allegationem ad συγκαταΐτη Φισμόν.

M

1. Et

Cent. II.

1. *Et haec est à fine. In Theologicis ἀπόδειξις tum est, cum producantur principia ἀληθείᾳ, ἀμείωτα, ἀνοπύθουα, ἀντόπια, ἀνατίρηται. Συγκριτικὸν, est saltem sub genere testimonii.*

2. *Usus est in solvendo argumento: Quicquid à Lutheranis contra adversarios allegatur, illud ea ipsa allegatione faciunt principium, adeoque normam. Patres à Lutheranis contra adversarios allegantur. Ergo ea ipsa allegatione Patres faciunt principium, adeoque normam. Respond. 1. In majori & minori esse Elenchum disparatorum finium; quod Lutherani Patres allegant; non fit ad ἀπόδειξιν seu demonstrationem; sed ad συγκριτικὸν, ut doceant, suam doctrinam etiam in antiqua Ecclesia obtinuisse. Quid si allegant ad ἐπισημῶν, amplificationis, quid si ἐξηγήσεως χάριν, & uberius explicandi ergo? 2. In majori est Elenchus effecti finiti, ita debet limitari major; Quicquid à LUTHERANIS contra adversarios ad ἀπόδειξιν allegatur, id eo ipso faciunt principium & normam.*

IV.

Distinguendum est inter Patres puriores,
& minus puros.

Duplex
status Ecclesiae.

1. *Ex comparatis est praesens distinctio. Quemadmodum Ecclesia modo est in statu υπερύψωσος & exaltationis; modo in statu ἐλαττώσεως & exinanitionis: ita etiam cum patribus ratione puritatis comparatum est.*

2. *Habent Pontificii hoc argumentum: Qui modo cum Patribus faciunt, modo ab iisdem dissentiunt, inconstantes sunt, Lutherani modo cum Patribus faciunt, modo ab iisdem*

iisdem dissentiunt. Ergo sunt inconstantes. Respond. Argumentum ignorat Elenchum oppositorum: Constans nostra est sententia, cum Patribus purioribus, in iis, qua pura sunt, facere; cum minus puris non facere. Patres autem antiquiores per omnia fuisse in doctrina sinceros, nos non concedimus.

V.

Distinguendum est inter Unionem Ecclesiae externam, & internam.

1. Ex fine est hac distinctio; quanquam etiam ex subjectis: Vnio externa in unitate carnis particularis, & rituum consistit: Vnio interna, in unitate Spiritus.
2. Habent Pontificii hoc Argumentum, Per quoscumque Vnio Ecclesiastica conservatur, ab iis, quod Lutherani discedunt, per bonam fidem (sunt verba Iesuita) apud DEUM non sunt excusati. Per ordinarios Dd. Vnio Ecclesiastica conservatur, E. ab ordinariis Dd. quod discedunt Lutherani, per bonam fidem apud Deum non sunt excusati. Respond. 1. In majori est Elenchus adjuncti & procreantis causa: secessio siquidem ab ordinariis Dd. non est inexcusabilis, nec inexcusabilem semper facit: alias nec Iohannes Baptista excusabilis fuisset, Matth. 3. v. 6. Marc. 11. v. 4. Luc. 3. v. 80. & 31. v. 8: statim in pueritia ab ordinariis Schisma secedens. Aliud est schisma frivole ab hominibus susceptum, & duplex. aliud à DEO imperatum, Ezech. 20. v. 19, 2. Dist. inter ordinarios Dd. ordinariè docentes; & ordinarios quidem, extraordinariè seducentes. 3. In minori est Elenchus effecti, & speciei: Ordinari Dd. nihil aliud faciunt, quam quod Unionem externam conservare possunt, internam non possunt, quae à solo Spiritu Sancto conservatur, mediante verbo.

Distinguendum est inter Sancti- tatem formalem, & fina- lem.

1. Cum fontes sint manifesti, sciendum est, quod Sanctitas formalis sit universalis & perfectissima iustitia, in qua nihil vitii subsit. Sanctitas vero finalis, est illarum rerum, qua ad usus sanctos sunt ordinata, Exod. 19. v. 6.

2. Pontificii ad populum hoc exaggerant argumentum: Qui tot Sanctos Patres erroris insimulant, non modo superbi, verum & impii sunt, putant enim sanctitatem, cum navis non posse stare. Lutherani hoc faciunt. Ergo non modo superbi, verum & impii sunt. Respond. Cur non subsumunt de sua secte hominibus. Tannerus d. l. thesi 83. expressè fatetur, dubitari de Patrum autoritate, quod etiam facit Bellarminus.

3. In majori est Elenchus oppositorum: Sanctitas formalis non potest stare cum errore, & haec solius est Dei, 1. Sam. 2. vers. 2. Lev. 20. v. 7. nec angelorum est, Iob. 4. vers. 18. Sanctitas vero finalis, potest stare cum navis, quod tot exempla probant. Hinc dicunt Theologi, festa sancta esse, non sanctitate dierum, sed sanctitate rerum.

Quomodo festa sancta, & homines sancti.

4. In minori est Elenchus adjuncti proprii: sanctitas tribuitur Patribus, non ut adjunctum, quasi plus habuerint sanctitatis quam alii; sed ratione cause finalis, quia praeter ceteris hominibus destinati fuerunt rebus sacris.



DE

DE SYMBOLIS, LIBEL- lisq̄ne symbolicis.

VII.

Distinguendum est inter *normam Catho-
licam, seu mensuram mensurantem: & nor-
mas speciales, seu mensuras men-
suratas.*

1. A dissimilibus & imparibus est distinctio, & quidem inde, quia alterum membrum habet se ut causa; alterum ut effectum. Norma Catholica seu mensurans, unica est, sacra scriptura: normæ speciales seu mensurate, sunt Symbola, quæ quidem ita dici possunt, latè accepto vocabulo.

2. Vsum habet distinctio contra hoc argumentum: Unica norma præter se non habet alias. Scriptura præter se habet alias, juxta Lutheranos, tria Symbola, Augustanam Confessionem &c. Ergo Scriptura non est unica norma. Respond. 1. in minori est Elenchus æquivocationis: si qui enim ex nostris ita loquuntur, non intelligunt, Normam mensurantem, quæ unica est; sed normas latè ita dictas mensuratas. Vnde 2. Elenchus generis emergit. 3. Est Elenchus parium: ipsi novimus, scripturam suam auctoritatem habere *ἑαυτοῦς* ex se ipsa: Symbola vero non nisi *ὑπὸ ἄλλοις*, ex scriptura. Differentia scripturæ & symbolorum. Scriptura est proprie sic dicta norma; Symbola sunt sub genere testimonii: scriptura importat credendi necessitatem; Symbola habent judicandi liberatem.

Symbolum Apostolicum consideratur

vel διαρισμένως, ratione formæ: vel συγκεχυμένως
ratione materiae.

1. Fontes clarent. Priori modo consideratur specialiter, quo ad singula verba: Posteriori verò generaliter quo ad sensum.

2. Hinc solvitur sequens argumentum. Omne scriptum Apostolicum est norma. Symbolum Apostolicum dictum est scriptum Apostolicum. Ergo Symbolum Apostolicum est norma. Resp. Confunduntur propter equivocationem diversæ causarum species; Quod Apostolicum est διαρισμένως, est norma: Symbolum vero, Apostolicum dicitur συγκεχυμένως ratione materiae, alias procul dubio Lucas, qui omnia quam diligentissimè notavit, Luc. 1. v. 1. non reticisset συμβολογραφίαν.

IX.

De Augustana Confessione dist. inter
confitendi materiam & rem: & inter
confitendi actum.

1. Ex subjecto & adjuncto petita est præsens distinctio. Materia Augustana confessionis absolvitur partim dogmatibus, partim ritibus; id què fit vel θετικῶς, vel αρηθελικῶς. Confitendi actus ex Sleidano discendus est.

2. Stante hac distinctioe solvitur sequens Argumentum: Quod novum est, Apostolicæ fidei conforme non est. Augustana Confessio est nova. Ergo Apostolicæ fidei conformis non est. Resp. In minori est Elenchus adjuncti (dimittimus n. in majori Sophisma à dicto secundum quid) & equivocationis:
falsum

falsum est Augustanam Confessionem novam esse, si rem, materiam Dec. IX.
& subjectum Confessionis intelligis, quæ est antiquissima; quam-
vis actus confitendi & modus novus est, ut Lutherus loquitur.
quod à tempore Apostolorum talis non existit.

X.

Augustana Confessio consideratur vel

ἢ Διδαχὴν, vel κατ' οἰκονομίαν, vel κατ'
λέξιν.

1. Prius membrum à materia, alterum à forma, tertium ab adjuncto est. Διδαχὴ seu doctrina A. C. jam definita; οἰκονομία dispositio respicit delineationem & σκιαγραφήαν tractationis; λέξις vero ipsam elocutionem.

2. Hinc solvitur hoc argumentum: Quod unius & alterius, non potest esse Symbolum? Augustana Confessio unius & alterius est, puta Lutheri & Philippi. E. non potest esse Symbolum. Resp. 1. In maiori est Elenchus oppositorum & speciei; si enim ubi duo aut tres congregati sunt in nomine Christi, Ecclesia est, Mart. 18. v. 20. quid obstat, quo minus, quod est unius & alterius, sit Symbolum Ecclesia domestica & particularis. In maiori 2. est Sophisma causæ solitariae, aut si terminus displicet, objecti solitarii, & effecti solitarii. Falsum, A. Confessionem esse unius & alterius; imò, quo ad Διδαχὴν Ecclesia est, quo ad οἰκονομίαν & delineationem, Lutheri, quo ad λέξιν Philippi: idquæ postremum non in totum sed in tantum. 3. Ex hac distinctione solvitur etiam illud, qui volunt, A. Confess. saltem ex mente Philippi intelligendam esse.

DE



DECURIA DECIMA.

I.

Distinguendum inter *Symbola Oecumenica,* & *particularia.*

1. Ex subjectis est distinctio; *Symbola Oecumenica sunt à tota orthodoxa Ecclesia recepta: Particularia vero, unius & alterius. Illorum auctoritas, juxta auctorem nostrum, major est, utpote majori seculorum consensu approbata, horum minor: ideoque Augustana Confessio postponitur illis, non ratione certitudinis, sed ratione antiquitatis, & auctoritatis.*

2. *Opponunt quidam hoc: Nullum Symbolum conscriptum est in Comitibus imperialibus; Augustana Confessio scripta est in Comitibus Imperialibus. E. A. C. non est Symbolum. R. 1. In majori est elenchus oppositorum: si hætenus non fuit, hoc est primum Symbolum, 2. Definitionis, definiuntur si- quidem *Symbola non à loco in quo conscripta sunt, sed ab Ecclesiis, nica, & que eadem sequuntur. 3. Elenchus speciei: Symbola Oecumenica non fuerunt hætenus conscripta in Comitibus, quid obstat, quo minus particularia conscribi possint in Comitibus. Imò & Oecumenica possunt, Matth. 10. vers. 18, 19, 20. In minori est æquivo- catio: Si de delineatione loquitur, falsa est; si de elabo- ratione, ex parte falsa: si de exhi- bitione, non negamus.**

Dist.

II.

Distinguendum inter ea, quæ differunt,

Decu. X.

παραμαρτυρῶς; & ea, quæ differunt

ἐξηγησῶσ τῶσ.

1. *Distinctio est unius adjuncti in duo subjecta. Realiter seu παραμαρτυρῶσ differre, est differre definitione: seu τῶσ ἐξηγησῶσ differre, est differre accidentaliter.*

2. *Pontificii hac utuntur non raro sophisticatione: Qui peculiarem exhibuerunt nuper, & hodie jactant, confessionem, eò ipso segregant se à fide Apostolica, Lutherani hoc fecerunt faciuntque. Ergo segregant se eò ipso à fide Apostolica Resp. Major fallit Elencho effecti & procreantis: Qui peculiarem exhibent confessionem παραμαρτυρῶσ à fide Apostolica diverfam, illi segregant se eò ipso à fide Catholica. 2. In minori est sophisma dissimilium, peculiarem nostri exhibuerunt Confessionem, non παραμαρτυρῶσ differentem à fide Apostolica, sed saltem τῶσ ἐξηγησῶσ à Symbolo Apostolico: interim vero παραμαρτυρῶσ, & ἐξηγησῶσ à tunc temporis idolomania Pontificia. Symbola post Apostolicum facta, non sunt alia Symbola, sed repetitio saltem & declaratio illius: qua declaratio propterea est necessaria, quia hæretici non raro cum Symbolo hoc loquuntur, sed non sentiunt.*

Quid sym
bola?

III.

Distinguendum inter Augustanæ Con-

fessionis Articulos Conditos; & in eadem

Radicantes.

1. *Hac duo membra se habent ut materia & effectum materiati, Articuli conditi sunt illi, qui πρώτῶσ expressè ponuntur, suntque viginti & unus. Radicantes in A. C. sunt illi, qui evidentè inde deducuntur, exempti gratia, sub Article 111. habet*

N

doctri-

Cent. II. *doctrinam de satisfactione Christi meritoria, de sessione ad dextram, & alios.*

2. *Ex hac solvitur sequens argumentum: Qui amplectitur articulos Augustanæ Confessionis, quamvis in quibusdam controversiis de Persona Christi & aliis dissentit, est socius eiusdem. Hi & isti hoc faciunt. Ergo sunt socii A. C. Respond. 1. In maiori & minori est Elenchus totius: etiam si quis omnes articulos conditos amplectitur, si tamen dissentit in articulo radicantibus, excidit hoc encomio. 3. Est Elenchus distributionis, si quis putat, articulos radicales, esse species heterogeneas, ab illis qui conditi nobis dicuntur, errat.*

IV.

Distinguendum inter ea, quæ anathematizatur Augustana Confessio cum adversariis: & ea, quæ damnatur in adversariis.

1. *Prius membrum est effecti socii, posterius est adjunctorum in suis subjectis. Præsens distinctio est Augustini, qui eandem contra Pelagianos producit: Cum Pelagianis nimirum anathematizabat Arrium; in pelagianis anathematizabat errorem de peccato originali. Hinc solvitur sequens argumentum: Qui communem hostem Papam habent, non debent sese invicem notare anathematismis, Lutherani & qui à Zvinglii parte stant, communem hostem Papam habent. Ergo. Respond. 1. In maiori est Elenchus causæ solitariæ, communis hostis non sufficit, alias propter communem hostem Diabolum, omnes homines deberent se conjungere. 2. Est Elenchus oppositorum, quia oppositio non fit secundum idem, & ad idem. Aliud est, quod damnamus cum adversariis, deliria & idolomanias Papæ: & aliud quod*

Notabile.

Aliud

V.
Aliud est *condemnatio dogmatum*, &
aliud *condemnatio personarum*.

1. Ex materia diversa est *distinctio*. Dogmatum *condemnatio* consistit in eorundem *dijudicatione*, & *refutatione*, alias *valet illud Athanasii*, cui cum scripsisset *Iulianus*, ἐγνων, ἀνέγνω, κατέγνω, respondit; ἐγνων, ἀλλ' οὐκ ἀνέγνω; εἰ γὰρ ἀνέγνω & κατέγνω. *Condemnatio personarum* in *benigniori sensu* accipienda est, pro *admonitione personarum*.

2. *Solvitur interveniente distinctio* hoc *argumentum*: Quibus *judicare interdictum* est, illis etiam *interdictum* est *condemnare*. Christianis *judicare interdictum* est, 1. *Cor. 4. v. 5*. E. iisdem *interdictum* etiam est *condemnare*. Respond. *Allegatione* hujus *dicti* committitur *Elenchus testimonii* propter *neglectam speciem*, de qua agit *Apostolus*. Prohibet non *dijudicationem* & *condemnationem dogmatum*, quam *imperat Gal. 1. v. 1, 2*. sed *intempestivam condemnationem personarum*, de qua agit etiam *1. Corinth. 5. vers. 15*, a qua quam *longissime* abest *Augustana Confessio*.

VI.

Distinguendum est inter *integras Ecclesias*:
& *certos Ecclesia doctores*.

1. *Hac distinctio* variè *estimari* potest, à *toto* & *partibus*: à *relatis*, à *subjecto* & *adjuncto*, & *aliunde*. *Membra* per se ita *clarent*, ut *ulteriori explicatione* non *indigeant* modo, verum *potius ressuant*.

2. *Argent* quidam hoc *argumentum*: In quibuscunque *aliquid Christi* est, illi *minimè* debent ab *Augustana Confessione* *damnari*. In *Ecclesiis Pontificiis*, *aliisque Reformatis* *aliquid Christi* est, quia *spesant salutem* per *fidem* in *Christo*

N 2

Ies 11,

Cent. II. Iesu.

Ergo ab Augustana Confessione minimè debent damnari, *Resp. Vere veneranda est Augustana Confessio, utpote que talis est, non tam à subjecto loco, quàm à subjecta materia.* Ab urbe dicitur ratione hominum intentionis, quia ibi eandem Imp. voluit prodire in publicum: & quo ad rem ipsam verè Augustana Confessio est, ratione DEI directionis, qui Augustam hanc Confessionem, Augusto in loco, coram Augustissimo, comparare voluit. In Argumento Major languet æquivocatione; si enim de notitia Christi historica loquitur, falsa est: si de salvifica, tum demum vera est: idem iudicium est de minori. 2. Est Elenchus finis; ex data distinctione, Vbiung, aliquid Christi est, ibi integra Ecclesia non debent damnari. Nos vero non damnamus integras Ecclesias, scientes, quod Deus etiam in corruptissimo Ecclesia statu sibi quosdam colligit, 1. Reg. 19, v. 18: sed certos Ecclesia Dd.

Augusta
est Au-
gustana
Confessio

VII.

Distinguendum est inter primos errorum magistros ex malitia; & eorundem sequaces discipulos ex simplicitate & ignorantia.

1. Fontes clarent. Non autem est par ratio, magistrorum & discipulorum; ex malitia enim delinquere, & ex simplicitate, differunt, nam quamvis hæc duo non mutant genus, quandoquidem & illud, quod ex simplicitate hæc in parte fit, peccatum est: variant tamen gradum.
2. Habent nonnulli hoc argumentum, Qui omnes à se dissentientes promiscuè damnant, cæco feruntur impetu. Lutherani omnes à se dissentientes promiscuè damnant, Ergo Lutherani cæco feruntur impetu; *Resp. Dimittimus hæc vice majorem, ad minorem dicimus, quod fallat, 1. Elencho effecti: falsum*

falsum, Augustanam Confessionem, omnes à se dissentientes promi- Decu. X.
scuè damnare. 2. Elencho patium: Distinguiamus inter primos
errorum magistros ex malitia tales; hos dānamus exemplo Gal. 2. v. 8.
1. Tim. 1. v. 20. 2. Timoth. 2. v. 17. sequentes verò discipulos ex
ignorantia & simplicitate, non ita, Rom. 14. v. 1.

VIII.

Distinguendum est inter subscriptionē
Augustanæ Confessioni factam, aliam mentalem, aliam
verò manualem.

Inter ἐν δὲ ἑστὸν, & χειρομίντων.

1. Ex causis instrumentalibus potest esse distinctio: Men-
talis subscriptio fit ex interno affectu, & est verorum Christiano-
rum; Manualis verò illorum, qui sunt ἄλογοι, & illud agitant;
Lingua juravi, mentem injuratam teneo, quod malum est.

2. Solvimus hinc sequens argumentum: Qui subscripserunt
Augustanæ Confessioni, sunt eiusdem socii. Multi, quos
Lutherani pro adversariis habent, subscripserunt Augusta-
næ Confessioni. Ergo Multi, quos Lutherani, pro adver-
sariis habent, sunt Augustanæ Confessionis socii. Respond. 1.
In maiori est Sophisma definitionis; nam ille est socius Augustanæ
Confessionis, qui mentaliter & ex corde eidem subscribit: in reli-
quos, quadrat illud, Esa. 28. vers. 13. 2. In minori est fallacia
causæ instrumentariæ: multi subscribere manualiter, sed non men-
taliter.

IX.

Distinguendum inter sensum in τῷ ῥητῷ con-
ceptum, & sensum extra ῥητὸν praconceptum.

1. Adjuncti eī in duo subjecta distinctio. Sensus in τῷ
ῥητῷ

Cent. II. *in q̄ conceptus est, quem ipsa verba dant, est q̄ è textu elatus: sensus extra q̄ p̄m̄d̄ præconceptus est, quem quis sibi imaginatur, & potest dici non elatus, sed illatus.*

2. *Propriori argumento affertur hac instantia: Qui ex animi sui sententia subscribit Augustanæ Confessionis articulis, est ejusdem genuinus socius. Multi, quos Lutherani pro aduersariis habent, ex animi sui sententia subscribunt Augustanæ Confessionis articulis: restantur siquidem multi, se sincere subscripsisse, commodâ quamvis reservatâ explicatione. Ergo multi, quos Lutherani pro aduersariis habent, sunt ejusdem genuini socii. Respond. Paucis, in minori esse Elenchum æquivocationis: aliud est amplecti sensum in q̄ p̄m̄d̄ conceptum, qui ita subscribit, est Augustanæ Confessionis genuinus socius: & aliud, amplecti sensum extra q̄ p̄m̄d̄ præconceptum, quod qui facit, non est. Optimus ergo erit Augustanæ Confessionis socius, qui dictorum intellectum non intulerit, sed retulerit.*

Vide disp.
nostras
Anti-Lu-
cias,

X.
Distinguendum est inter *Causam*, & inter *terminum à Quo*.

1. *Hæcultima erit hujus decuria, atq; adeo totius hujus opusculi distinctio. Fontes topici per se sunt clari: Causa ad esse rei facit, terminus nihil: exempla in scripturis sunt obvia.*

2. *Solvemus exinde hoc argumentum. Quæ religio tot sectarum parens est, ab ea Christianus, qui salutem suam consultum vult, debet abstinere. Religio Lutherana tot sectarum parens est, quod probant, quia aliquis è Lutheranis in puncto de justificatione hominis quatuordecim diversas opiniones, & Salmeron 22, numerat. Ergo à Lutherana Religione, Christianus, qui salutem suam consultum vult, debet abstinere. Respond. 1. In maiori*

majori est Elenchus accidentis, quod per se tale, vitari debet. 2. In minori est fallacia effecti, ut & cause procreantis, & materialis: Decu. X.
 Lutheranæ Religio, sectarum non est causa, sed terminus à quo, ut in simili liquet, 1. Iohann. 2. v. 19. 3. Est fallacia distributionis, falsum est, tot esse. 4. Elenchus subjecti proprii: falsum est, Lutheranorum esse, sunt Osiandri, sunt Synergistarum, sunt aliorum.

() : ()



APPENDIX AD CENTURIAM secundam.

Chartarum penuria hoc facit, quod distinctiones quasdam non ignobiles seponimus, & pratermittimus: Si enim in puncto de scriptura perspicuitate, & certitudine, ea quæ ad concilianda loca, apparenter sibi invicem adversa, faciunt, adjicienda forent, opus in satis magnam excrevisset molem. Sufficiat saltem pauculas annotare, easdemq; breviter recensere.

1. Distinguendum est juxta Theologum Noribergensem, inter dijudicationem, quæ fit judicio definiendi: & dijudicationem, quæ fit judicio intelligentiæ simplicis, Anabaptista ex 1. Corinth. 2. v. 15. Pro Enthusiasticis suis nugis argutant; verum insigniter falluntur, quia textus non loquitur de judicio definitivonis, sed saltem de judicio intelligentiæ.

2. Ad locum Matth. 16. vers. 19. quem urgent Pontificii, Distinguendum est inter alloquium, & inter ejusdem promissionem. Alloquium quidem, quod tamen nihil facit pro pontifice Romano, ad solum Petrum spectat: Promissio vero ejusdem omnes Apostolos concernit.

3. Sunt,

3. Sunt, qui ad locum Ioh. 11. vers. 51. dicunt, verba Caiphae fuisse Prophetica, non proprie, quia Spiritus Propheticus locum non habeat in corde impio, & quia sensus Caiphae fuerit perversus, (quantum hoc eludi videtur, exemplo Bileami) verum saltem interpretative, unde iterum nihil ad pontificem Romanum redit. Posita hac distinctione non contradicitur iis, quae superius hac in parte posuimus.

4. Alia etiam est ratio conciliorum Canonorum, & Ecclesiasticorum, de quibus supra dictum fuit: Canonicum autem fuit, concilium Apostolicum Act. 15. Alia v. eâ de autoritate non gaudet.

5. Distinguendum est inter Ecclesiam electorum, hac experta erroris, in Caelis nimirum considerata: Et Ecclesiam vocatorum, de hac non idem est iudicium.

6. Adde & hoc, quod particula, SIVE, non semper est disjunctiva seu disjunctiva: verum non raro $\sigma\upsilon\lambda\lambda\omicron\gamma\eta\mu\epsilon\kappa\alpha$, & copulativa: quorum allegantur exempla 1. Corinth. 13. v. 8. & 15. v. 11. Coloss. 1. v. 20. Quare ruit argumentum adversariorum, dum locum 2. Thess. 2. v. 11. allegant impertinenter, Elenchum compositionis & divisionis committunt, atque simul in doctrinam axiomaticam impingunt, tum inter axioma congregativum & segregativum non discernunt.

DEO SIT LAUS ET GLORIA.

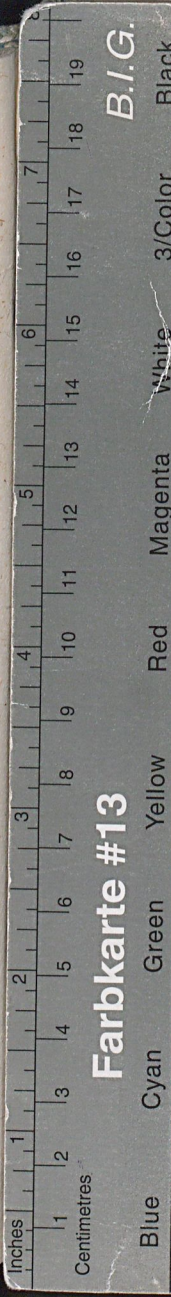
153452

X2617292

R

VD 17





2

ODROMI
Pars altera,
Sive
CTIONUM
OGICARUM

VRIA SECYND,
theologorum, qui post exhibitam
onfessionem floruerunt, scriptus,
lecta & Selecta.
VBI

ontibus Topicis explican-
Commentariolo practico illustrantur,
n controversarum, quam quo ad statum, de
scopum, quorsum pars aberrans affirman-
nciat, formationem, argumentis
rum cum solutione Lo-
ca, applicantur;

s Chiliades, ody Jea, sequentur,

THORE,
NE MATTHÆO
ILLVSTRI CASIMIRI-
nico. SS. Theologiae
Professore.



ensis Authoris.
BURGI,
NDREAM FORCKEL,
M, DC, XX,